

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การใช้มาตรการทางข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม
เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้น
ในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน

Practical Measures of the Local Legislations of Maha Sarakham
City Municipality for Promoting the Participation of People
in Planting Trees in Communities for Reducing
Global Warming

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บุญชนะ ยี่สารพัฒน์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

2562

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

(งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ปีงบประมาณ 2561)

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การใช้มาตรการทางข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม
เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้น
ในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน

Practical Measures of the Local Legislations of Maha Sarakham
City Municipality for Promoting the Participation of People
in Planting Trees in Communities for Reducing
Global Warming

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บุญชนะ ยี่สารพัฒน์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

2562

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

(งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ปีงบประมาณ 2561)

กิตติกรรมประกาศ

รายงานวิจัยฉบับนี้เสร็จลุล่วงได้ด้วยการสนับสนุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ประจำปีงบประมาณ 2560 ที่เห็นชอบอนุมัติงบประมาณให้มีการดำเนินการวิจัยในเรื่องนี้

อนึ่ง รายงานวิจัยฉบับนี้จะสำเร็จลุล่วงไม่ได้เลย หากไม่ได้รับความร่วมมือด้วยดีจากผู้เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยประชาชนในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม ผู้ช่วยวิจัยทุกท่านที่ช่วยในการเก็บข้อมูลแบบสอบถามและลงพื้นที่อย่างจริงจัง ทางผู้วิจัยต้องขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ท้ายที่สุด ผู้วิจัยต้องขอขอบคุณหน่วยงาน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามที่ยินดีและอนุญาตให้คณะวิจัยดำเนินการโครงการวิจัยนี้ รวมทั้งสถาบันวิจัยและพัฒนาที่คอยประสานการดำเนินโครงการให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

บุญชนะ ยี่สารพัฒน์
2562

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ชื่อเรื่อง : การใช้มาตรการทางข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม เพื่อส่งเสริม
การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน

ผู้วิจัย : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ บุญชนะ ยี่สารพัฒน์

หน่วยงานคณะ : คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ปีที่ได้รับทุน : 2560

ปีที่แล้วเสร็จ : 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความเข้าใจของข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม การปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน 2) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการมาตรการทางข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน โดยกลุ่มเป้าหมาย คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม จำนวน 52,507 คน โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย จำนวน 400 คน ใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สถิติพรรณนาและการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. ข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม การปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน เทศบาลเมืองมหาสารคาม ยึดตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาตรา 5 และพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 3 ได้บัญญัติความหมายของ “กฎ” ผลการสัมภาษณ์สรุปได้ว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเทศบาลเมืองมหาสารคาม ส่วนใหญ่ต้องการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐได้มาให้ความรู้เกี่ยวกับปลูกต้นไม้ยืนต้น และการแก้ไขปัญหาในเรื่องของน้ำเสียที่ส่งกลิ่นรบกวนประชาชน อีกทั้งต้องการให้เร่งแก้ไขปัญหาในเรื่องของการแบ่งจัดสรรส่วนให้ชัดเจนในเรื่องของถนนคนเดินให้ชัดเจน และการปลูกต้นไม้ยืนต้นเพื่อสร้างความร่มเย็น

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน เทศบาลเมืองมหาสารคาม ยึดปฏิบัติผังเมืองรวมมหาสารคาม โดยแบ่งเป็น 4 ประเด็น

1) ให้เพิ่มเติมบัญชีแนบท้าย ให้โรงงานประกอบกิจกรรมเกี่ยวกับการคัดแยกวัสดุ 2) สำหรับเรื่องการใช้ประโยชน์ที่ดินปัจจุบัน และแนวโน้มการขยายตัวของชุมชน 3) ให้เพิ่มเติมเรื่อง ขยะมูลฝอยในนโยบาย และวัตถุประสงค์ และ 4) ให้ปรับปรุงข้อกำหนดพื้นที่สีเขียวเพิ่มเติมให้มีข้อห้ามเข้มข้นขึ้น เช่น การประกอบกิจการอื่น

จากการสัมภาษณ์ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านการจราจร และด้านการอนุรักษ์พลังงาน อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านการจัดการขยะและน้ำเสีย และด้านการเพิ่มพื้นที่สีเขียว ตามลำดับ

3. แนวทางมาตรการทางข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน ได้แก่ การควบคุมและลดมลพิษทางอากาศและเสียง การบำรุงรักษาและการเพิ่มพื้นที่สีเขียวของเทศบาลเมืองมหาสารคาม การปรับปรุงตกแต่งภูมิทัศน์ของเมืองและการอนุรักษ์พลังงาน การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการมูลฝอยสิ่งปฏิกูลและของเสียอันตราย เพิ่มประสิทธิภาพการกำจัดมูลฝอยโดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม การเพิ่มประสิทธิภาพด้านการให้บริการขนถ่ายและกำจัดสิ่งปฏิกูล การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อใช้ในการบริหารจัดการและการบริการประชาชน การอนุรักษ์พลังงานและพลังงานทดแทน และการลดภาวะโลกร้อน โดยมีแผนบริหารราชการตามผังรวมมหาสารคาม ผังเมืองรวมมหาสารคาม (ฉบับร่าง ปี พ.ศ. 2562)

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

TITLE : Practical Measures of the Local Legislations of Maha Sarakham City Municipality for Promoting the Participation of People in Planting Trees in Communities for Reducing Global Warming

AUTHOR : Assistant Professor Boonchana Yisarapat

ORGANIZATION : Faculty of Law, Rajabhat Maha Sarakham University

GRANT YEAR : 2017

Finish YEAR : 2019

ABSTRACT

The objectives of the research were 1) to study the local legislation of Maha Sarakham city municipality on planting trees in communities for reducing global warming, 2) to investigate the public participation in planting trees in communities for reducing global warming, and to study the guidelines for practical implementation for promoting the participation of people in planting trees in communities for reducing global warming. The sample subjects of the study were four hundred people in Maha Sarakham city municipality. They were selected from 52,507 people in Maha Sarakham city municipality by simple random sampling. The research instrument was a questionnaire and an interview form. Descriptive statistics and content analysis were employed for the study.

Results of the research were as follows:

1. The study showed that the Legislations of section 3 in 1996 and 1999 have been implemented for planting trees in communities for reducing global warming. Regarding the interview of the people, the findings showed that the local people in Maha Sarakham city municipality needed the knowledge of planting trees for reducing global warming from the government officials. Additionally, they wanted the government sectors to solve the problems of waste water, area management, walking street and planting trees in the communities for reducing global warming.

2. The research findings showed that the public participation in planting trees for reducing global warming in the communities based on the city plan. Four major practical guidelines were 1) building factories of material supply classification, 2) land use and community expansion, 3) garbage, and 4) improving the legislations for green areas. Additionally, the average opinion of the people towards planting trees for reducing global warming was at a high level. The two high rated items were traffic and energy conservation. The two moderately rated items were garbage and waste water management and increasing green areas respectively.

3. The practical guidelines of the local legislations for reducing global warming in Maha Sarakham city municipality consisted of controlling air and noise pollution, improving landscape of the city and energy conservation, improving the efficiency in garbage and waste management by using modern and appropriate technology, improving an information technology system for environment management and public services, energy conservation and renewable energy, reducing global warming based on the city plan of Maha Sarakham City (Proposed Plan of 2019).

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อ	ข
ABSTRACT	ง
สารบัญ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
ขอบเขตการวิจัย	2
นิยามศัพท์เฉพาะ	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
พระราชบัญญัติป่าชุมชน	5
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	24
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น	33
แนวคิดและทฤษฎีการกระจายอำนาจ	38
อำนาจหน้าที่ของเทศบาลตามพระราชบัญญัติเทศบาล	42
บริบทเทศบาลเมืองมหาสารคาม	51
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	54
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	55
ระยะที่ 1 ศึกษาข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม การปลูก ต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน	58
ระยะที่ 2 ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้น ในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน	60
ระยะที่ 3 ศึกษาแนวทางมาตรการทางข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาล เมืองมหาสารคาม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน	63
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	65
ระยะที่ 1 ข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม การปลูก ต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน	65
ระยะที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้น ในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน	71
ระยะที่ 3 แนวทางมาตรการทางข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาล เมืองมหาสารคาม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน	78

บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	82
สรุปผลการวิจัย	82
อภิปรายผล	85
ข้อเสนอแนะ	88
บรรณานุกรม	90
ภาคผนวก	95
ภาคผนวก ก แบบสอบถามการวิจัย	96
ภาคผนวก ข ภาพประกอบการวิจัย	101
ประวัติผู้วิจัย	104

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
 RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

สารบัญญัตราง

ตารางที่	หน้า
2.1 แสดงภารกิจหน้าที่ของเทศบาลตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2543)	42
2.2 ข้อบัญญัติท้องถิ่นได้จนกว่าจะได้รับความเห็นชอบจากผู้กำกับดูแล ตามที่กฎหมาย	48
4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะทั่วไป	71
4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน โดยรวม	73
4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน ด้านการจราจร	73
4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน ด้านการอนุรักษ์พลังงาน	74
4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน ด้านการจัดการขยะและน้ำเสีย	75
4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน ด้านการเพิ่มพื้นที่สีเขียว	75
4.7 ข้อเสนอแนะ ค่าความถี่ของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน จำแนกเป็นรายด้าน	76

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
4.1 กรอบแนวคิดของการวิจัย	68
4.2 รูปแบบแนวทางมาตรการทางข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม เพื่อส่งเสริม การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน	81

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในโลกปัจจุบันนี้มีภาวะโลกร้อน (Global Warming) เป็นปรากฏการณ์อันเนื่องมาจากการที่โลกไม่สามารถระบายความร้อนออกไปได้ จึงทำให้อุณหภูมิสูงขึ้น ปัจจุบันโลกของเรากำลังถูกปกคลุมด้วยก๊าซเรือนกระจก (Greenhouse Gases) ที่มากเกินไปจนเกินสมดุลของธรรมชาติ ซึ่งก๊าซเรือนกระจกจะทำการเก็บกักความร้อนไม่ให้สะท้อนออกนอกผิวโลก ทำให้อุณหภูมิพื้นผิวโลกเพิ่มสูงขึ้น องค์การสหประชาชาติได้ประมาณการว่า อุณหภูมิของโลกจะสูงขึ้นโดยเฉลี่ย 2-4 0C ส่งผลให้ระดับน้ำทะเลสูงขึ้น 20- 50 cm. ในเวลาอีก 10-50 ปีนับจากปัจจุบัน โดยสาเหตุหลักที่ทำให้ อุณหภูมิโลกสูงขึ้นเกิดจากก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO₂) ประมาณ 53% , ก๊าซมีเทน (CH₄) ประมาณ 17% , ก๊าซไนตรัสออกไซด์ (N₂O) ประมาณ 12% , คลอโรฟลูโอโร คาร์บอน (CFCS) ประมาณ 5% และ โอโซน (O₃) ประมาณ 13% ซึ่งมาจากการดำเนินกิจกรรมของมนุษย์ได้แก่ การใช้ไฟฟ้า การใช้ น้ำมันเชื้อเพลิงในการขนส่ง ภาคอุตสาหกรรม และภาคการเกษตร เป็นต้น โดยกรุงเทพมหานครมีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในรูปของคาร์บอนไดออกไซด์จากภาคส่วนต่าง ๆ จำนวน 120,000 ตันต่อวัน การปล่อยก๊าซดังกล่าวเป็นจำนวนมากมีส่วนในการเร่งให้เกิดภาวะโลกร้อน ทำให้ผลกระทบในด้านต่าง ๆ ทวีความรุนแรงและเพิ่มมากขึ้นไม่ว่าจะเป็นการเกิดน้ำท่วม อุณหภูมิในบรรยากาศโลกสูงขึ้น การระบาดของเชื้อโรค กรุงเทพมหานครได้จัดประชุมร่วมกันระหว่างหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาภาวะโลกร้อน ทำให้ได้แนวทางการร่วมมือในการแก้ไขปัญหาภาวะโลกร้อนใน 7 ประเด็นหลัก (กอนนโยบายและแผนงาน สำนักสิ่งแวดล้อม, 2552) ได้แก่ 1) ลดและควบคุมการใช้พลังงาน ได้แก่ การใช้หลอดตะเกียบแทนหลอดไส้ เป็นต้น 2) การใช้รถยนต์/รถจักรยาน ได้แก่ การดับเครื่องยนต์ระหว่างรอเติมน้ำมัน เป็นต้น 3) ลดปริมาณขยะโดยใช้หลัก 3R คือ Reuse Reduce Recycle 4) หลีกเลี่ยงการใช้วัสดุที่รีไซเคิลไม่ได้ 5) สร้างนิสัยในชีวิตประจำวันที่เกี่ยวข้องกับการใช้อุปกรณ์ไฟฟ้า 6) การบริโภคอาหาร และ 7) การส่งเสริมการปลูกต้นไม้

จังหวัดมหาสารคาม ปัจจุบันนี้โลกเรามีความเสื่อมโทรมของพื้นที่ป่า กับสิทธิการทำกิน ปัญหาความขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับประชาชน และการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เมืองมหาสารคาม น่าอยู่คู่ป่าต้นน้ำ และเป็นเมืองที่คนสามารถอยู่ร่วมกับป่าได้อย่างยั่งยืน วันนี้เป็นประเด็นสำคัญที่คนจังหวัดมหาสารคาม กำลังช่วยกันผลักดันผ่านเครื่องมือที่เรียกว่า “ข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล ว่าด้วยการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม” เพราะประชาชนในพื้นที่เท่านั้นที่จะเป็นกุญแจสำคัญไขไปสู่ความสำเร็จได้หลังจากที่มีบันทึกความร่วมมือของประชาชนในปัจจุบันได้มีการประกาศใช้ข้อบัญญัติตำบลประกาศใช้ไปเมื่อช่วงปลายเดือนมกราคม 2559 ที่ผ่านมานี้ เน้นการสร้างตระหนักรู้ให้ชุมชนเกิดสำนึกในการรักษา

น้ำ ป่า รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของชุมชน ให้ชุมชนมีบทบาทในการบริหารจัดการทรัพยากรในพื้นที่ ส่งเสริมการสานเครือข่ายในการอนุรักษ์ โดยกำหนดให้มีคณะกรรมการระดับหมู่บ้าน และตำบล ในการบริหารจัดการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีส่วนร่วม โดยการจัดทำแผน ทำแนวเขตป่าชุมชน พื้นที่แนวเขตป่า พื้นที่ทำกินรายแปลง รวมถึงเขตพื้นที่อยู่อาศัยให้มีความชัดเจน รวมทั้งจะเป็นกติกา กฎระเบียบการใช้ประโยชน์ การอนุรักษ์ฟื้นฟูการจัดตั้งกองทุนฯ ที่เป็นการระดม ทุนจากทั้งภายในและภายนอก เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานอีกด้วยในกระบวนการจัดทำข้อบัญญัติ นั้น จะเริ่มตั้งแต่ 1) การชี้แจงทำความเข้าใจกับประชาชนในตำบลให้เห็นความสำคัญของการจัดทำ ข้อบัญญัติ 2) การจัดทำข้อมูลด้านที่ดิน ป่า และข้อมูลทุกประเภทในตำบลเพื่อนำไปสู่การวางแผน 3) ข้อมูลด้านที่ดินนั้น จะต้องจัดทำแนวเขตให้ชัดเจน 4 ประเภท คือ ขอบเขตที่อยู่อาศัย ขอบเขต ที่ดินทำกิน ของเขตป่าชุมชน และขอบเขตป่าอนุรักษ์

ดังนั้น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และเทศบาลเมืองมหาสารคาม ได้มีความคิดเห็น ที่จะมีการสร้างการใช้มาตรการทางข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม เพื่อส่งเสริม การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน สำหรับให้ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเทศบาลเมืองมหาสารคาม มีความเป็นอยู่ที่ดี ทั้งสภาพอากาศ และสภาพ จิตใจ จึงได้เร่งเห็นในเรื่องของการส่งเสริมให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลมหาสารคาม ได้มีส่วนร่วมสำหรับการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน หากได้ผลอย่างไรจะขยายพื้นที่ทั่วทั้งจังหวัด มหาสารคาม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเข้าใจของข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม การปลูก ต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน
2. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลด ภาวะโลกร้อน
3. เพื่อศึกษาแนวทางมาตรการทางข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหาการใช้มาตรการทางข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน คณะผู้วิจัยจะทำการศึกษาในด้านเนื้อหาโดยครอบคลุมองค์ประกอบต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- 1.1 ข้อมูลพื้นฐานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม ได้แก่ สภาพทางภูมิศาสตร์ ข้อบัญญัติท้องถิ่นเกี่ยวกับการปลูกต้นไม้ยืนต้น

1.2 ความเป็นมาพัฒนาการมาตรการทางข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน

2. ขอบเขตด้านพื้นที่

คณะผู้วิจัยได้กำหนดเขตพื้นที่ในการทำวิจัย เขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม โดยมีพื้นที่ทั้งหมด จำนวน 9.32 ตารางไมล์ และประชาชนทั้งหมด จำนวน 52,507 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 1 มกราคม 2560)

3. ขอบเขตการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้กำหนดประชากรผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับมาตรการทางข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน

3.1 ประชากร ประกอบด้วย ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม จำนวน 52,507 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 1 มกราคม 2560 จากวิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี)

3.2 กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มประชาชนที่อาศัยในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม จำนวน 400 คน เปรียบเทียบตามตารางแคชเชอร์แกน (Krejcie, R.V., and Morgan. D.W. 1970 : 607-610)

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แบบสอบถาม โดยเครื่องมือดังกล่าว ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามทฤษฎี กรอบแนวคิด และนิยามศัพท์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์การวิจัย และกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

3.3.1 แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งเป็น 4 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ และชุมชนที่อยู่อาศัย ซึ่งข้อคำถามมีลักษณะเป็นแบบตัวเลือก (Checklist) จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลจากทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการจราจร ด้านการอนุรักษ์พลังงาน การจัดการขยะและน้ำเสีย และการเพิ่มพื้นที่สีเขียว

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. พระราชบัญญัติป่าชุมชน หมายถึง ดิน และ/หรือ ที่ดินป่าไม้ ที่ชุมชนได้ดำเนินการ หรือได้รับอนุญาตตามกฎหมายให้ดำเนินการร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่ จัดการกิจการงานด้านป่าไม้อย่างต่อเนื่อง ภายใต้กฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อปฏิบัติ และแผนงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับความเชื่อ และวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นนั้นด้วย การจัดการหรือดำเนินการดังกล่าวก็เพื่อการอนุรักษ์ และให้ชุมชนได้ใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน"

2. ข้อบัญญัติเกี่ยวกับป่าชุมชน หมายถึง การกำหนดข้อบังคับ กฎ เกณฑ์สำหรับการอนุรักษ์รักษาป่าชุมชน สำหรับประชาชนยึดถือปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน

3. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน หมายถึง การระดมความคิดเห็นสำหรับการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อนภายในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม องค์กรประกอบด้วย

3.1 ด้านการจราจร หมายถึง การยึดถือปฏิบัติสำหรับกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ สำหรับการใช้ขับซิ่งรถยนต์ และรถจักรยานยนต์ได้ถูกต้องและปลอดภัย

3.2 ด้านการอนุรักษ์พลังงาน หมายถึง การส่งเสริมและการบำรุงรักษาสำหรับการใช้วัสดุจากธรรมชาติได้อย่างคุ้มค่า และลดมลพิษมากที่สุด

3.3 การจัดการขยะและน้ำเสีย หมายถึง การกำจัดจากวัสดุคืบและวัสดุที่ไม่ใช้งานได้อย่างถูกต้อง และลดภาวะการเกิดมลพิษ

3.4 การเพิ่มพื้นที่สีเขียว หมายถึง การขยายพื้นที่สำหรับการปลูกต้นไม้ยืนต้นภายในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม ให้มากขึ้น เพื่อช่วยลดภาวะโลกร้อน

4. การปลูกป่ายืนต้นในชุมชน หมายถึง การนำต้นไม้ประเภทยืนต้นนำมาปลูกเพิ่มเติมภายในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม เพื่อลดภาวะโลกร้อน

5. ภาวะโลกร้อน หมายถึง ภูมิอากาศเปลี่ยนแปลง เป็นปัญหาใหญ่ของโลกเราในปัจจุบัน สืบเกิดได้จาก อุณหภูมิ ของโลกที่สูงขึ้นเรื่อยๆ สาเหตุหลักของปัญหานี้ มาจาก ก๊าซเรือนกระจก ที่เกิดขึ้นภายในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม สารถเข้าใจ และถือปฏิบัติ ข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม การปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อนได้อย่างถูกต้อง

2. ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมสำหรับการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน และสามารถสร้างองค์ความรู้สำหรับประชาชนทุกคนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง การใช้มาตรการทางข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร ตำราดังนี้

1. พระราชบัญญัติป่าชุมชน
2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
3. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น
4. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ
5. อำนาจหน้าที่ของเทศบาลตามพระราชบัญญัติเทศบาล
6. บริบทเทศบาลเมืองมหาสารคาม
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระราชบัญญัติป่าชุมชน

นันทพงศ์ ปุณช์ (2560) พ.ร.บ.ป่าชุมชน ถือเป็นร่างกฎหมายฉบับแรกที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย ตามเจตนารมณ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้เป็นผลสำเร็จ จนนำไปสู่ขั้นตอนการแปรญัตติของสภาผู้แทนราษฎรร่วมกับร่าง พ.ร.บ. ฉบับของกรมป่าไม้และพรรคการเมืองอื่น ๆ อีก 5 ฉบับ ถือเป็นกรกระจายอำนาจในการจัดการทรัพยากรป่าไม้จากรัฐมาสู่ประชาชนเจ้าของประเทศตามหลักการประชาธิปไตยอย่างแท้จริง พ.ร.บ.ป่าชุมชนจะเป็นมิติใหม่ในการร่วมจัดการ จัดสรรบทบาทหน้าที่ ของทุกฝ่ายในสังคมในรูปแบบพหุภาคี คือ ทั้งรัฐ ประชาชน และสังคม โดยมีเป้าหมายร่วมกันเพื่อความอุดมสมบูรณ์ของผืนป่า และเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารที่หล่อเลี้ยงธรรมชาติและคนทั้ง 60 ล้านคนทั่วประเทศ การผลักดันให้มี พ.ร.บ.ป่าชุมชนเริ่มต้นจากการที่ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในผืนป่าหลายชุมชนได้ลุกขึ้นมาคัดค้านสัมปทานทำไม้ และการเข้าพื้นที่ป่าของนายทุนทั้งที่เป็นคนไทยและบริษัทต่างชาติ จนถึงการร่วมศึกษาและทำวิจัยเรื่องชุมชนกับการจัดการป่าของนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยทั่วประเทศร่วมกับชุมชน จนกระทั่งนำมาสู่การร่าง พ.ร.บ.ป่าชุมชนฉบับประชาชนขึ้นมา แต่หัวใจสำคัญของร่างกฎหมายฉบับนี้กลับถูกทำลายลงอย่างสิ้นเชิง เมื่อถึงขั้นตอนการกลั่นกรองกฎหมายของวุฒิสภา นั่นคือ การไม่อนุญาตให้ชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมที่ได้อยู่อาศัยในผืนป่าแต่ถูกรัฐประกาศเป็นป่าอนุรักษ์ในภายหลังสามารถจัดตั้งป่าชุมชนได้ตามร่าง พ.ร.บ. ฉบับนี้ (มาตรา 18) ถ้ากฎหมายฉบับนี้ออกมาเช่นนี้ จะไม่สามารถใช้ปฏิบัติได้จริง เพราะในความเป็นจริงผืนป่าทั่วประเทศที่เหลืออยู่ 81 ล้านไร่ ได้ถูกรัฐประกาศเป็นเขตป่าอนุรักษ์ทับที่ชุมชนไปหมดแล้ว ดังนั้นการตัดสินใจให้ชุมชนที่อยู่ในเขตป่าอนุรักษ์จัดการป่าชุมชนได้ จึงเป็นการละเมิดสิทธิชุมชนและขัดกับหลักการและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญอย่างสิ้นเชิงความเคลื่อนไหวเรื่อง พ.ร.บ.ป่าชุมชนในรอบปี 45 นักวิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชน และนักกิจกรรมทางสังคมได้

ร่วมกันเข้าชื่อ 50,000 ชื่อ เสนอร่าง พ.ร.บ.ป่าชุมชนฉบับประชาชนต่อรัฐสภาเมื่อปี 2543 โดยมีวัตถุประสงค์ส่งเสริมสนับสนุนชุมชนท้องถิ่นให้อนุรักษ์ป่าและความหลากหลายชีวภาพ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในป่าชุมชนอย่างสมดุลและยั่งยืน ส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีที่หลากหลายของชุมชนในการจัดการป่า และเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐและชุมชนในการจัดการป่าชุมชน

22 มกราคม 2545 สถาบันพระปกเกล้าจัดสัมมนาเรื่อง "ป่าชุมชนกับการจัดการทรัพยากรที่ยั่งยืน" มีตัวแทนชาวบ้าน องค์กรเอกชน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสมาชิก โดยข้อคิดเห็นที่ได้จากงานสัมมนาครั้งนี้จะถูกนำเสนอเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการวิสามัญ วุฒิสภาด้วย เพราะขณะนั้นวุฒิสภารับร่างพระราชบัญญัติ (พ.ร.บ.) ป่าชุมชนแล้วและอยู่ในขั้นตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณา อาจารย์เสน่ห์ จามริก ประธานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้เสนอทบทวนร่าง พ.ร.บ. ฉบับนี้เกิดความจำเป็นจริงมากขึ้น คือ

1. นโยบายป่าชุมชนจะต้องประกอบด้วยกระบวนการฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างจริงจัง
2. อยากให้ทุกคนเห็นว่าป่าชุมชนเป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายการพัฒนาชุมชนบนพื้นฐานทรัพยากรอย่างแท้จริง

3. นโยบายเรื่องนี้จะต้องส่งเสริมให้เกิดการสร้างความรู้ โดยเฉพาะการสร้างนักวิทยาศาสตร์จากป่าเพื่อการพัฒนาชุมชน

23-25 มกราคม 2545 องค์กรพัฒนาเอกชน เครือข่ายชาวบ้าน นักวิชาการกว่า 105 แห่งได้ร่วมกันจัดงานมหกรรมฟื้นป่าภาคประชาชนขึ้น ณ บริเวณป่าชุมชนดงมะไฟ บ้านโคกมนัส ตำบลขึ้นบันไดใหญ่ จังหวัดยโสธร ในงานมีการจัดเวทีสัมมนาทางวิชาการเกี่ยวกับเรื่ององค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากร สลับกับการแสดงศิลปะพื้นบ้านตลอดงาน การจัดงานครั้งนี้ส่วนหนึ่งเพื่อเป็นการประกาศเจตนารมณ์ยืนยันว่า "คนอยู่กับป่าได้จริง"

4 มีนาคม 2545 เครือข่ายองค์กรอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ 31 องค์กร เข้ายื่นหนังสือต่อนายมัญญกุลบุตร จุฑาธร ประธานวุฒิสภา เพื่อคัดค้านร่าง พ.ร.บ.ป่าชุมชน ในประเด็นการอนุญาตให้มีการจัดทำป่าชุมชนในเขตป่าอนุรักษ์ โดยให้ตัดมาตรา 18 วรรค 4 ที่ระบุว่า ชุมชนที่ดูแลรักษาป่าในป่าอนุรักษ์มาก่อนพ.ร.บ.นี้ประกาศใช้ 5 ปี ให้สามารถขอทำป่าชุมชนได้ แล้วนำไปใส่ในบทเฉพาะกาล และแก้ไขว่า "การขอจัดตั้งป่าชุมชนให้ทำได้เฉพาะกรณีที่ชุมชนนั้นเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมที่อยู่ในเขตอนุรักษ์นั้น ที่มีพฤติกรรมการอยู่อาศัยที่เกื้อกูลต่อป่า และได้ดูรักษาผืนป่าที่ขอเป็นป่าชุมชนอย่างต่อเนื่องมาแล้วไม่น้อยกว่า 20 ปีก่อนที่พ.ร.บ.นี้บังคับใช้" พร้อมแก้ไขมาตรา 31 ที่เปิดให้ใช้ประโยชน์การทำให้มีไม่ธรรมชาติในป่าชุมชนป่าอนุรักษ์โดยไม่ผ่านกฎหมายฉบับใดทั้งสิ้นซึ่งจะเป็นการเปิดโอกาสให้มีการตัดไม้สวมต่อ พ.ร.บ.ดังกล่าวจะเป็นการเปิดป่าอนุรักษ์อีกครั้งโดยใช้คนเพียง ๕๐ คนเข้าชื่อขอทำป่าชุมชนและกฎหมายบังคับ

13 มีนาคม 2545 คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน (กป.อพช.) ได้ออกแถลงการณ์เรียกร้องต่อวุฒิสภาให้ยืนยันพ.ร.บ.ป่าชุมชน ฉบับประชาชนตามร่างที่ผ่านสภาผู้แทนราษฎรเพื่อไม่ให้สวนทางกับแนวทางสิทธิชุมชนท้องถิ่นจัดการทรัพยากร

14 มีนาคม 2545 ชาวบ้านเครือข่ายป่าชุมชน 4 ภาคได้เดินทางมาชุมนุมหน้ารัฐสภา เพื่อเรียกร้องไม่ให้สมาชิกวุฒิสภา ผ่านร่างพ.ร.บ.ป่าชุมชน และให้มีการทบทวนหลายประเด็นที่ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของร่างพ.ร.บ.ป่าชุมชนเดิม จะเข้าสู่ที่ประชุมวุฒิสภาในวันที่ 15 มีนาคม 2545

15 มีนาคม 2545 วุฒิสภาได้มีมติเปลี่ยนแปลงหลักการสำคัญในร่าง พ.ร.บ.ป่าชุมชน โดยการตัดสิทธิของชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมซึ่งตกอยู่ในเขตป่าอนุรักษ์ ไม่ให้ชุมชนเหล่านี้มีสิทธิในการดูแลรักษา ป่าอนุรักษ์และใช้ประโยชน์เพื่อยังชีพในป่าชุมชนของตนเองได้ อันเป็นการทำลายเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ต้องการให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการป่าของประเทศ จนอาจนำมาซึ่งปัญหาความขัดแย้งรุนแรงในเรื่องป่าไม้ และส่งผลกระทบต่อการเมืองภาคประชาชน คือ

1. ปัญหาความเสื่อมโทรมของป่าไม้ในประเทศไทย มีสาเหตุหลักมาจาก การสัมปทานไม้ของรัฐตลอดช่วง 30 ปีที่ผ่านมา ตลอดจนนโยบายด้านการเกษตรพาณิชย์ ที่ทำให้ชาวนาชาวไร่ไร้ที่ทำกิน ต้องบุกเบิกป่า ปัญหาป่าไม้จึงเป็นปัญหาเชิงโครงสร้าง โดยเฉพาะการผูกขาดอำนาจของรัฐที่แสวงผลประโยชน์จากป่าทั้งในเรื่องการทำไม้ และในปัจจุบันคือการปรับเปลี่ยนเขตป่าอนุรักษ์เพื่อการท่องเที่ยว

2. ด้วยเหตุที่กรมป่าไม้เร่งประกาศเขตป่าอนุรักษ์ ได้แก่ อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า เขตต้นน้ำลำธารชั้น 1 เอ เพื่อขยายอำนาจของกรมป่าไม้ เวลานี้เรามีพื้นที่อุทยานแห่งชาติและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า 68.9 ล้านไร่ ซึ่งหลายพื้นที่ไม่ได้มีความเหมาะสมที่จะเป็นพื้นที่อนุรักษ์ตามหลักวิชาการ เพราะมีชุมชนท้องถิ่น หมู่บ้าน อยู่อาศัยจำนวนมาก จากข้อมูลของศูนย์ปฏิบัติการแก้ไขปัญหาป่าไม้ที่ดิน กรมป่าไม้ ในเดือนกรกฎาคม 2544 ที่ทำการสำรวจจำนวนประชาชนที่อยู่อาศัย ทำกิน และใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ตามมติคณะรัฐมนตรี 30 มิถุนายน 2541 ปรากฏว่า ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ มีประชาชนอยู่อาศัย และใช้ประโยชน์ถึง 4.6 แสนครัวเรือน ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 8,100,000 ไร่ ขณะที่กรมป่าไม้เตรียมประกาศเขตป่าอนุรักษ์เพิ่มอีก 15 ล้านไร่ ซึ่งจะครอบคลุมทับชุมชนและป่าชุมชนเพิ่มขึ้นอีก หากร่าง พ.ร.บ.ป่าชุมชนไม่ไปรับรองและสนับสนุนให้ชุมชนเหล่านี้ให้สามารถอนุรักษ์ป่าชุมชนได้ตามกฎหมาย ก็จะทำให้สิทธิการดำรงชีพของชุมชนเหล่านี้อย่างสิ้นเชิง และในวันที่ชุมชนจะถูกปรับ จับ และอพยพโยกย้ายออกจากถิ่นฐาน

3. หลักการเรื่องสิทธิชุมชนท้องถิ่นในการจัดการป่า โดยเฉพาะในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ เป็นหลักการสากลทั่วโลก ดังเช่น หลักการเรื่องป่าไม้ ในวาระ 21 (Agenda๒๑) อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ หลักการของสหภาพการอนุรักษ์ธรรมชาติระหว่างประเทศ (IUCN) และอื่น ๆ ดังนั้น การยอมรับสิทธิชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมในการจัดการป่าชุมชน ตามร่าง พ.ร.บ.ป่าชุมชน ที่ผ่านสภาผู้แทนราษฎร จึงสอดคล้องกับหลักการจัดการป่าทั่วโลก

4. หลักการสิทธิชุมชนท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากร และการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการทรัพยากรเป็นหลักการสำคัญในรัฐธรรมนูญ มาตรา 46, 56, 79 และ 290 ซึ่งร่าง พ.ร.บ. ป่าชุมชน ที่ผ่านการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร ได้ดำเนินตามแนวทางรัฐธรรมนูญทุกประการ ดังนั้นการที่วุฒิสภาตัดเรื่องการยอมรับสิทธิชุมชนดั้งเดิมในการจัดการป่าชุมชนในเขตป่าอนุรักษ์ จะทำให้กฎหมายดังกล่าวขัดต่อรัฐธรรมนูญ

5. ร่าง พ.ร.บ. ป่าชุมชนที่ประชาชนทั่วประเทศผลักดัน ถือเป็นก้าวสำคัญของระบบการเมือง และระบบนิติศาสตร์ไทยที่ประชาชนเป็นผู้ยกร่าง และเสนอกฎหมายด้วยตนเองเป็นฉบับแรก ตามรัฐธรรมนูญในมาตรา ๑๗๐ และผ่านการรับรองจากสภาผู้แทนราษฎรอย่างเป็นทางการเป็นเอกฉันท์ดังที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนในกระบวนการพิจารณากฎหมาย แต่มติของวุฒิสภากำลังทำลายเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการเมืองครั้งสำคัญ

16 มีนาคม 2545 นายบุญลา ตะงะ อายุ 38 ปี กรรมการป่าชุมชนชาวปากาเกอญอ บ้านห้วยผาเตียน อำเภอต๋อยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เสียชีวิตด้วยอาการหัวใจล้มเหลว หลังจากเดินทางกลับจากการร่วมชุมนุมเรียกร้องให้วุฒิสภาผ่านร่าง พ.ร.บ.ป่าชุมชนที่หน้ารัฐสภาด้วยความผิดหวัง เนื่องจากวุฒิสภาตัดเนื้อหาในร่างที่ระบุให้ชุมชนอยู่ร่วมกับป่าอนุรักษ์ได้ออกไป

17 มีนาคม 2545 นายบุญเรือง สอนเขื่อน อายุ 40 ปี กรรมการป่าชุมชนชาวปากาเกอญอ เสียชีวิตลงอีกคนด้วยอาการหัวใจล้มเหลวด้วยเช่นกัน เนื่องจากวุฒิสภาตัดเนื้อหาในร่างที่ระบุให้ชุมชนอยู่ร่วมกับป่าอนุรักษ์ได้ออกไป

10 พฤษภาคม 2545 กลุ่มเครือข่ายป่าชุมชน และองค์กรพัฒนาเอกชน ร่วมกันจัดงานเสวนา "๔ นักคิดเปิดทิศทาง พ.ร.บ. ป่าชุมชน" ณ ห้องประชุมจุมภฏพันธ์ทิพย์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยประกอบด้วย ศาสตราจารย์นายแพทย์.ประเวศ วะสี , นายพิศิษฐ์ ชาญเสนาะ , ศาสตราจารย์ต๋องเตอร์นิธิ เอียวศรีวงศ์ , ศาสตราจารย์เสน่ห์ จามริก นักวิชาการทั้ง 4 มีความเห็นตรงกันว่ากรณีที่ พ.ร.บ.ยังไม่ผ่านวุฒิสภานั้นเป็นเพราะความไม่เข้าใจปัญหาอย่างแท้จริง เกิดความสับสนเข้าใจผิดความหมายของป่าอนุรักษ์ โดยมักเข้าใจว่าป่าอนุรักษ์เป็นป่าบริสุทธิ์ไม่มีมนุษย์อยู่เลย เพราะฉะนั้นถ้าเปิดป่าชุมชนขึ้นมาเมื่อไหร่ก็เท่ากับเปิดให้ประชาชนเข้าไปอยู่ในป่า จนกระทั่งป่าบริสุทธิ์หายไป เป็นความระแวงที่เกิดจากความไม่เข้าใจ

17-18 สิงหาคม 2545 เครือข่ายป่าชุมชนแห่งประเทศไทยและองค์กรพันธมิตรได้ร่วมกันจัดงาน "รวมพลเพื่อคนรักป่า มหกรรมเสียงจากป่าชุมชน" ณ มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ เพื่อเป็นการรวมพลังขององค์กรต่าง ๆ ในการสนับสนุนพ.ร.บ.นี้ก่อนที่จะมีการนำเอาพ.ร.บ.นี้กลับเข้าสู่การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรอีกครั้ง โดยงานนี้ได้รับความสนใจจากสาธารณะเป็นอย่างมาก

29 กันยายน 2545 สถาบันพระปกเกล้า และคณะกรรมการติดตามวาระทางสังคม สถาบันวิจัยสังคม ศูนย์การศึกษาการพัฒนาสังคม จัดสัมมนาเรื่อง "ทิศทางป่าชุมชนไทยหลังการประชุมสิ่งแวดล้อมโลก" ซึ่งเวทีครั้งนี้ได้จัดขึ้นหลังจากที่มีการประชุมสิ่งแวดล้อมโลกปลายเดือนสิงหาคม ที่มีการพูดถึงสถานการณ์ป่าไม้ เรื่องสิทธิชุมชนรวมถึงการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน หลังจากการสัมมนา กลุ่มนักวิชาการได้แถลงข่าวเรื่องความเห็นต่อร่าง พ.ร.บ.ป่าชุมชนโดยมีข้อเรียกร้องคือ

1. เรียกร้องให้รัฐบาล สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา สนับสนุนร่าง พ.ร.บ. ป่าชุมชนที่รับรองสิทธิชุมชนในการจัดการป่าตามจารีตประเพณีอย่างแท้จริง ทั้งป่าชุมชนที่อยู่ในเขตป่าอนุรักษ์และนอกป่าอนุรักษ์

2. ปรับโครงสร้างข้าราชการที่แบ่งแยกส่วนการจัดการป่าอนุรักษ์ซึ่งขัดกับหลักวิชาการว่าด้วยการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน รัฐบาลต้องปรับโครงสร้างใหม่ให้เกิดการจัดการป่าอย่างสมบูรณ์

3. รัฐบาล สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาควรจะต้องปรับแก้ร่าง พ.ร.บ. ป่าชุมชนใน ส่วนหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบ จะต้องหมายรวมทั้งกรมป่าไม้ และกรมอุทยานแห่งชาติเพื่อที่จะ ครอบคลุมป่าชุมชนในส่วนที่อยู่ในเขตและนอกเขตป่าอนุรักษ์

5-7 ตุลาคม 2545 เครือข่ายป่าชุมชนภาคเหนือได้จัดงาน "มหกรรมคนรักฯ ดิน น้ำ ป่า" ณ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นการรื้อยรัตแสดงวัฒนธรรมการที่คนอยู่ร่วมกับป่า และ ต้องการแสดงจุดยืนป่าชุมชนในพื้นที่ป่าอนุรักษ์และผลักดัน พ.ร.บ.ป่าชุมชน ในงานมีการยื่นจดหมาย เปิดผนึกถึงนายกรัฐมนตรีโดยผ่านนายประพัฒน์ ปัญญาชาติรักษ์ เพื่อต้องการให้รัฐบาลทบทวนเรื่องนี้

สำนักจัดการป่าชุมชน (2561) ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน (.....) โดยที่เป็นการสมควรให้มี กฎหมายว่าด้วยป่าชุมชน พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิ และเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา 29 ประกอบกับมาตรา 32 มาตรา 34 และมาตรา 41 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่ง กฎหมาย

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ...”

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้

“ป่า” หมายความว่า ที่ดินที่ยังไม่มีบุคคลได้มาตามประมวลกฎหมายที่ดิน

“ชุมชน” หมายความว่า กลุ่มของประชาชนที่ตั้งถิ่นฐานและสืบทอดวัฒนธรรมร่วมกัน มาโดยต่อเนื่อง

“ป่าชุมชน” หมายความว่า ป่าที่ได้รับอนุมัติให้จัดตั้งเป็นป่าชุมชนโดยมีการจัดการ ตามพระราชบัญญัตินี้

“เขตอนุรักษ์” หมายความว่า เขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขตห้าม ล่าสัตว์ป่าตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น หรือเขตอื่นที่เป็นพื้นที่ต้นน้ำลำธารหรือพื้นที่ที่มีคุณค่า ของสิ่งแวดล้อมอันควรแก่การอนุรักษ์ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

“ไม้” หมายความว่า ไม้ทุกชนิดทั้งที่เป็นต้น กอ หรือเถา ไม่ว่าจะยืนต้นหรือล้มแล้ว และให้หมายความรวมถึงราก ปุ่ม ตอ หน่อ กิ่ง ตา หัว เหง้า เศษ ปลาย หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของไม้ไม่ว่าจะถูกตัด ฟัน เลื่อย ผ่า ถาก ทอน ขุด หรือกระทำโดยวิธีการอื่นใด

“ทำไม้” หมายความว่า ตัด ฟัน กาน โคน ลิด เลื่อย ผ่า ถาก ทอน ขุด หรือชักลากไม้ ที่มีอยู่ในป่า หรือนำไม้ที่มีอยู่ในป่าออกจากป่าด้วยประการใด ๆ

“ของป่า” หมายความว่า สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นหรือมีอยู่ในป่า ดังต่อไปนี้

- (1) ฟืน ไม้ไผ่ เปลือกไม้ ใบไม้ ดอกไม้ เมล็ด ผลไม้ หน่อไม้ ชันและยางไม้
- (2) หญ้า อ้อ พง แคม ปรีอ คา กก กระจูด กูด เห็ด และพืชอื่น
- (3) ครั่ง รังผึ้ง น้ำผึ้ง ขี้ผึ้ง มูลค้างคาว
- (4) สัตว์นำ สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ แมลง รวมทั้งไข่ของแมลง ที่ไม่ใช่สัตว์ป่าสงวนหรือ

สัตว์ป่าคุ้มครองตามกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

- (5) ดิน หิน กรวด และทราย ที่ไม่ใช่แร่ตามกฎหมายว่าด้วยแร่

“พิน” หมายความว่า เศษไม้ปลายไม้หรือไม้ล้มขอนนอนไพรตามธรรมชาติอันมีลักษณะและคุณภาพเหมาะสมที่จะใช้เป็นเชื้อเพลิงยิ่งกว่าใช้ประโยชน์อย่างอื่น

“ความหลากหลายทางชีวภาพ” หมายความว่า ความหลากหลายของสิ่งมีชีวิตทั้งหมดและให้หมายความรวมถึงความหลากหลายทางพันธุกรรม ทางชนิดพันธุ์ และทางระบบนิเวศอันเป็นถิ่นกำเนิดของสิ่งมีชีวิตเหล่านั้น

“สมาชิกป่าชุมชน” หมายความว่า สมาชิกชุมชนที่มีการประกาศจัดตั้งป่าชุมชนและได้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

“ทรัพย์สินส่วนกลาง” หมายความว่า เงินและทรัพย์สินที่ได้มาเพื่อใช้ในการจัดการป่าชุมชน ไม้ที่สมาชิกป่าชุมชนร่วมกันปลูกในบริเวณเพื่อการใช้สอย หรือทรัพย์สินที่สมาชิกป่าชุมชนร่วมกันจัดทำในการจัดการป่าชุมชน

“องค์กรเอกชน” หมายความว่า องค์กรที่ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลที่มีวัตถุประสงค์ด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติหรือองค์กรอื่นที่ไม่ได้เป็นนิติบุคคลแต่มีผลงานด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเป็นที่ประจักษ์และมีคุณสมบัติอื่น ๆ ตามระเบียบที่คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนกำหนด

องค์กรเอกชนตามวรรคหนึ่งต้องดำเนินการโดยมิใช่เป็นการหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน และจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องมาแล้วไม่น้อยกว่าสองปี

“เจ้าหน้าที่ป่าชุมชน” หมายความว่า ผู้ซึ่งคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดพิจารณาแต่งตั้งจากราชการสังกัดกรมป่าไม้ ข้าราชการสังกัดกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ข้าราชการสังกัดกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง สมาชิกป่าชุมชนซึ่งได้รับการเสนอชื่อโดยคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน หรือบุคคลซึ่งได้รับการเสนอชื่อโดยองค์กรเอกชนในท้องถิ่นหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งอธิบดีแต่งตั้งให้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

“อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมป่าไม้หรืออธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืชเฉพาะที่เกี่ยวกับเขตอนุรักษ์

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้
มาตรา 4 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด 1 บททั่วไป

มาตรา 5 ป่าชุมชนที่จัดตั้งขึ้นต้องเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

- (1) การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ สภาวะแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ
- (2) การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในป่าชุมชนอย่างสมดุลและยั่งยืน
- (3) การส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีที่หลากหลายของชุมชนในการอนุรักษ์
- (4) การฟื้นฟูพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมโดยการปลูกป่าทดแทน
- (5) การเสริมสร้างความร่วมมือในการจัดการป่าชุมชน

ป่าชุมชนที่จัดตั้งขึ้นตามวรรคหนึ่งเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินซึ่งใช้เพื่อสาธารณประโยชน์และสงวนไว้เพื่อประโยชน์ร่วมกันของประชาชน

มาตรา 6 พื้นที่ป่าที่มีการจัดตั้งเป็นป่าชุมชนแล้วให้คงอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ กฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องต่อไป เว้นแต่พระราชบัญญัตินี้จะได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

หมวด 2 คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน

มาตรา 7 ให้มีคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน ประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อธิบดีกรมที่ดิน อธิบดีกรมทรัพยากรธรณี อธิบดีกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง อธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ผู้แทนกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และผู้ทรงคุณวุฒิอีกแปดคนซึ่งแต่งตั้งจากผู้แทนองค์กรเอกชนสองคน ผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นนิติบุคคลสองคนและผู้แทนคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนสี่คน เป็นกรรมการและอธิบดีกรมป่าไม้ เป็นกรรมการและเลขานุการ

ให้คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจากบัญชีรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะกรรมการสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิเสนอตามมาตรา 15

ให้อธิบดีกรมป่าไม้แต่งตั้งผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการได้ตามความจำเป็น

มาตรา 8 ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสามปีกรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้แต่ไม่เกินสองวาระติดต่อกัน

ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งตามวาระแต่ยังมีได้แต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒินั้นปฏิบัติหน้าที่ต่อไปพลางก่อนจนกว่าจะได้แต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิใหม่ ซึ่งต้องแต่งตั้งภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวัน

มาตรา 9 นอกจากพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามมาตรา 8 วรรคหนึ่งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (1) ตาย
- (2) ลาออก
- (3) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (4) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (5) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
- (6) เมื่อคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามให้พ้นจากตำแหน่ง

ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระให้คณะกรรมการแต่งตั้งผู้อื่นเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทน โดยให้นำความในมาตรา 7 วรรคสอง และมาตรา 15 วรรคหนึ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม เว้นแต่วาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการจะเหลือไม่ถึงเก้าสิบวัน คณะรัฐมนตรีจะไม่แต่งตั้งก็ได้ และให้ผู้ได้รับแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งตนแทน

มาตรา 10 คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบายในการจัดตั้งและจัดการป่าชุมชนหรือพิจารณาให้ความเห็นในเรื่องที่เกี่ยวกับป่าชุมชนตามที่คณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีมอบหมาย
  - (2) เสนอแนะในการออกกฎกระทรวงตามพระราชบัญญัตินี้
  - (3) กำหนดระเบียบเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้
  - (4) กำหนดระเบียบเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การแต่งตั้งกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด
- ตามมาตรา 16

(5) จัดทำบัญชีรายชื่อบุคคลซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ มีผลงานและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ตามมาตรา 5 เพื่อให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด

(6) จัดทำรายงานเกี่ยวกับสภาพโดยรวมของป่าชุมชนทั่วประเทศพร้อมทั้งเสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีปีละหนึ่งครั้ง เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมและการอนุรักษ์การฟื้นฟูสภาพธรรมชาติในป่าชุมชน หรือการสนับสนุนการจัดการป่าชุมชน

- (7) พิจารณาและมีมติเกี่ยวกับคำขอจัดตั้งป่าชุมชนในเขตอนุรักษ์
- (8) พิจารณาอุทธรณ์มติเกี่ยวกับการขอจัดตั้งหรือเพิกถอนป่าชุมชน
- (9) พิจารณาอุทธรณ์คำสั่งของคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดที่สั่งการตามมาตรา 50 และพิจารณาการนำเสนอสั่งของอธิการบดีตามมาตรา 52

(10) เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อกำหนดงบประมาณ มาตรการหรือกลไกทางการเงินเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานจัดการป่าชุมชนของคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน

(11) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่พระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน

ในการเสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบายในการจัดตั้งและจัดการป่าชุมชนตาม (1) และการเสนอแนะในการออกกฎกระทรวงตาม (2) ให้คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนรับ

ฟังความคิดเห็นของประชาชนที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาเสนอความเห็นและเสนอแนะด้วย
ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนกำหนด

มาตรา 11 ให้คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนกำหนดระเบียบว่าด้วยการอนุรักษ์
การฟื้นฟู การพัฒนา การควบคุมดูแล และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติในป่าชุมชน
ระเบียบตามวรรคหนึ่งจะกำหนดเป็นแนวทางเพื่อให้คณะกรรมการจัดการป่าชุมชนไป
ดำเนินการออกข้อบังคับให้เหมาะสมกับสภาพของแต่ละป่าชุมชนก็ได้

มาตรา 12 ให้คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนมีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ
เพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติกรอย่างหนึ่งอย่างใดแทนคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนได้

มาตรา 13 ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้คณะกรรมการนโยบายป่า
ชุมชนและคณะอนุกรรมการตามมาตรา 12 มีอำนาจเรียกให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงาน
ของรัฐ หรือบุคคลใดมาให้ข้อเท็จจริงหรือให้ส่งเอกสารเพื่อประกอบการพิจารณาได้

มาตรา 14 เพื่อประโยชน์ในการสรรหาบุคคลให้คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งเป็นกรรมการ
ผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน ให้มีคณะกรรมการสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย
ผู้แทนกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และกรรมการอื่นอีกเก้าคน ซึ่งแต่งตั้งจากผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่เป็น
นิติบุคคลที่มีคณะหรือสาขาวิชาเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์
ระบบนิเวศ หรือสังคมศาสตร์เกี่ยวกับป่าชุมชนจำนวนสามคน แต่งตั้งจากผู้แทนองค์กรเอกชนจำนวน
สามคน และผู้แทนคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนจำนวนสามคน เป็นกรรมการ

การแต่งตั้งกรรมการสรรหาซึ่งเป็นผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นนิติบุคคลให้
อธิการบดีดำเนินการให้อาจารย์ในคณะหรือสาขาวิชาดังกล่าวตามวรรคหนึ่งเป็นผู้คัดเลือกกันเอง
สถาบันอุดมศึกษาที่เป็นนิติบุคคลสถาบันละหนึ่งคนให้อธิการบดีจากทุกสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นนิติ
บุคคลร่วมกันคัดเลือกให้เหลือสามคนแล้วเสนอชื่อต่อรัฐมนตรี ส่วนการแต่งตั้งกรรมการสรรหาซึ่งเป็นผู้
แทนองค์กรเอกชน ให้รัฐมนตรีดำเนินการให้องค์กรเอกชนเป็นผู้คัดเลือกกันเองและเสนอชื่อต่อ
รัฐมนตรี สำหรับการแต่งตั้งกรรมการสรรหาซึ่งเป็นผู้แทนคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน ให้รัฐมนตรี
ดำเนินการให้คณะกรรมการจัดการป่าชุมชนเป็นผู้คัดเลือกกันเองและเสนอชื่อต่อรัฐมนตรี

การแต่งตั้งกรรมการสรรหาตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการ
ที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

ให้คณะกรรมการสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิเลือกกรรมการด้วยกันเองเป็นประธานกรรมการ
คนหนึ่งและเลขานุการอีกคนหนึ่ง

ให้กรมป่าไม้ปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิและ
ให้นำมาตรา 8 และมาตรา 9 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา 15 ให้คณะกรรมการสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิเสนอรายชื่อบุคคลซึ่งมีความรู้ ความ
เชี่ยวชาญ มีผลงานและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ตามมาตรา 5
ที่สมควรได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนต่อคณะรัฐมนตรี
เป็นจำนวนสองเท่าของตำแหน่งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่จะมีการแต่งตั้งหรือแต่งตั้งแทน

หลักเกณฑ์และวิธีการสรรหาและการเสนอรายชื่อบุคคลผู้ทรงคุณวุฒิใน คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนให้กำหนดในกฎกระทรวง

หมวด 3 คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด

มาตรา 16 ให้มีคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด ประกอบด้วยผู้ว่าราชการ จังหวัดหรือรองผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ ผู้ซึ่งผู้ว่า ราชการจังหวัดต่างตั้งจากผู้แทนผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหนึ่งคนผู้แทนสมาชิกสภาท้องถิ่น หนึ่งคน ข้าราชการหรือพนักงานของหน่วยงานอื่นของรัฐซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในจังหวัดนั้นสามคน และผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนเจ็ดคน เป็นกรรมการ และทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมจังหวัด เป็นกรรมการและเลขานุการ

หลักเกณฑ์การแต่งตั้งกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดตามวรรคหนึ่งให้เป็นไป ตามระเบียบที่คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนกำหนดตามมาตรา 10 (4)

การแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามวรรคหนึ่งให้ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาแต่งตั้ง จากผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นนิติบุคคลหรือเทียบเท่าที่มีคณะหรือสาขาวิชาเกี่ยวกับการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ระบบนิเวศ หรือสังคมศาสตร์เกี่ยวกับป่าชุมชน สองคน ผู้แทนองค์กรเอกชนสองคน ตามบัญชีรายชื่อที่คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนจัดทำขึ้น ตามมาตรา 10 (5) และให้แต่งตั้งจากผู้แทนคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนสามคน

ให้นำมาตรา 8 มาตรา 9 มาตรา 12 และมาตรา 13 มาใช้บังคับกับการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ และการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป่าชุมชน ประจำจังหวัดโดยอนุโลม

มาตรา 17 คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) พิจารณาคำขอ เพิ่มหรือลดเขตป่าชุมชน หรือเพิกถอนป่าชุมชนและดำเนินการ ตรวจสอบเกี่ยวกับรายละเอียดที่ระบุในคำขอจัดตั้งเป็นป่าชุมชน
- (2) ประกาศคำขอให้จัดตั้งป่าชุมชน เพิ่มหรือลดเขตป่าชุมชน หรือเพิกถอนป่าชุมชน และพิจารณาคำคัดค้าน
- (3) ถอดถอนกรรมการจัดการป่าชุมชน
- (4) แต่งตั้งและถอดถอนเจ้าหน้าที่ป่าชุมชน
- (5) พิจารณาอุทธรณ์มติการให้พ้นจากการเป็นสมาชิกป่าชุมชนตามมาตรา 29 วรรคสอง
- (6) พิจารณานุมัติแผนจัดการป่าชุมชน พิจารณาให้ความเห็นชอบข้อบังคับของ คณะกรรมการจัดการป่าชุมชน และพิจารณาคำขออนุญาตตามมาตรา 47
- (7) ให้คำแนะนำปรึกษาและความช่วยเหลือทางวิชาการต่อคณะกรรมการจัดการป่า ชุมชนในการจัดการป่าชุมชน
- (8) ควบคุม ดูแล การจัดการป่าชุมชนของคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนให้เป็นไป ตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และแผนจัดการป่าชุมชน

(9) ตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการจัดการป่าชุมชนในจังหวัดแล้วจัดทำ รายงานเสนอคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง ตามระเบียบที่ คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนกำหนด

(10) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะรัฐมนตรี รัฐมนตรี หรือคณะกรรมการนโยบาย ป่าชุมชนมอบหมาย

หมวด 4

การจัดตั้งป่าชุมชนนอกเขตอนุรักษ์

มาตรา 18 ชุมชนในท้องที่ใดที่มีพื้นที่ป่าซึ่งไม่ใช่เขตอนุรักษ์อยู่ใกล้และอยู่ในสภาพที่ จะดูแลรักษาป่านั้นได้ หากประสงค์จะจัดตั้งป่าชุมชนในท้องที่นั้น ให้บุคคลซึ่งมีอายุตั้งแต่สิบแปดปี บริบูรณ์ขึ้นไป ที่มีภูมิลำเนาในท้องที่นั้นไม่น้อยกว่าห้าปีและอยู่ในสภาพที่สามารถเข้าไปดูแลรักษา ป่าที่จะขอจัดตั้งเป็นป่าชุมชนได้จำนวนตั้งแต่ห้าสิบคนขึ้นไป ตั้งตัวแทนยื่นคำขอเป็นหนังสือต่อ คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดแห่งท้องที่ที่ป่านั้นตั้งอยู่ เพื่อให้จัดตั้งป่าชุมชนได้

คำขอต้องมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

(1) วัตถุประสงค์ของป่าชุมชน

(2) รายชื่อและประวัติโดยสังเขปของผู้ขอจัดตั้งป่าชุมชนและผู้ขอเป็นสมาชิกป่าชุมชน ซึ่งมีคุณสมบัติตามกฎหมายกระทรวงที่ออกตามความในมาตรา 28 วรรคสอง

(3) ความเป็นมาของชุมชนโดยสังเขปและสภาพพื้นที่ที่ขอจัดตั้งป่าชุมชนพร้อมทั้งแผนที่สังเขปแสดงอาณาเขตและเขตติดต่อ

(4) แผนจัดการป่าชุมชน โดยแสดงให้เห็นการอนุรักษ์ การฟื้นฟู การพัฒนาหรือ การควบคุมดูแลสถานะแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ การใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรธรรมชาติในป่าชุมชน วิธีดำเนินการ และรายการอื่นที่คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน กำหนด

ในพื้นที่ป่าชุมชนจะต้องกำหนดบริเวณเพื่อการอนุรักษ์และบริเวณเพื่อการใช้สอย เพื่อการอนุรักษ์เพียงอย่างเดียว โดยให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่และวัตถุประสงค์ของป่าชุมชน หลักเกณฑ์และวิธีการในการยื่นคำขอและการอนุมัติให้จัดตั้งป่าชุมชนให้กำหนดใน กฎกระทรวง

มาตรา 19 เมื่อได้รับคำขอจัดตั้งป่าชุมชนแล้ว ให้คณะกรรมการป่าชุมชนประจำ จังหวัดปิดประกาศคำขอจัดตั้งป่าชุมชนภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่รับคำขอจัดตั้งป่าชุมชนนั้นไว้ในที่ เปิดเผย ณ ศาลากลางจังหวัด ที่ทำการอำเภอหรือกิ่งอำเภอท้องที่ ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ทำการกำนันท้องที่ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน และที่เปิดเผยเห็นได้ง่ายในหมู่บ้านพื้นที่นั้นโดยให้ลงวันที่ ที่ปิดประกาศนั้นด้วย

เมื่อพ้นสามสิบวันนับแต่วันปิดประกาศคำขอตามวรรคหนึ่ง และไม่มีกรื่อยื่นคำขอ จัดตั้งป่าชุมชนในพื้นที่ป่าเดียวกันโดยระบุเขตป่าชุมชนที่จะขอตั้งซ้อนกัน ให้คณะกรรมการป่าชุมชน ประจำจังหวัดดำเนินการต่อไปตามมาตรา 20

ในระหว่างเวลาสามสิบวันนับแต่วันปิดประกาศคำขอตามวรรคหนึ่ง หากมีการยื่นคำขอจัดตั้งป่าชุมชนในพื้นที่ป่าเดียวกันมากกว่าหนึ่งคำขอ โดยแต่ละคำขอระบุเขตป่าชุมชนที่จะขอจัดตั้งซ้อนพื้นที่กันทั้งหมดหรือบางส่วน ให้คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดจัดให้มีการประชุมยื่นคำขอจัดตั้งป่าชุมชนซ้อนพื้นที่กันเพื่อทำความเข้าใจความตกลงร่วมกันจัดทำคำขอจัดตั้งป่าชุมชนเป็นคำขอเดียวกัน

ในกรณีที่ผู้ยื่นคำขอจัดตั้งป่าชุมชนซ้อนพื้นที่กันสามารถตกลงร่วมกันจัดทำคำขอจัดตั้งป่าชุมชนเป็นคำขอเดียวกันได้ ให้ถือว่าคำขอจัดตั้งป่าชุมชนแต่ละคำขอที่ยื่นไว้แต่แรกเป็นอันตกไป และถือว่าคำขอจัดตั้งป่าชุมชนที่ผู้ยื่นคำขอแต่ละรายตกลงร่วมกันจัดทำเป็นคำขอเดียวกันนั้นเป็นคำขอที่ยื่นตามมาตรา 18 และให้คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดดำเนินการต่อไปตามมาตรา 20

ในกรณีที่ผู้ยื่นคำขอจัดตั้งป่าชุมชนซ้อนพื้นที่กันไม่สามารถตกลงร่วมกันจัดทำคำขอจัดตั้งป่าชุมชนเป็นคำขอเดียวกันได้ ให้คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดเป็นผู้มีอำนาจวินิจฉัยหลักเกณฑ์และวิธีการจัดประชุม ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวงมาตรา 20 ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้อายุติเกี่ยวกับคำขอจัดตั้งป่าชุมชนตามมาตรา 19 ให้คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ป่าชุมชน เพื่อทำการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับรายละเอียดที่ระบุในคำขอ และให้เจ้าหน้าที่ป่าชุมชนรายงานผลการตรวจสอบต่อคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งเพื่อดำเนินการดังกล่าว การตรวจสอบและรายงานตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนกำหนด และให้เจ้าหน้าที่ป่าชุมชนที่มีวัตถุประสงค์อย่างไร หรือมีข้อสังเกตประการใดเกี่ยวกับคำขอจัดตั้งป่าชุมชน

มาตรา 21 เมื่อได้รับรายงานผลการตรวจสอบตามมาตรา 20 แล้ว ให้คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดปิดประกาศคำขอและรายงานผลการตรวจสอบโดยสรุปไว้ในที่เปิดเผยเป็นเวลาสามสิบวัน และส่งคำขอและรายงานผลการตรวจสอบ โดยสรุปนั้นให้กรมประชาสัมพันธ์ เพื่อเผยแพร่เป็นเวลาเจ็ดวัน

การปิดประกาศคำขอและรายงานผลการตรวจสอบตามวรรคหนึ่งให้ปฏิบัติตามความในมาตรา 19 โดยอนุโลม

ให้หน่วยงานของรัฐและบุคคลใดไม่ว่าจะอยู่ในท้องถิ่นนั้นหรือไม่ มีสิทธิทำหนังสือแสดงข้อคัดค้านหรือความเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งป่าชุมชนได้ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันครบกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง

มาตรา 22 ในการพิจารณาคำขอและรายงานผลการตรวจสอบ คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดจะมีหนังสือแจ้งให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบดูแลพื้นที่ ตัวแทนองค์กรเอกชนในพื้นที่หรือผู้ที่มีหนังสือคัดค้านหรือแสดงความคิดเห็นมาให้ข้อเท็จจริงหรือความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาเกี่ยวกับการจัดตั้งป่าชุมชนก็ได้ และคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวัน

ในกรณีที่คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดเห็นว่ารายละเอียดในคำขอดังกล่าวไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสม คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดมีอำนาจสั่งให้ผู้ขอจัดตั้งป่าชุมชนแก้ไขได้

ในกรณีที่ผู้ขอจัดตั้งป่าชุมชนมิได้แก้ไขหรือดำเนินการตามคำสั่งของคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดภายในเวลาที่กำหนด ให้คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดมีอำนาจพิจารณาคำขอนั้นตามที่เห็นควรต่อไป

มาตรา 23 ในกรณีที่คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดมีมติให้จัดตั้งป่าชุมชนตามคำขอหรือให้จัดตั้งป่าชุมชนเพียงบางส่วนหรือโดยกำหนดเงื่อนไข หรือมีมติไม่ให้จัดตั้งป่าชุมชน ให้คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดแจ้งมติดังกล่าวให้ผู้ขอจัดตั้งป่าชุมชนและผู้มีหนังสือคัดค้านหรือแสดงความเห็นทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดมีมติ

ผู้ขอจัดตั้งป่าชุมชนหรือผู้มีหนังสือคัดค้านมีสิทธิอุทธรณ์มติของคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดตามวาระหนึ่งต่อคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนภายในหกสิบวันนับแต่วันที่รับหนังสือแจ้ง

ให้คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนพิจารณาอุทธรณ์ให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ คำวินิจฉัยของคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนให้เป็นที่สุด และให้คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดปฏิบัติให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยดังกล่าว

หนังสือแจ้งของคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด คำอุทธรณ์ของผู้ยื่นคำขอหรือผู้มีหนังสือคัดค้าน และคำวินิจฉัยของคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน ต้องแสดงเหตุผล และรายละเอียดโดยชัดแจ้ง

มาตรา 24 ในกรณีที่คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดมีมติให้จัดตั้งป่าชุมชนได้ และปรากฏไม่มีการอุทธรณ์จนพ้นกำหนดระยะเวลาอุทธรณ์แล้ว ให้รายงานอธิบดีเพื่อพิจารณา หากอธิบดีไม่เห็นชอบกับมติของคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดให้นำเสนอคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนพิจารณา และให้นำมาตรา 23 วรคสามมาใช้บังคับโดยอนุโลมหรือในกรณีที่คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนพิจารณารายงานที่ได้รับจากอธิบดีตามวาระหนึ่งหรือพิจารณาอุทธรณ์คำขอจัดตั้งป่าชุมชนตามมาตรา 23 วรคสาม แล้วมีคำวินิจฉัยให้จัดตั้งป่าชุมชนได้ ให้อธิบดีประกาศการอนุมัติจัดตั้งป่าชุมชนในราชกิจจานุเบกษา โดยมีสาระสำคัญตามที่กำหนดในระเบียบของคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน

การจัดตั้งป่าชุมชนมีผลเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว

หมวด 5

การจัดตั้งป่าชุมชนในเขตอนุรักษ์

มาตรา 25 การขอจัดตั้งป่าชุมชนในเขตอนุรักษ์ในท้องที่ใด ให้กระทำได้เฉพาะกรณี ที่ชุมชนนั้นตั้งถิ่นฐานมาก่อนการประกาศให้พื้นที่ที่ชุมชนนั้นตั้งอยู่ในเขตอนุรักษ์และชุมชนนั้นได้จัดการดูแลรักษาพื้นที่ดังกล่าวในลักษณะเป็นป่าชุมชนแล้วไม่น้อยกว่าสิบปีก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และยังคงดูแลรักษาพื้นที่นั้นเป็นป่าชุมชนอย่างต่อเนื่องมาจนถึงวันที่ขอจัดตั้งป่าชุมชนตามพระราชบัญญัตินี้ รวมทั้งมีพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมแห่งการดำรงชีพที่เกื้อกูลต่อการดูแลรักษาป่าและระบบนิเวศ ทั้งนี้ ให้ยื่นคำขอภายในห้าปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

เขตอนุรักษ์ที่จะขอจัดตั้งป่าชุมชนได้ตามวรรคหนึ่งต้องไม่มีลักษณะเป็นพื้นที่ทางราชการกำหนดให้สงวนรักษาไว้เป็นการเฉพาะเพื่อการคุ้มครอง การศึกษา การวิจัยทางวิชาการ หรือประโยชน์อย่างอื่นของรัฐ และสัดส่วนของพื้นที่ที่จะขอจัดตั้งป่าชุมชนในเขตอนุรักษ์ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนกำหนดและประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา 26 ภายใต้บังคับมาตรา 25 ให้นำบทบัญญัติในหมวด 4 มาใช้บังคับกับการจัดตั้งป่าชุมชนในเขตอนุรักษ์โดยอนุโลม และไม่ว่าอธิบดีจะเห็นด้วยกับมติของคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดที่ให้ออกตั้งป่าชุมชนในเขตอนุรักษ์หรือไม่ก็ตาม ให้อธิบดีเสนอความเห็นเกี่ยวกับมติคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดที่ให้ออกตั้งป่าชุมชนในเขตอนุรักษ์ต่อคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนเพื่อพิจารณา

มาตรา 27 ในกรณีที่คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนมีมติอนุมัติให้ออกตั้งป่าชุมชนในเขตอนุรักษ์ได้ให้อธิบดีประกาศการจัดตั้งป่าชุมชนในเขตอนุรักษ์นั้นในราชกิจจานุเบกษา

หมวด 6

การจัดการป่าชุมชน

มาตรา 28 เมื่อได้มีประกาศการจัดตั้งป่าชุมชนแล้ว ให้ผู้ซึ่งมีรายชื่ออยู่ในบัญชีตามมาตรา 18 วรรคสอง (2) เป็นสมาชิกป่าชุมชน

ประเภทและคุณสมบัติของสมาชิกป่าชุมชน การแก้ไขเปลี่ยนแปลงสมาชิกป่าชุมชนให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 29 สมาชิกป่าชุมชนมีหน้าที่ในการดูแลรักษาป่าชุมชน ดังนี้

- (1) ปฏิบัติตามระเบียบของคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน ข้อบังคับของคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน และแผนจัดการป่าชุมชน
- (2) ร่วมมือกับทางราชการในการดูแลรักษาป่าชุมชน สัตว์ป่า และทรัพยากรธรรมชาติในป่าชุมชน

สมาชิกป่าชุมชนที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ คณะกรรมการจัดการป่าชุมชนจำนวนสามในสี่ของคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ต้องมีมติให้สมาชิกป่าชุมชนผู้นั้นพ้นจากการเป็นสมาชิกป่าชุมชน

มาตรา 30 ให้สมาชิกป่าชุมชนซึ่งมีอายุตั้งแต่สิบแปดปีบริบูรณ์ขึ้นไปเลือกตั้งคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนภายในเก้าสิบวันนับแต่วันจัดตั้งป่าชุมชน

หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้ง คุณสมบัติ การดำรงตำแหน่งและจำนวนกรรมการจัดการป่าชุมชน ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 31 ให้คณะกรรมการจัดการป่าชุมชนอำนาจหน้าที่จัดการป่าชุมชนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของป่าชุมชนและแผนจัดการป่าชุมชนที่คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดอนุมัติ และมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) ร่วมมือกับพนักงานเจ้าหน้าที่ในการจัดให้มีหลักเขต ป้าย หรือเครื่องหมายอื่น ตามมาตรา 34
- (2) ออกข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชน หลักเกณฑ์การรับบุคคลเป็นสมาชิกป่าชุมชน และการจัดการทรัพย์สินส่วนกลางของป่าชุมชน ทั้งนี้ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของป่าชุมชน และไม่ขัดแย้งกับระเบียบของคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน
- (3) ดูแลรักษาทรัพย์สินส่วนกลางของป่าชุมชน
- (4) ดูแลให้สมาชิกป่าชุมชนปฏิบัติหน้าที่ที่กำหนดตามพระราชบัญญัตินี้
- (5) สั่งให้ผู้หนึ่งผู้ใดออกจากป่าชุมชนหรือให้กระทำการหรืองดเว้นกระทำการใด ๆ ในเขตป่าชุมชน เพื่อให้เป็นไปตามข้อบังคับตาม (2) หรือพระราชบัญญัตินี้
- (6) โกล่เกลี่ยหรือประนีประนอม เมื่อสมาชิกป่าชุมชนเกิดความขัดแย้งในการจัดการป่าชุมชน
- (7) ช่วยเหลือพนักงานเจ้าหน้าที่ในกรณีที่มีการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้
- (8) มีมติให้รับบุคคลเป็นสมาชิกป่าชุมชนหรือให้สมาชิกป่าชุมชนพ้นจากการเป็นสมาชิกป่าชุมชน
- (9) ดำเนินการตามความเห็นสมควร เพื่อป้องกันหรือบรรเทาความเสียหายแก่ป่าชุมชน
- (10) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หรือตามที่คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน หรือคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด กำหนดให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน
- การออกข้อบังคับตาม (2) จะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดก่อน
- มาตรา 32 แผนจัดการป่าชุมชนที่คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดอนุมัติแล้วให้ใช้บังคับได้เป็นเวลาสามปี
- ให้คณะกรรมการจัดการป่าชุมชนเสนอแผนจัดการป่าชุมชนต่อคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดก่อนแผนจัดการป่าชุมชนเดิมหมดอายุไม่น้อยกว่าหกเดือน เมื่อคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดอนุมัติแผนจัดการป่าชุมชนแล้วให้นำมาใช้บังคับถัดจากวันที่แผนจัดการป่าชุมชนเดิมหมดอายุลงหรือในวันที่คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดกำหนด แล้วแต่กรณีและให้นำมาตรา 23 มาใช้บังคับโดยอนุโลม
- ในระหว่างที่แผนจัดการป่าชุมชนเดิมหมดอายุลง ถ้าคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดยังไม่อนุมัติแผนจัดการป่าชุมชนใหม่ให้นำแผนจัดการป่าชุมชนเดิมมาใช้ต่อไปจนกว่าจะมีการอนุมัติแผนจัดการป่าชุมชนใหม่
- มาตรา 33 ในกรณีที่มีเหตุอันสมควร คณะกรรมการจัดการป่าชุมชนอาจขอเปลี่ยนแปลงเขตป่าชุมชน ปรับปรุงแผนจัดการป่าชุมชน หรือขอให้เพิกถอนป่าชุมชนทั้งแปลงหรือบางส่วนได้ แต่ต้องแสดงเหตุผลและรายละเอียดโดยชัดแจ้ง และให้นำมาตรา 18 มาตรา 20 มาตรา 21 มาตรา 22 มาตรา 23 และมาตรา 24 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา 34 พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องจัดให้มีหลักเขต ป้าย หรือเครื่องหมายอื่นแสดงแนวเขตป่าชุมชน บริเวณเพื่อการอนุรักษ์ และบริเวณเพื่อการใช้สอยไว้ตามสมควร เพื่อให้ประชาชนเห็นได้ว่าเป็นเขตป่าชุมชน และคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนและสมาชิกป่าชุมชนต้องให้ความร่วมมือในการดำเนินการนี้ด้วย

มาตรา 35 ห้ามทำไม้ในป่าชุมชนที่ตั้งอยู่ในเขตอนุรักษ์ และในบริเวณเพื่อการอนุรักษ์ในป่าชุมชนที่ตั้งอยู่นอกเขตอนุรักษ์

การทำไม้หรือการทำไม้ที่สมาชิกป่าชุมชนปลูกขึ้นเองในบริเวณเพื่อการใช้สอยในป่าชุมชนที่ตั้งอยู่นอกเขตอนุรักษ์ให้ทำได้ตามความจำเป็นเพียงเฉพาะเพื่อใช้สอยในครัวเรือนของสมาชิกป่าชุมชน หรือใช้ในกิจการสาธารณะภายในชุมชนนั้น ทั้งนี้ให้เป็นไปตามระเบียบของคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน

การเก็บหาของป่าในป่าชุมชนให้เป็นไปตามระเบียบของคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน

มาตรา 36 บรรดาไม้และของป่าที่ได้จากป่าชุมชนที่ทำโดยถูกต้องตามระเบียบของคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน ข้อบังคับของคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน และแผนจัดการป่าชุมชนตามพระราชบัญญัตินี้ ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม ค่าภาคหลวง หรือค่าใช้จ่ายในการบำรุงป่าตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้และกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ

มาตรา 37 ให้กรรมการจัดการป่าชุมชนจำนวนสองในสามของคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่มีอำนาจทำนิติกรรมใด ๆ ผูกพันทรัพย์สินส่วนกลางของป่าชุมชนและดำเนินคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินส่วนกลางของป่าชุมชนได้

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

หมวด 7 การควบคุมดูแลป่าชุมชน

มาตรา 43 ป่าชุมชนที่ได้รับอนุมัติให้จัดตั้งขึ้นในจังหวัดใด ให้คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดนั้นมีอำนาจที่เกี่ยวกับป่าชุมชนนั้นตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 44 เจ้าหน้าที่ป่าชุมชนมีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) ตรวจสอบพื้นที่และตรวจตราดูแลการดำเนินการและกิจการต่าง ๆ ในป่าชุมชน

(2) แนะนำ ให้ความรู้ ส่งเสริม และสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

(3) ในกรณีที่ไม่อาจเรียกประชุมคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนได้ทัน ให้มีอำนาจสั่งให้ผู้หนึ่งผู้ใดออกจากป่าชุมชนหรือให้กระทำการหรืองดเว้นการกระทำใด ๆ ในป่าชุมชนในกรณีกระทำการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ หรือระเบียบของคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน หรือข้อบังคับของคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน และให้รายงานคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนและคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดทราบ

(4) ดำเนินการตามที่เห็นสมควรเพื่อป้องกันหรือบรรเทาความเสียหายแก่ป่าชุมชน

(5) รายงานคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดเมื่อปรากฏว่ามีกรณีจะต้องเพิกถอนป่าชุมชนทั้งแปลงหรือบางส่วน

มาตรา 45 ในเขตป่าชุมชนห้ามบุคคลใดกันสร้าง แผ้วถาง เผาป่า ทำไม้เก็บหาของป่า ขุดหาแร่ ล่าสัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครอง หรือกระทำด้วยประการใด ๆ อันเป็นการเสื่อมเสียแก่สภาพป่าชุมชน เว้นแต่ในกรณีที่พระราชบัญญัตินี้บัญญัติให้กระทำได้

มาตรา 46 เพื่อประโยชน์ในการศึกษา การวิจัย ตลอดจนเพื่อติดตามผลการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ให้เจ้าหน้าที่ป่าชุมชน พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่มอบหมายมีอำนาจเข้าไปในป่าชุมชนเพื่อดำเนินการดังกล่าวได้

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง ให้บุคคลดังกล่าวแสดงบัตรประจำตัวหนังสือแสดงการได้รับมอบหมาย แล้วแต่กรณีเมื่อบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องร้องขอ

มาตรา 47 องค์กรเอกชนอาจตั้งตัวแทนของตนเข้าไปสอดส่องดูแลการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ของคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนแห่งใดก็ได้ โดยขออนุญาตต่อคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด

ห้ามบุคคลใดซึ่งมิใช่เจ้าหน้าที่ป่าชุมชน พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือผู้ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่มอบหมายตามมาตรา 46 เข้าไปศึกษา ค้นคว้า วิจัย หรือสำรวจความหลากหลายทางชีวภาพในป่าชุมชน เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด

การดำเนินการตามความในวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนกำหนด

มาตรา 50 ในกรณีที่คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดพบว่า คณะกรรมการจัดการป่าชุมชน กรรมการจัดการป่าชุมชน สมาชิกป่าชุมชน หรือเจ้าหน้าที่ป่าชุมชน กระทำการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ระเบียบของคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนหรือข้อบังคับของคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดมีอำนาจดำเนินคดีหรือสั่งการให้คณะกรรมการจัดการป่าชุมชน กรรมการจัดการป่าชุมชน สมาชิกป่าชุมชนหรือเจ้าหน้าที่ป่าชุมชนดังกล่าว กระทำการหรืองดเว้นกระทำการนั้นได้ตามความเหมาะสม

ผู้ได้รับคำสั่งของคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดตามวรรคหนึ่ง ต้องปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าวภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดกำหนด

ในกรณีที่ผู้ได้รับคำสั่งของคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดตามวรรคหนึ่งไม่เห็นด้วยกับคำสั่งดังกล่าว ให้ยื่นอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับคำสั่ง และให้นำมาตรา 23 วรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม

การอุทธรณ์ไม่เป็นเหตุให้ทุเลาการที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด เว้นแต่คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดหรือคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนจะสั่งเป็นอย่างอื่น

มาตรา 51 อธิบดีมีอำนาจหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนและติดตามดูแลการดำเนินงานของคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด และอาจสั่งให้กรรมการและเลขานุการของคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดชี้แจงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดได้

มาตรา 52 อธิบดีอาจขอให้คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดกระทำการหรือยับยั้งกระทำการใด ๆ เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบายหรือมติของคณะรัฐมนตรีและระเบียบของคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน

เมื่อคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดได้รับแจ้งจากอธิบดีตามวรรคหนึ่งให้คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดพิจารณาและแจ้งผลให้อธิบดีทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำขอ

ในกรณีที่อธิบดีไม่เห็นชอบด้วยกับความเห็นของคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดที่แจ้งตามวรรคสอง ให้อธิบดีนำเสนอคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนพิจารณาภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งผลการพิจารณา และให้นำมาตรา 23 วรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา 53 ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ให้คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด คณะกรรมการจัดการป่าชุมชน เจ้าหน้าที่ป่าชุมชนและพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าภาพงานตามประมวลกฎหมายอาญา

หมวด 8

การเพิกถอนป่าชุมชน

มาตรา 54 อธิบดีมีอำนาจสั่งเพิกถอนป่าชุมชนทั้งแปลงหรือแต่บางส่วนได้เมื่อพบว่ามี การกระทำตาม (2) หรือ (3) หรือได้รับรายงานจากคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดว่ามีกรณีต่อไปนี้

- (1) คณะกรรมการจัดการป่าชุมชนขอให้เพิกถอนป่าชุมชนตามมาตรา 33
- (2) คณะกรรมการจัดการป่าชุมชนทอดทิ้งไม่จัดการฟื้นฟูป่าชุมชนนั้นต่อไป
- (3) คณะกรรมการจัดการป่าชุมชนไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ หรือระเบียบหรือข้อบังคับที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ อันจะเป็นเหตุให้ป่าชุมชนได้รับความเสียหายหรือมีเหตุไม่ควรไว้วางใจให้จัดการป่าชุมชนต่อไป

การเพิกถอนป่าชุมชนให้มีผลเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วในกรณีที่มีใช้การเพิกถอนป่าชุมชนทั้งแปลงให้มีแผนที่แสดงแนวเขตที่เปลี่ยนแปลงแนบท้ายประกาศด้วย

มาตรา 56 ป่าชุมชนที่อยู่นอกเขตอนุรักษ์ที่ถูกเพิกถอนตามมาตรา 54 อาจมีการขอจัดตั้งป่าชุมชนใหม่อีกได้ ตามระเบียบที่คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนกำหนดและให้นำความในหมวด 4 มาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม

หมวด 9 บทกำหนดโทษ

มาตรา 57 ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามระเบียบของคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน
มาตรา 11 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 58 ผู้ใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับของคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน
เกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชนตามมาตรา 31 (2) ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

ความผิดตามวรรคหนึ่ง เมื่อผู้กระทำความผิดยินยอม ให้คณะกรรมการจัดการป่า
ชุมชนมีอำนาจเปรียบเทียบได้

เงินค่าปรับตามวรรคสองให้ตกเป็นทรัพย์สินส่วนกลางตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 59 ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย หรือเคลื่อนย้ายหลักเขตป้าย หรือเครื่องหมาย
อื่นใดที่จัดให้มีขึ้นตามมาตรา 34 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือ
ทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำในป่าชุมชนที่ตั้งอยู่ในเขตอนุรักษ์ต้อง
ระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำในป่าชุมชนที่ตั้งอยู่ในเขตอนุรักษ์ต้อง
ระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 61 ผู้ใดขัดคำสั่งเจ้าหน้าที่ป่าชุมชนที่สั่งตามมาตรา 44 (3) ต้องระวางโทษ
จำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 62 บรรดาไม้หรือของป่าที่ได้มาหรือมีไว้เป็นความผิด หรือทรัพย์สินที่ใช้ในการ
กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ให้ริบเสียทั้งสิ้นไม่ว่าจะมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่ก็
ตาม

ให้ไม้ของป่า หรือทรัพย์สินตามวรรคหนึ่งที่ศาลมีคำสั่งริบตกเป็นของแผ่นดิน

ในกรณีที่ไม่อาจดำเนินคดีได้ภายในสองปีนับแต่วันที่มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น
และไม่อาจจับกุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ให้ไม้ของป่า หรือทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดไว้เนื่องจาก
การกระทำความผิดของผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นตกเป็นของแผ่นดิน

ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยรายได้ถึงแก่ความตาย ให้ไม้ ของป่า หรือทรัพย์สินที่ยึด
หรืออายัดไว้เนื่องจากการกระทำความผิดของผู้ต้องหาหรือจำเลยตกเป็นของแผ่นดิน เว้นแต่ภายใน
สองปีทายาทของผู้ต้องหาหรือจำเลยพิสูจน์ได้ว่าไม้ ของป่า หรือทรัพย์สินดังกล่าวไม่ได้เกี่ยวข้องกับ
การกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้คืนแก่ทายาทของผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้น

บทเฉพาะกาล

มาตรา 63 การแต่งตั้งกรรมการสรรหาในวาระเริ่มแรก มิให้นำบทบัญญัติมาตรา 14 วรรคสามมาใช้บังคับ และให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ การแต่งตั้งกรรมการสรรหาซึ่งเป็นผู้แทนคณะกรรมการจัดการประชุมชนในวาระเริ่มแรก มิให้นำบทบัญญัติมาตรา 14 วรรคสองมาใช้บังคับ และให้รัฐมนตรีดำเนินการแต่งตั้งบุคคลที่มีพฤติกรรมที่เกื้อกูลต่อการดูแลรักษาป่ามาก่อน ให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวัน

มาตรา 64 การแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นกรรมการนโยบายป่าชุมชนในวาระเริ่มแรกมิให้นำบทบัญญัติมาตรา 156 วรรคสองมาใช้บังคับ และให้มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งเพียงกึ่งหนึ่งของวาระที่กำหนดไว้สำหรับตำแหน่งดังกล่าว และให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

การแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้แทนคณะกรรมการจัดการประชุมชนเป็นกรรมการนโยบายป่าชุมชนในวาระเริ่มแรก มิให้นำบทบัญญัติมาตรา 7 วรรคหนึ่งมาใช้บังคับและให้รัฐมนตรีดำเนินการเสนอชื่อบุคคลที่มีพฤติกรรมที่เกื้อกูลต่อการดูแลรักษาป่ามาก่อนให้คณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง

มาตรา 65 การแต่งตั้งกรรมการประชุมชนประจำจังหวัดซึ่งเป็นผู้แทนคณะกรรมการจัดการประชุมชนในวาระเริ่มแรกที่จังหวัดนั้นยังไม่มีประชุมชนมิให้นำบทบัญญัติมาตรา 13 วรรคสามมาใช้บังคับ และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดดำเนินการให้แล้วเสร็จโดยเร็ว

มาตรา 66 ให้มีการออกกฎกระทรวงและระเบียบเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ภายในระยะเวลาสามปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพองค์กรเพราะเมื่อบุคคลได้เข้ามามีส่วนร่วมแล้วจะไม่ค่อยเกิดการต่อต้านเกี่ยวกับแนวคิดและการดำเนินงาน รวมทั้งช่วยลดความขัดแย้งและความเครียดจากการทำงาน ทำให้บุคคลได้ร่วมกันพิจารณาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทำงาน เพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายและการยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เกิดความมุ่งมั่นในการสร้างความสำเร็จให้กับองค์กร ซึ่งบุคลากรจะรู้สึกพึงพอใจในผลงานที่เกิดขึ้นและเกิดความรู้สึกรักคุณค่าในตนเอง ความรู้สึกเป็นเจ้าของและผูกพันกับองค์กร ผลลัพธ์สุดท้ายคือ องค์กรมีคุณภาพ (ประทีป จันทรสิงห์. 2549) ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม ความสำคัญของการมีส่วนร่วม ลักษณะการมีส่วนร่วม ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม และกระบวนการหรือขั้นตอนของการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

1. ความหมายของการมีส่วนร่วม

ความหมายของการมีส่วนร่วมมีผู้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้มากมายดังนี้
ทงศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ (2540) ให้ความหมายไว้ 3 ประเด็น ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการดำเนินการพัฒนาร่วมคิด ร่วมตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเอง ร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์

และความชำนาญ ร่วมกับวิทยาการที่เหมาะสม และสนับสนุนการติดตามการปฏิบัติงานขององค์กร และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

2. การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย ได้รับโอกาสที่จะแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิด แสดงออกซึ่งสิ่งที่เขามี แสดงออกซึ่งสิ่งที่เขาต้องการ แสดงออกซึ่งปัญหาที่กำลังเผชิญ และแสดงออกซึ่งวิธีแก้ไขปัญหาและลงมือปฏิบัติโดยการช่วยเหลือของหน่วยงานภายนอกน้อยที่สุด

3. การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่รัฐทำการส่งเสริมชักนำ สนับสนุนและสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชน ทั้งในส่วนบุคคล กลุ่มคน ชุมชน สมาคม มูลนิธิและ องค์กรอาสาสมัครรูปแบบต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

สุรีย จันทรมาลี (2541) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่กลุ่มบุคคล ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ร่วม ความคิด ร่วมแรงร่วมใจ ร่วมทุนทรัพย์ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมแก้ปัญหา ร่วมแสดงความคิดเห็นสร้างสรรค์และร่วมพัฒนา

จุฬารัตน์ โสตะ (2543) กล่าวถึงการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลหรือคณะบุคคล เข้ามาช่วยเหลือ สนับสนุนทำประโยชน์ต่างๆ หรือกิจกรรมต่างๆ อาจเป็นการมีส่วนร่วมใน กระบวนการตัดสินใจหรือกระบวนการบริหารและประสิทธิผลขององค์กรขึ้นอยู่กับการรวมพลังของ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับองค์กรนั้นในการปฏิบัติภารกิจให้บรรลุเป้าหมาย วิธีการหนึ่งในการรวมพลัง ความคิดสติปัญญา ก็คือ การให้มีส่วนร่วม การให้บุคคลมีส่วนร่วมในองค์กรนั้น บุคคลจะต้องมีส่วนร่วม เกี่ยวข้องในการดำเนินการหรือปฏิบัติภารกิจต่างๆ เป็นผลให้บุคคลนั้นมีความผูกพัน (Commitment) ต่อภารกิจและองค์กรในที่สุด

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2543) การมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา เป็นการให้ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ ได้แก่การร่วมค้น ปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีในท้องถิ่น การบริหารจัดการ การติดตามผล รวมทั้งการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ โดยโครงการจะต้องมีความ สอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน

อรทัย ก๊กผล (2546) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือกระบวนการซึ่ง ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะแลกเปลี่ยนข้อมูล และความคิดเห็นเพื่อ แสวงหาทางเลือกและการตัดสินใจต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสม และเป็นที่ยอมรับร่วมกัน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงควรเข้าร่วมในกระบวนการนี้ตั้งแต่เริ่ม จนกระทั่งถึงการติดตามและประเมินผล เพื่อให้เกิดความเข้าใจ, การรับรู้, การเรียนรู้, การปรับเปลี่ยนโครงการร่วมกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ ต่อทุกฝ่าย

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2547) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า เป็นการเปิดโอกาส ให้ผู้ปฏิบัติงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนแบ่งในอำนาจการตัดสินใจในระดับต่าง ๆ ของการดำเนินงานใน หน่วยงาน เป็นผลให้เกิดสิ่งที่ตกลงใจร่วมกัน

ถวิลวดี บุรีกุล (2548) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมจะต้องเป็นกระบวนการดำเนินการอย่าง แข็งขัน ซึ่งหมายถึง บุคคลหรือกลุ่มที่มีส่วนร่วมได้เป็นผู้มีความคิดริเริ่มและได้มุ่งใช้ความพยายาม ตลอดจนความเป็นตัวของตัวเอง ที่จะดำเนินการตามที่ริเริ่มนั้น และการมีส่วนร่วมคือ การที่ได้มี

การจัดการที่จะใช้ความพยายาม ที่จะเพิ่มความสามารถที่จะควบคุมทรัพยากรและระเบียบในสถาบันต่าง ๆ ในสภาพสังคมนั้น ๆ โดยกลุ่มที่ดำเนินการและความเคลื่อนไหวที่จะดำเนินการนี้ไม่ถูกควบคุมโดยทรัพยากรและระเบียบต่าง ๆ

วันชัย วัฒนศักดิ์ (2549) การทำงานแบบมีส่วนร่วมนั้น ไม่ว่าจะเป็นระดับครอบครัว ระดับโรงเรียน ระดับชุมชน ระดับองค์กร หรือระดับประเทศนั้น มีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการทัศน์ปัจจุบัน เพราะจะช่วยให้ผู้มีส่วนร่วมเกิดความรู้สึกความเป็นเจ้าของ (Ownership) และจะทำให้ผู้มีส่วนร่วม หรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียนั้นยินยอมปฏิบัติตาม Compliance) และรวมถึงตกลงยอมรับ (Commitment) ได้อย่างสมัครใจ, เต็มใจและสบายใจ

นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์ (2550) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าไปเกี่ยวข้อง (Involvement) ทางความคิด, จิตใจ, อารมณ์และทางกาย การมีส่วนร่วมมีความหมายมากกว่าการเป็นส่วนหนึ่ง (Sense and belonging) การมีส่วนร่วมมีความหมายทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ (Quantitative and qualitative) การมีส่วนร่วมครอบคลุมทั้งมิติด้านความสามารถ เวลา และโอกาสที่จะมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมเป็นการกระทำ (Action) จึงมีทั้งผู้กระทำ (The actor) ผู้ถูกกระทำหรือผู้รับผล (The recipient) และสาธารณชน (The public) ผู้เป็นบริบทของการกระทำ

มธุรดา ศรีรัตน์ (2554) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่บุคคลได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานทั้งด้านการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ ความรับผิดชอบ การวางแผน ปฏิบัติงาน ตลอดจนการประเมินผล โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์และความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดจากการบริหารงานในองค์กร

คณินิจ อนุโรจน์ (2548) ให้แนวคิดว่าการสร้างความตระหนักในการพัฒนาในเรื่องใดก็ตามนั้น ยิ่งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมมากเท่าใด โอกาสความสำเร็จก็จะสูงขึ้นไปด้วย แต่เป็นไปได้ที่องค์กรขนาดใหญ่จะนำบุคลากรทั้งหมดเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาองค์กร แต่การนำผู้บริหารระดับกลางเข้ามามีส่วนร่วมไม่ใช่เรื่องยาก (คนกลุ่มนี้จะเป็นตัวแทนของเราไปสร้างการมีส่วนร่วมในระดับปฏิบัติการต่อไป) การสร้างความตระหนักต้องเริ่มจากการให้ข้อมูลที่เป็นจริงขององค์กร (นำเขาเข้ามาร่วม SWOT องค์กร) ทุกคนต้องร่วมรับรู้ปัญหาขององค์กรทุกคนร่วมกัน วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน ร่วมสร้างแผนยุทธศาสตร์ (strategic partner) ร่วมกันหาตัวชี้วัดสู่ความสำเร็จร่วมกัน (Key Performance Indicator—KPI) เราจะทำอย่างไร และติดตามประเมินอย่างไร การมีส่วนร่วมเป็นการนำเขาเข้ามาเพื่อเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าขององค์กร และร่วมกันที่จะนำพาองค์กรสู่เป้าหมายร่วมกัน นั่นคือต้องรวมใจคนขององค์กรให้เป็นหนึ่งเดียวให้ได้ (engagement) การมีส่วนร่วมจึงเป็นเองที่มีความสำคัญยิ่ง

พัชรี พงษ์ศิริ (2541) สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมว่าต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ โดยถือเสมือนว่าเป็นแบบฝึกหัดในการพัฒนาคน ให้ต้องใช้ความคิด ตัดสินใจวางแผน และดำเนินการเองอยู่เสมอ ซึ่งจะเห็นหนทางทำให้สมองของคนเกิดการพัฒนา รวมทั้งต้องยึดหลักต่อไปนี้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ได้แก่ 1) หลักการช่วยตนเอง 2) หลักการให้ประชาชนมีส่วนร่วม และ 3) หลักประชาธิปไตยในการดำเนินงาน

Richardson Ann (1983) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การที่ผู้นำนุญาตให้ผู้ตามจำนวนมากที่สุดที่จะมากได้ เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากที่สุด เป็นต้นว่า การยอมให้ผู้ตามหรือผู้ใต้บังคับบัญชาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และแม้กระทั่งเลือกตั้งผู้นำหรือผู้บังคับบัญชาด้วย

Koontz & other (1986) กล่าวว่า การให้มีส่วนร่วมเป็นเทคนิคอย่างหนึ่งที่ผู้บริหารต้องการให้ได้รับการสนับสนุนที่เข้มแข็ง อันมีผลมาจากการวิจัยและทฤษฎีการสร้างแรงจูงใจที่ตระหนักถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วม และการสร้างการยอมรับนับถือ

Putti J.M. (1987) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นพื้นฐานของกิจกรรมทุกกิจกรรม กระบวนการตัดสินใจของกลุ่มจะเกิดการมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคนในกลุ่ม ซึ่งปัจจัยสำคัญของการมีส่วนร่วมมี 4 ประการ คือ

1. เป็นความพยายามที่เกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและความรู้สึก
2. เป็นการกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือ
3. เป็นการให้บุคคลรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงาน
4. เป็นการพัฒนาการมีส่วนร่วม ซึ่งคำนึงถึงความสมดุล การมีส่วนร่วมที่แท้จริงกับการมีส่วนร่วมมากเกินไป

Davis & Newstrom (1989) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นเรื่องของความเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจ และความรู้สึกนึกคิดของแต่ละคน ที่มีต่อกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งของกลุ่ม หรือเป็นแรงกระตุ้นที่ช่วยทำให้มีความสำเร็จ ซึ่งเป็นเป้าหมายของกลุ่ม หรือเป็นความรับผิดชอบต่อกิจกรรมร่วมกันด้วยการเข้าไปเกี่ยวข้อง (Involvement) ช่วยเหลือ (Contribution) และร่วมรับผิดชอบ (Responsibility)

ดังนั้นการมีส่วนร่วมจึงหมายถึง การที่กลุ่มบุคคลมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่เริ่มต้น ทั้งทางร่างกาย จิตใจและอารมณ์ ไม่ว่าจะปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคน ร่วมคิด ร่วมมือ ร่วมปฏิบัติ ร่วมแรง ร่วมใจ และร่วมรับผิดชอบ เพื่อให้เกิดการดำเนินการพัฒนา และการเปลี่ยนแปลง เป็นเทคนิคอย่างหนึ่ง ที่ผู้บริหารต้องการ มาร่วมระดมความคิดเห็นปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้ประสบความสำเร็จ และนำไปสู่เป้าหมายขององค์กร และสามารถบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

2. ความสำคัญของการมีส่วนร่วม

ความสำคัญของการมีส่วนร่วมมีนักวิชาการได้กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

อดิสร วงศ์คงเคช (2539) กล่าวว่า ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม ชุมชนได้ประโยชน์ในการมีส่วนร่วมกิจกรรมการพัฒนาสุขภาพดังนี้

1. ชุมชนตระหนักในปัญหาของตนเอง และตระหนักที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือแก้ปัญหาของตนเอง
2. ชุมชนมีโอกาสใช้ความสามารถของตนเองที่มีอยู่ในรูปของความคิด การตัดสินใจ และการกระทำได้อย่างเต็มที่
3. เป็นการระดมทรัพยากรมนุษย์มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดชุมชน

4. ชุมชนจะมีความรู้สึกในความเป็นเจ้าของ ทำให้การพัฒนามีความมั่นคงถาวร และประหยัด
5. เป็นกระบวนการพัฒนาความสามารถ และพลังชุมชนในการพึ่งตนเอง
6. เป็นการส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย
7. ชุมชนรับผิดชอบและมีอำนาจสูงสุดในการพัฒนาชุมชนตนเอง
8. เป็นการแสดงออกถึงความเคารพ นับถือ เชื่อใจไว้วางใจ รักและศรัทธาในชุมชน ว่ามีความรู้ความสามารถ

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2543) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสิทธิพื้นฐานอันชอบธรรมของคนทุกคนที่ต้องเคารพให้การยอมรับ และยกย่อง โดยการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงออกเกี่ยวกับการปรับปรุงวิถีชีวิตของเขา
  2. งานพัฒนาเป็นงานที่ต้องเกี่ยวข้องกับประชาชนเป็นจำนวนมาก จำเป็นต้องให้คนหมู่มากเหล่านี้มีสิทธิมีเสียงในการแสดงออก
  3. กลยุทธ์ทั้งหลายในการพัฒนาที่ผ่านมา ยังไม่สามารถส่งผลถึงกลุ่มประชาชนผู้ด้อยโอกาสและยากจน และในทางตรงกันข้ามกลับส่งผลให้กลุ่มคนผู้ได้เปรียบมีโอกาสมากขึ้น จึงจำเป็นต้องปรับกลยุทธ์ในการพัฒนาใหม่ โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนมากขึ้น
  4. ประสบการณ์ที่ผ่านมาพบว่า มีโครงการจำนวนไม่น้อยที่ประสบความสำเร็จโดยอาศัยวิธีให้ประชาชนมีส่วนร่วมในรูปของการรวมกลุ่ม และจัดตั้งองค์กรประชาชน ในขณะเดียวกันมีตัวอย่างของโครงการที่ล้มเหลวจำนวนมาก อันเนื่องจากไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม
  5. การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นเรื่องของการปฏิบัติการเป็นกลุ่ม หรือของกลุ่ม (Group action) อันเป็นผลมาจากความรู้สึกผูกพันของสมาชิกแต่ละคนที่เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อพิทักษ์ประโยชน์ของเขา และในขณะเดียวกันก็ได้ประโยชน์แก่ส่วนรวมด้วยการมีส่วนร่วมจึงเป็นสิ่งจำเป็น
  6. การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นตัวชี้วัดของการพัฒนาชุมชน ยิ่งประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากเท่าไร ยิ่งแสดงว่าประชาชนจะได้รับประโยชน์จากการพัฒนามากยิ่งขึ้น
  7. ประชาชนย่อมรู้ว่าตนเองนั้นต้องการอะไร มีปัญหาอะไร และอยากจะแก้ปัญหาอย่างไร ถ้าให้โอกาสแก่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนา ย่อมช่วยให้โครงการต่าง ๆ สสนองความต้องการที่แท้จริงของประชาชนได้ดีกว่า
  8. การมีส่วนร่วมของประชาชน ช่วยให้การปฏิบัติการทางสังคม (Social action) เป็นไปอย่างสงบสันติ ก่อให้เกิดรูปแบบการเปลี่ยนแปลงที่มีระเบียบ เป็นระบบ และเป็นที่ยอมรับทุกฝ่าย
  9. เป็นนโยบายของรัฐในปัจจุบัน ที่ให้ทุกโครงการที่ลงสู่ชุมชน ต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้นตามปรัชญาของการพัฒนา
- ณรงค์ ฌ เชียงใหม่ (2545) กล่าวว่า การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานมีความสำคัญคือ

1. ประชาชนยอมรับในโครงการนั้น และเป็นโครงการที่ตรงกับปัญหาและความต้องการของประชาชน

2. ประชาชนมีความรู้สึกผูกพัน รู้สึกเป็นเจ้าของมากขึ้น

3. ลดความขัดแย้ง การดำเนินการโครงการจะราบรื่น ได้รับความร่วมมือจากประชาชนมากขึ้น

4. โครงการจะให้ประโยชน์ต่อชุมชนมากขึ้น และระดมทรัพยากรในการพัฒนา

5. ช่วยพัฒนาขีดความสามารถของประชาชน

สนธยา พลศรี (2550) กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมไว้หลายประการดังนี้

1. เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ เป็นสิทธิมนุษยชนที่ประชาชนมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาทุกระดับ

2. สอดคล้องกับปรัชญา แนวความคิด และหลักการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน

3. เป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จนโยบายของรัฐบาลในเรื่องการกระจายอำนาจไปสู่ประชาชนและท้องถิ่น

4. นำไปสู่การพึ่งตนเองของชุมชน

5. ทำให้ดำเนินการพัฒนาชุมชนได้ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของประชาชนและชุมชน

6. เป็นการพัฒนาศักยภาพบุคคล กลุ่มและองค์กรในชุมชนให้มีประสิทธิภาพ

7. เป็นการสร้างความพึงพอใจร่วมกัน มีความชอบธรรม เป็นที่ยอมรับร่วมกันภายในกลุ่ม ไม่สร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้นในชุมชน

8. ทำให้เกิดความรัก ห่วงเห่น รับผิดชอบ และเป็นเจ้าของชุมชน

9. เป็นกระบวนการสำคัญในการสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนให้ประสบความสำเร็จ

10. ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล เพราะเป็นการพัฒนาคนในชุมชน โดยคนในชุมชน และเพื่อคนในชุมชนอย่างแท้จริง รัฐบาลเป็นเพียงผู้สนับสนุนในบางส่วนนั้น

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพองค์กร การมีส่วนร่วมต้องเกิดจากความเต็มใจ ความสมัครใจ สามารถตัดสินใจได้เอง การมีส่วนร่วมจะช่วยลดความขัดแย้ง เกิดความรู้สึกผูกพัน รู้สึกเป็นเจ้าของมากขึ้น จึงจะทำให้การพัฒนาเกิดความยั่งยืน ซึ่งเป็นการระดมความคิดเห็นในการปฏิบัติงานในการจัดทำแผนกลยุทธ์ทางการเงินมหาวิทยาลัยได้สำเร็จ

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมมีนักวิชาการได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

พรทิพย์ คำพอ และคณะ (2544) ได้สรุปสาระสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น อยู่ที่การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การริเริ่ม การวางแผน การตัดสินใจ การร่วมรับผิดชอบ ตลอดจนการร่วมประเมินผล มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับเรื่องของ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมครั้งนี้ ความสำเร็จของการพัฒนาแบบระดมความร่วมมือ ขึ้นอยู่กับปัจจัย 3 ประการคือ

1. การเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจของประชาชนตั้งแต่เริ่มต้นว่า มีปัญหาสาเหตุการแก้ไขปัญหา ด้านการคิดว่าจะทำโครงการอะไรที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน โดยใช้ประโยชน์จากแรงงาน ทรัพยากรท้องถิ่นอย่างเต็มที่
2. การผสมผสานแผนงานและโครงการของส่วนราชการ ด้วยการพัฒนาความรู้ ทักษะ ความสามารถด้านประชาชนและคุณภาพของเจ้าหน้าที่ เพื่อแก้ไขปัญหาเดือดร้อน สนองผลประโยชน์ได้ถูกต้องตามเวลาและสถานที่
3. การสร้างองค์กรท้องถิ่น กลไกการประสานงาน งบประมาณ ปัจจัยดำเนินงานทั้งภาครัฐและเอกชน ตามความต้องการอันจำเป็นของประชาชน

สำหรับปัจจัยที่ผลักดันการมีส่วนร่วมของประชาชนมี 4 ปัจจัยคือ

1. ปัจจัยภายในตัวบุคคล เป็นแรงผลักดันหรือจุดใจที่เกิดขึ้นในตัวบุคคล
2. ปัจจัยสภาพแวดล้อม ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมและการเมือง
3. ปัจจัยผลักดันจากบุคคลอื่น
4. รางวัลตอบแทน คือ ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนา โดยหวังประโยชน์ตอบแทน

Cohen Uphoff, and Goldsmith (1979) (อ้างถึงในประภัสสร เตชะประเสริฐวิทยา, 2544) กล่าวถึงสิ่งที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมว่า คุณสมบัติหรือภูมิหลังของแต่ละบุคคลอาจจะเป็นตัวแปรสำคัญต่อการให้ความร่วมมือร่วมใจ หรือการเข้ามามีส่วนร่วมในงานพัฒนา ได้แก่

1. อายุและเพศ
2. สถานภาพของครอบครัว
3. ระดับการศึกษา
4. ชั้นทางสังคม
5. อาชีพ
6. ระดับของรายได้ และที่มาของรายได้
7. ระยะเวลาของการอยู่อาศัยในชุมชนนั้น
8. ชนิดของโครงการและกิจกรรม
9. การเป็นผู้เช่าที่ดินหรือมีสถานภาพเป็นลูกจ้าง

William W.Reeder (1998 : อ้างอิงถึงใน สิริวรรณ เดชวิถิ. 2544) ได้สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของบุคคลไว้ 11 ประการ ดังนี้

1. การปฏิบัติตนให้สอดคล้องตามความเชื่อพื้นฐาน กล่าวคือ บุคคลและกลุ่มบุคคลดูเหมือนจะเลือกรูปวิธีปฏิบัติซึ่งสอดคล้องและคล้ายคลึงกับความเชื่อพื้นฐานของตัวเอง
2. มาตรฐานคุณค่าบุคคล และกลุ่มบุคคลดูเหมือนจะปฏิบัติในลักษณะที่สอดคล้องกับมาตรฐานคุณค่าของตัวเอง

3. เป้าหมายบุคคล และกลุ่มบุคคล ดูเหมือนจะส่งเสริม ปกป้องและรักษาเป้าหมายของตัวเอง
4. ประสบการณ์ที่ผิดปกติธรรมดา พฤติกรรมของบุคคลบางครั้งมาจากประสบการณ์ที่ผิดปกติธรรมดา
5. บุคคลและกลุ่มบุคคลจะประพฤติตามแบบที่ตนคาดหวังว่าจะต้องประพฤติในสถานการณ์เช่นนั้น ทั้งยังชอบปฏิบัติต่อผู้อื่นในลักษณะที่ตนคาดหวังจากผู้อื่นด้วย
6. การบีบบังคับ บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำในสิ่งต่าง ๆ ด้วยความรู้สึกว่าตนเองต้องกระทำเช่นนั้น
7. การมองแต่ตัวเอง บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำในสิ่งต่าง ๆ ซึ่งคิดว่าตนเองต้องกระทำเช่นนั้น
8. นิสัยและประเพณี บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำในสิ่งต่าง ๆ ซึ่งมีนิสัยชอบกระทำ เมื่ออยู่ในสถานการณ์นั้น ๆ
9. โอกาส บุคคลและกลุ่มบุคคลจะมีส่วนร่วมในรูปแบบการปฏิบัติงานของสังคม โดยเฉพาะในทางที่เกี่ยวข้องกับจำนวนและชนิดของโอกาส ซึ่งโครงสร้างของสังคมเอื้ออำนวยให้เข้ามามีส่วนร่วมในการกระทำเช่นนั้น
10. ความสามารถ บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะเข้าร่วมในกิจกรรมบางอย่าง ที่คนเห็นว่าสามารถทำในสิ่งที่ต้องการให้เขาทำสถานการณ์เช่นนั้น
11. การสนับสนุน บุคคลและกลุ่มบุคคล มักจะเริ่มปฏิบัติเมื่อเขารู้สึกว่าได้รับการสนับสนุนที่ดี

4. กระบวนการหรือขั้นตอนการมีส่วนร่วม

กระบวนการหรือขั้นตอนการมีส่วนร่วมมีนักวิชาการได้กล่าวถึงกระบวนการหรือขั้นตอนการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

ประภัสสร เตชะประเสริฐวิทยา (2544) ได้นำแนวคิดของไพรัตน์ เตชะรินทร์ มาสรุปถึงการมีส่วนร่วมว่า บุคคล กลุ่มคน ชมรม สมาคม มูลนิธิ และองค์กรอาสาสมัครต่าง ๆ ควรมีส่วนร่วม เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาในเรื่องต่อไปนี้

1. ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหา และสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ตลอดจนความต้องการของชุมชน
2. ร่วมคิด และสร้างรูปแบบ และวิธีการพัฒนา เพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชน หรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของชุมชน
3. ร่วมวางนโยบาย หรือแผนงาน หรือโครงการ หรือกิจกรรม เพื่อขจัดปัญหาและแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของชุมชน
4. ร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
5. ร่วมจัด หรือปรับปรุงระบบบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
6. ร่วมการลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเองและของหน่วยงาน

7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

8. ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไว้ทั้งเอกชนและรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

อคิน รพีพัฒน์ (2547) ได้เสนอขั้นตอนการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไข

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกแนวทาง และวางแผนพัฒนา

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานกิจกรรมพัฒนา

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2550) กล่าวว่าการมีส่วนร่วมประมวลได้เป็น 3 ส่วน คือ

1. ส่วนของการวางแผนพัฒนา จะเริ่มต้นตั้งแต่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา การกำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ในการแก้ปัญหา และพัฒนาการศึกษาชุมชน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดความต้องการของชุมชน จัดลำดับความสำคัญของความต้องการนั้น ๆ ตลอดจนการกำหนดวิธีการ และแนวทางการดำเนินงาน และกำหนดทรัพยากร และแหล่งทรัพยากรที่จะนำไปสนับสนุนการจัดและพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ

2. ส่วนของการจัดและดำเนินการตามแผนงานโครงการ เป็นส่วนที่ประชาชนเข้าทำประโยชน์ในโครงการ โดยการร่วมมือช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน หรือโดยการบริหาร และประสานงาน ตลอดจนการดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก เป็นต้น

3. ส่วนของการประเมินผลโครงการ เป็นส่วนที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินว่าโครงการพัฒนาที่ดำเนินการนั้น บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่ การติดตามประเมินผลนี้อาจเป็นการประเมินความก้าวหน้าหรือผลสรุปรวมทั้งโครงการ

Fornaroff (1980) กล่าวว่ากระบวนการมีส่วนร่วมนั้นประกอบด้วย

1. การวางแผน ซึ่งรวมถึงการตัดสินใจในการกำหนดเป้าหมาย กลวิธี ทรัพยากรที่ต้องใช้ ตลอดจนการติดตามประเมินผล

2. การดำเนินงาน

3. การใช้บริการจากโครงการ

4. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

Cohen, J.M. & Uphoff, N.T. (1986) ได้จำแนกชนิดของการมีส่วนร่วมเอาไว้ 4 ประเภท ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการตัดสินใจ (Decision making) ในกระบวนการตัดสินใจนั้น ประการแรกที่สุดที่จะต้องกระทำคือ การกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญ ต่อจากนั้นเลือกนโยบายและประชากรที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจนี้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่องที่ต้องดำเนินไปเรื่อยๆ ตั้งแต่การตัดสินใจช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจช่วงดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

2. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินโครงการ (Implementation) ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินโครงการนั้น จะได้มาจากคำถามที่ว่า ใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้าง และจำทำประโยชน์ด้วยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากรการบริหารงานและงบประมาณ และการขอความช่วยเหลือ

3. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการรับผลประโยชน์ อันเกิดจากโครงการนั้น ๆ (Benefits) ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์นั้น นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว ยังต้องพิจารณาการกระจายผลประโยชน์ทางบวก และผลที่เกิดขึ้นทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลในสังคมด้วย

4. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการประเมินผลโครงการ (Evaluation) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้น สิ่งที่สำคัญที่ต้องสังเกต คือ ความคิดเห็น (Views) ความชอบ (Preferences) และความคาดหวัง (Expectations) ซึ่งมีอิทธิพลสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมที่บุคคลหลายๆคนทำงานด้วยกัน เพื่อนำไปสู่จุดหมายร่วมกัน และทำงานให้สำเร็จ และงานที่ต้องอาศัยบุคคลหลายๆคนจะต้องมีความร่วมมือกันมากขึ้น โดยขั้นตอนการมีส่วนร่วมมี 4 ขั้นตอน (เยวภา ประครองศิลป์ และโกวิท หน่อศรีตา, 2547) คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น

1. ความหมายของการปกครองท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่น มีนักวิชาการให้ความหมายไว้หลายท่าน ดังนี้
 วิญญู อังคณารักษ์ (2519 : 4 ;อ้างถึงใน สถาบันดำรงราชานุภาพ และกรมการปกครอง. 2540 :14) ให้ความหมายไว้ว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองในรูปแบบลักษณะการกระจายอำนาจบางอย่าง ซึ่งรัฐมอบหมายให้ท้องถิ่นทำเอง เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีโอกาสปกครองและบริหารท้องถิ่นด้วยตนเอง เพื่อสนองความต้องการส่วนรวมของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ให้ดำเนินไปอย่างประหยัด มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลตรงกับความต้องการของประชาชนโดยมีงบประมาณของตนเอง และมีอิสระในการบริหารพอสมควร
 อุทัยศิริญโต (2529 : 392) ได้ให้ความหมายการปกครองท้องถิ่น นั้นเป็น 2 ประเภท คือ

1. การปกครองท้องถิ่นที่รัฐบาลมอบหมายให้หน่วยงานปกครองหน่วยใดหน่วยหนึ่งของรัฐปฏิบัติหน้าที่เป็นรัฐบาลท้องถิ่นด้วย หรือทำหน้าที่เป็นสองสถาน (Local State Government) คือ เป็นหน่วยงานปกครองที่รับมอบอำนาจจากรัฐบาลตามหลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) และขณะเดียวกันก็ทำหน้าที่ในฐานะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย ซึ่งจะเห็นได้จากการปกครองส่วนท้องถิ่นของฝรั่งเศส

2. การปกครองท้องถิ่นในรูปแบบที่รัฐกระจายอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง มีอำนาจปกครองตนเอง การปกครองท้องถิ่นที่เรียกว่า Local Self Government นี้จะมีหน่วย การปกครองซึ่งจัดตั้งขึ้นมาจากกฎหมาย ของรัฐดังที่เรียกว่า Creature of State มีฐานะเป็น หน่วยการปกครองที่มีอำนาจอิสระของตัวเอง หน่วยงานปกครองท้องถิ่นดังกล่าวจะมีรูปแบบ และอำนาจหน้าที่ประการใดบ้างจะกำหนดไว้ในกฎหมายของรัฐอย่างแน่ชัด

สมพงษ์ เกษมสิน (2532 : 140) ได้ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นไว้ว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง ส่วนการปกครองของประเทศหรือรัฐซึ่งมีหน้าที่ที่สำคัญรับผิดชอบ ในการดำเนินการเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับประชาชนในท้องที่หรือในขอบเขตแห่งใดแห่งหนึ่งโดยเฉพาะ และเป็นหน้าที่สมควรที่จะมอบเรื่องดังกล่าวให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นเป็นผู้บริหาร โดยมีฐานะ เป็นรองจากการบริหารของรัฐบาลในส่วนกลาง

ทวีพันธุ์ วาสีภรณ์ (2537 : 108) ได้อธิบายความหมายการปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองตนเองของชุมชนที่มีองค์การเกิดขึ้น ทำหน้าที่ในพื้นที่ที่กำหนดมีอำนาจใน การบริหารงานมีอำนาจในการวินิจฉัยตัดสินใจและมีสภาของท้องถิ่นเป็นองค์กรที่สำคัญ

พรชัย เทพปัญญา (2541 : 1) ได้ให้ความหมายว่า การปกครองท้องถิ่น คือ อำนาจ หน้าที่ที่จะกำหนด และการบริหารกิจการภายในเขตพื้นที่ที่กำหนด และอาณาเขตของพื้นที่ที่อยู่นี้ อยู่ภายในประเทศ และมีขนาดเล็กกว่าประเทศ และได้อธิบายเพิ่มเติมว่า การปกครองท้องถิ่นคือ การบริหารทางการเมืองของหน่วยย่อยทางพื้นที่ และประชาชนของประเทศซึ่งมีขนาดเล็กที่สุด

ลิขิต วีระเวทิน (2548 : 36) ให้ความหมายการปกครองท้องถิ่นว่า เป็นการปกครองโดย วิธีการซึ่งหน่วยการปกครองในท้องถิ่นได้มีการเลือกตั้งผู้ทำหน้าที่ปกครอง โดยอิสระและได้รับอำนาจ โดยอิสระ โดยความรับผิดชอบซึ่งตนสามารถที่จะใช้ได้ โดยปราศจากการควบคุมของหน่วยการ ปกครองส่วนภูมิภาคและส่วนกลาง แต่การปกครองท้องถิ่นยังอยู่ภายใต้บังคับบัญชาด้วยอำนาจสูงสุด ของประเทศ มิใช่ได้กลายเป็นรัฐอธิปไตยไป

Wit (1967 :14-21) ได้ให้ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การปกครอง ที่รัฐบาลกลางให้อำนาจหรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่นสร้างโอกาส ให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจในการปกครองท้องถิ่นร่วมกันทั้งหมด หรืออำนาจบางส่วนใน การบริหารท้องถิ่น ตามหลักที่ว่าถ้าอำนาจการปกครองมากประชาชนในท้องถิ่นแล้วรัฐบาล ของท้องถิ่นก็ยอมเป็นรัฐบาลของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน ดังนั้นการบริหาร การปกครองท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีองค์กรของตนเองอันเกิดจากการกระจายอำนาจของรัฐบาลกลาง โดยให้องค์กรที่มีได้เป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาลกลาง มีอำนาจในการตัดสินใจและบริหารงานภายใน ท้องถิ่นในเขตอำนาจของตน

จากความหมายการปกครองท้องถิ่นที่กล่าวมาในข้างต้น ผู้ศึกษาสรุปได้ว่าการปกครอง ท้องถิ่น คือ การปกครองที่รัฐได้กระจายอำนาจการบริหารกิจการภายในท้องถิ่นให้ท้องถิ่นเป็นผู้ดูแล และดำเนินการพัฒนาท้องถิ่นเอง โดยให้ประชาชนในพื้นที่ได้เลือกผู้นำในพื้นที่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นเป็น การสนับสนุนให้บุคคลผู้อยู่ในท้องถิ่นรู้จักปัญหาได้แก้ไขปัญหาค่าต่างๆ ได้ตรงจุด

2. ความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น

ความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาประชาธิปไตยมี 5 ประการ (พูนศักดิ์ วาณิชวิเศษกุล. 2532 : 56) คือ

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสถาบันให้การศึกษาการปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน กล่าวคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นภาพจำลองของระบบการเมืองของชาติมีกิจกรรมทางการเมือง โดยเฉพาะการเลือกตั้ง เป็นการชักนำให้คนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง เป็นการฝึกหัดการตัดสินใจทางการเมือง

1.1 การสร้างประชาธิปไตยที่มั่นคงจะต้องเริ่มจากการสร้างประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นก่อน เพราะการพัฒนาการเมืองในวงกว้างจะนำไปสู่ความเข้าใจการเมืองในระดับชาติโดยง่าย

1.2 การปกครองท้องถิ่นจะทำให้ประชาชนเกิดความรู้แจ่มแจ้งทางการเมือง (Political Maturity) กล่าวคือ ประชาชนรู้ถึงวิธีการเลือกตั้ง การตัดสินใจ การบริหารการเมืองท้องถิ่น การต่อสู้แข่งขันกันตามวิถีทางการเมือง ทำให้เกิดการรวมกลุ่มทางการเมืองในที่สุด

1.3 การปกครองท้องถิ่นทำให้เกิดการเข้าสู่วิถีทางการเมืองของประชาชนด้วยเหตุที่การเมืองท้องถิ่นมีผลกระทบต่อประชาชนโดยตรงและใกล้ชิดตัวเกี่ยวพันกับการเมืองระดับชาติ หากมีกิจกรรมทางการเมืองเกิดขึ้นอยู่เสมอก็จะทำให้เกิดความคึกคัก มีชีวิตชีวาต่อการปกครองท้องถิ่น ประชาชนในท้องถิ่นจะมีความเกี่ยวพันและเข้าสู่ระบบการเมืองตลอดเวลา

1.4 การเมืองท้องถิ่นเป็นเวทีสร้างนักการเมืองระดับชาติ นักการเมืองท้องถิ่นผ่านการเรียนรู้ทางการเมืองในท้องถิ่น ทำให้คุณภาพนักการเมืองระดับชาติสูงขึ้น ด้วยเหตุที่ได้รับความนิยมศรัทธาจากประชาชนจึงทำให้ได้รับการเลือกตั้งในระดับสูงขึ้น

2. ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นพื้นฐาน (ชวงศ์ ฉายะบุตร. 2539 : 20) ได้สรุปไว้ดังนี้

2.1 การปกครองท้องถิ่น คือ รากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย (Basic Democracy) เพราะการปกครองท้องถิ่นจะเป็นสถาบันฝึกสอนการเมืองให้แก่ประชาชนให้ประชาชนรู้สึกว่าคุณมีความเกี่ยวข้องกับส่วนได้เสียใน การปกครองการบริหารท้องถิ่น เกิดความรับผิดชอบ และห่วงหาพันต่อประโยชน์อันพึงมีต่อท้องถิ่นที่ตนอยู่อาศัยอันจะนำมาซึ่งความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตยในที่สุด โดยประชาชนใช้ดุลพินิจในการเลือกผู้แทนที่เหมาะสมสำหรับผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเข้าไปบริหารกิจการของท้องถิ่น ประชาชนจึงเกิดความคุ้นเคยในการใช้สิทธิและหน้าที่ของพลเมือง ซึ่งนำมาสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติต่อไป

2.2 การปกครองท้องถิ่นทำให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้จักการปกครองตนเอง (Self Government) กล่าวคือ การปกครองตนเองมิใช่การปกครองอันเกิดจากคำสั่งเบื้องบน แต่เกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ เอง โดยการเลือกบุคคลขึ้นมาบริหารงานของท้องถิ่นเอง ซึ่งถือว่าเป็นการปกครองตนเองโดยประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง

2.3 การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลาง ซึ่งหลักการสำคัญของหลักการกระจายอำนาจ เนื่องจากรัฐบาลมีความจำเป็นบางประการ ดังนี้

2.3.1 ภารกิจของรัฐบาลมีอยู่กว้างขวาง และนับวันจะขยายเพิ่มมากขึ้น มีความซับซ้อนมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากภารกิจของกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ ตลอดจนงบประมาณที่ใช้ในภารกิจดังกล่าวเพิ่มขึ้นทุกปี

2.3.2 รัฐบาลมีอาจดำเนินการในการตอบสนองความต้องการของประชาชน ในท้องถิ่นได้อย่างทั่วถึง เพราะแต่ละท้องถิ่นย่อมมีปัญหาและความต้องการที่แตกต่างกัน การแก้ปัญหาหรือจัดบริการโครงการในท้องถิ่นในรูปแบบซึ่งเหมือนกันย่อมไม่บังเกิดผลสูงสุด เนื่องจากท้องถิ่นย่อมรู้ถึงปัญหาและเข้าใจปัญหาได้ดีกว่าผู้อื่น ซึ่งไม่ได้อยู่ในท้องถิ่นนั้นประชาชน ในท้องถิ่นจึงเป็นจึงเป็นผู้ที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นอื่น

2.3.3 กิจการบางอย่างเป็นเรื่องเฉพาะท้องถิ่นนั้นไม่เกี่ยวกับท้องถิ่นอื่น และไม่มีส่วนได้เสียต่อประเทศโดยส่วนรวมจึงเป็นการสมควรที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่นดำเนินการ ดังกล่าวเองจะเห็นได้ว่าหากไม่มีหน่วยการปกครองท้องถิ่นแล้ว รัฐบาลจะต้องรับภาระดำเนินการทุกอย่าง และไม่แน่ใจว่าจะสนองความต้องการท้องถิ่นถูกจุดหรือไม่ ซึ่งหากในท้องถิ่นดำเนินการเองแล้ว ภาระรัฐบาลจะผ่อนคลายเป็นไป รัฐบาลจะทำหน้าที่เพียงดูแลเท่าที่จำเป็นเท่านั้น เพื่อให้ท้องถิ่นมี มาตรฐานในการดำเนินงานยิ่งขึ้น

2.2.4 การปกครองท้องถิ่นสามารถสนองความต้องการของท้องถิ่นได้ตรงเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพ เนื่องจากแต่ละท้องถิ่นมีความแตกต่างทั้งทางภูมิศาสตร์ทรัพยากร ประชากร ปัญหา และความต้องการ ผู้ที่จะให้บริการและแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด และบริหารงานจึงเป็นไปด้วย ความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

2.2.5 การปกครองท้องถิ่นจะเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมืองของประเทศในอนาคตเพราะ นักการเมืองท้องถิ่นย่อมเรียนรู้ประสบการณ์ทางการเมือง การเลือกตั้งมีทักษะในการบริหารงานท้องถิ่นตลอดจนได้รับการสนับสนุนจากประชาชนท้องถิ่น ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สามารถ ส่งผลให้ประสบผลสำเร็จในการเมืองระดับชาติ

2.2.6 การปกครองท้องถิ่นสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาชนบท แบบพึ่งตนเองทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งการพัฒนาชนบทที่ผ่านมาประชาชนขาด การมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ การพัฒนาชนบทจะสัมฤทธิ์ผลได้นั้นต้องมาจากการริเริ่มช่วยเหลือตนเองของ ท้องถิ่น ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมแรงกันโดยอาศัยโครงสร้าง ความมีอิสระในการปกครองตนเอง ซึ่งถ้าหากมีการกระจายอำนาจอย่างแท้จริงแล้วท้องถิ่นจะเกิดการพึ่งตนเองได้

2.3 การปกครองท้องถิ่นจึงมีความสำคัญหลายประการดังนี้ (พีรสิทธิ์ คำนวนศิลป์. 2543 : 95)

2.3.1 การปกครองท้องถิ่นจะช่วยให้การแก้ปัญหาการปกครองสัมฤทธิ์ผลอย่างแท้จริง เพราะประชาชนรู้ปัญหาและเป็นผู้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น และการแก้ปัญหาย่อมได้ผลเพราะ ประชาชนรู้ปัญหาดีกว่าบุคคลอื่นเนื่องจากใกล้ชิดเหตุการณ์

2.3.2 การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นของตนเท่ากับเป็นการฝึกฝน รู้จักการเรียนรู้การปกครองระดับชาติไปในตัว กล่าวอีกนัยหนึ่งการปกครองท้องถิ่นจะเป็นสถาบัน ฝึกสอนให้ประชาชนเรียนรู้การปกครองระดับชาติ ซึ่งอำนวยในการพัฒนาการทางการเมืองไปในตัว

2.3.3 การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระทางด้านการเงินและกำลังเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลไปได้ส่วนหนึ่ง

2.3.4 การปกครองท้องถิ่นที่เข้มแข็งและบริหารงานมีประสิทธิภาพจะทำให้ประชาชนมีความรู้สึกเชื่อมั่นและศรัทธาต่อท้องถิ่น ประชาชนจะมีความรู้สึกว่ามีคุณภาพและมีส่วนได้เสีย ความสำนึกเช่นนี้จะสร้างสรรค์พลเมืองที่รับผิดชอบ (Responsible Citizens)

2.3.5 การปกครองท้องถิ่นเป็นรากแก้วของการปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองตนเอง

3. องค์ประกอบของการปกครองท้องถิ่น

องค์ประกอบของการท้องถิ่นของ ประทาน คงฤทธิศึกษา (2526 : 32) ได้อธิบายไว้ดังนี้

1. หน่วยการปกครองท้องถิ่นได้รับการจัดตั้งขึ้นโดยผลแห่งกฎหมายหน่วยการปกครองนั้นๆ จะมีสภาพเป็นนิติบุคคล
  2. หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นต้องไม่อยู่ในสายบังคับบัญชา (Hierarchy) ของหน่วยงานทางราชการ เพราะต้องเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจปกครองตนเอง (Autonomy)
  3. หน่วยการปกครองท้องถิ่นจัดตั้งขึ้นต้องมาจากการเลือกตั้ง (Election) โดยประชาชนในท้องถิ่น เพื่อแสดงถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชน (Political Participation)
  4. หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ (Revenue) โดยการขออนุญาตจากรัฐเพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้นำมาทำนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า
  5. หน่วยการปกครองท้องถิ่น ควรมีอำนาจในการกำหนดนโยบาย และมีการควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนตามครรลองของการปกครองที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองอย่างแท้จริง
  6. หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นๆควรมีอำนาจในการออกข้อบังคับ เพื่อกำกับให้มีการปฏิบัติตามนโยบายหรือความต้องการของท้องถิ่นได้ แต่ทั้งนี้ข้อบังคับทั้งปวงย่อมไม่ขัดต่อกฎหมาย หรือข้อบังคับอื่นใดของรัฐ
  7. หน่วยการปกครองท้องถิ่นเมื่อได้รับการจัดตั้งแล้ว ยังอยู่ในความรับผิดชอบ และอยู่ในการกำกับดูแลของรัฐ เพื่อประโยชน์และความมั่นคงแห่งรัฐ และประชาชนในส่วนรวม
- องค์ประกอบของการปกครองท้องถิ่นของ (ทวิ พันธ์วาทสิภูมิจ.2537 : 100) ได้อธิบายไว้ประกอบด้วย

1. มีฐานะเป็นนิติบุคคลจัดตั้งขึ้นโดยกฎหมายเป็นอิสระจากรัฐบาลกลางหรือรัฐบาลแห่งชาติ และมีขอบเขตการปกครองที่แน่นอน
2. มีอำนาจอิสระในการบริหารงานและสามารถใช้ดุลพินิจของตนเองในการวินิจฉัยปัญหาต่าง ๆ รวมทั้งการกำหนดนโยบาย

3. มีงบประมาณของตนเองโดยมีอำนาจเก็บภาษีและรายได้อื่น ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด

4. คณะผู้บริหารท้องถิ่นได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้นทั้งหมดหรือบางส่วน

จากองค์ประกอบของการปกครองท้องถิ่นดังกล่าว ผู้ศึกษาสรุปได้ว่า การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหลักสำคัญในการกระจายอำนาจ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ดำเนินการปกครองตนเองเป็นการแบ่งเบาภาระหน้าที่ของรัฐบาลกลาง ที่ไม่สามารถดูแลได้ทั่วถึง โดยให้อิสระในการกำหนดนโยบาย แนวทางการพัฒนา การบริหารที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแล และกฎหมายบัญญัติไว้ เช่น การให้ประชาชนมีสิทธิมีเสียงมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ผู้บริหารท้องถิ่นหรือตัวแทนก็ได้มาโดยการเลือกตั้งโดยตรง เพื่อตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นตนเอง

แนวคิดและทฤษฎีการกระจายอำนาจ

1. ความหมายของการกระจายอำนาจ

ชวงค์ ฉายะบุตร (2539 : 1-4) ให้ความหมาย การกระจายอำนาจ หมายถึง การที่รัฐมอบอำนาจหน้าที่ในการบริหารหรือกิจการบางอย่างให้องค์กรปกครองหรือสถาบันของรัฐไปกระทำหรือดำเนินการโดยอยู่ในการควบคุมดูแลของรัฐ หรืออาจกล่าวอีกนัยว่า การกระจายอำนาจ หมายถึง การที่ส่วนกลางโอนหรือกระจายอำนาจทางปกครองบางส่วนให้ประชาชนในท้องถิ่นปกครองตนเอง ส่วนกลางเพียงแต่คอยควบคุมมิให้ออกนอกเขตที่กฎหมายกำหนดไว้

โกวิท พวงงาม (2548 : 36) ได้ให้ความหมายของการกระจายอำนาจว่า คือ การโอนกิจการบริหารสาธารณะบางเรื่องจากรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนกลางไปให้ชุมชนซึ่งตั้งอยู่ในท้องถิ่นต่างๆ ของประเทศ หรือหน่วยงานบางหน่วยงานรับผิดชอบจัดทำอย่างเป็นอิสระจากการปกครองส่วนกลาง

ธเนศวร์ เจริญเมือง (2548 : 59) ได้ให้ความหมายการกระจายอำนาจ หมายถึง ระบบบริหารประเทศที่เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นต่างๆ มีอำนาจในการจัดการ ดูแลกิจการหลาย ๆ ด้านของตนเองไม่ใช่ปล่อยให้รัฐบาลกลางรวมศูนย์อำนาจในการจัดการบริหารแทบทุกอย่างของท้องถิ่น

สมศักดิ์ พรหมเตือ (2551 : 18) สรุปความหมาย การกระจายอำนาจ คือ การบริหารจัดการในท้องถิ่นให้คนในท้องถิ่นได้ดูแลพื้นที่ของตน และยังเป็นส่งเสริมการบริหารจัดการของชุมชนในท้องถิ่น ได้บริหารจัดการในท้องถิ่นตนเองเพื่อไปสู่การพัฒนาด้านสาธารณะต่างๆ อย่างทั่วถึง เข้าใจปัญหาของตนเอง อยู่กับปัญหา รู้ต้นเหตุของปัญหาแก้ไขได้ทันเวลา

จากความหมายดังกล่าว ผู้ศึกษาสรุปได้ว่า การกระจายอำนาจ คือการที่รัฐบาลได้ส่งมอบอำนาจในบางส่วนในการบริหารจัดการในท้องถิ่น ให้ได้ดำเนินการพื้นที่ดูแลของตนเองไม่ว่าจะเป็นในด้านสาธารณะต่างๆ ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

2. หลักการกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจในความหมายกว้าง ๆ คือ การจัดสรรหรือแบ่งปันอำนาจการตัดสินใจ (หรือในภาษากฎหมายของไทยเรียกว่า การวินิจฉัยสั่งการ) อันเกี่ยวข้องกับกิจการสาธารณะ (Public Affairs) ของรัฐส่วนกลางไปยังหน่วยงานหรือองค์กรอื่น ๆ ทวีศักดิ์ ปึกษา (2550 : 14) ได้สรุปหลักการกระจายอำนาจมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการคือ

1. ความเป็นนิติบุคคล การกระจายอำนาจการปกครองนั้นจะต้องมีองค์การเป็นนิติบุคคลต่างหากจากองค์การของรัฐบาลกลาง การมีองค์การเป็นนิติบุคคลต่างหากนี้ก็เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของตน องค์การเหล่านี้จะต้องมีงบประมาณทรัพย์สิน และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานของตน

2. มีอำนาจในการบริหารงานความอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ เป็นหลักที่สำคัญในการกระจายอำนาจการปกครองเพราะถ้าหากองค์การนั้นไม่มีการอำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ที่จะต้องรอคำสั่งจากรัฐบาลกลางอยู่เสมอ องค์การปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจอิสระในการปฏิบัติภารกิจของตนเอง ตลอดจนมีอิสระพอสมควรในการกำหนดนโยบายหรือการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้

3. ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการเลือกผู้บริหารและผู้ที่ทำหน้าที่นิติบัญญัติ การมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองในท้องถิ่นของประชาชนนั้นอาจทำได้หลายระดับแล้วแต่ความสามารถและความสนใจของประชาชนในท้องถิ่นเป็นสำคัญ เช่น ประชาชนบางคนอาจมีส่วนร่วมในกิจกรรมของท้องถิ่น เฉพาะการออกไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งตัวแทนของตนเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งต่างๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่านั้น แต่บางที่อาจเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมการปกครองท้องถิ่นมากกว่านั้น ถึงกับสมัครเข้ารับเลือกตั้งเป็นตัวแทนของประชาชนเพื่อมีโอกาสเข้ามามีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมอันเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยตนเอง

4. มีงบประมาณของตนเอง องค์กรปกครองท้องถิ่นต้องมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ตนเอง รวมไปถึงการมีอำนาจในการบริหารงบประมาณที่ได้มานั้นด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการมอบอำนาจการตัดสินใจให้องค์กรปกครองท้องถิ่นทั้งหมดตั้งแต่การวางแผนปฏิบัติงานการจัดเก็บรายได้ การบริหารและการบริการประชาชนในเขตพื้นที่รับผิดชอบ

จากหลักการกระจายอำนาจที่กล่าวมา ผู้ศึกษาสรุปได้ว่า องค์ประกอบในการกระจายอำนาจเป็นสิ่งที่สำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น ทั้ง 4 ประการถ้าสามารถดำเนินการได้ตามกรอบหลักการดังกล่าวโดยไม่มีการแทรกแซงจากส่วนอื่นย่อมทำให้องค์กรปกครองท้องถิ่นมีความสมบูรณ์ในการบริหารงานมากขึ้นมุ่งสู่การทำงานที่มีประสิทธิภาพ

3. การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น

ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (2550: 1- 99) หมวด 4 ส่วนที่ 3 แนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดิน มาตรา 78 กำหนดให้รัฐจะต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นของตนเองได้ พัฒนาเศรษฐกิจสังคมท้องถิ่น ระบบสาธารณสุข โภคสาธารณสุข การก่อสร้างพื้นฐานในท้องถิ่นให้ทั่วถึง และเท่าเทียมกันทั่ว

ประเทศ ในด้านการปกครองท้องถิ่น หมวด 14 ตั้งแต่มาตรา 281 ถึงมาตรา 290 สรุปได้ว่า รัฐต้องให้ความเป็นอิสระแก่ท้องถิ่นตาม

หลักการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น โดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหลายมีอิสระในการกำหนดนโยบายในการปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ รัฐบาลเป็นผู้กำกับดูแลท้องถิ่นเท่าที่จำเป็น ภายใต้กรอบของกฎหมาย และเพื่อกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังบัญญัติสิทธิของประชาชนในการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นให้พ้นจากตำแหน่งของพนักงานและลูกจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเป็นไปตามความเหมาะสมของแต่ละท้องถิ่น โดยความเห็นชอบจากคณะกรรมการพนักงานส่วนท้องถิ่น และจากการที่ได้ตราพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ขึ้นซึ่งมีสาระสำคัญในการกำหนดอำนาจหน้าที่ให้การจัดระบบบริการสาธารณะระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยตนเอง การจัดสัดส่วนภาษีอากรโดยต้องคำนึงถึงภารกิจหน้าที่ของรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยตนเองและมาตรา 12 ได้กำหนดให้คณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำแผนปฏิบัติการ เพื่อขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีและรายงานต่อรัฐสภา ซึ่งเป็นแนวทางกรอบแนวคิด เป้าหมาย และแนวทางการกระจายอำนาจให้เป็นไปตามมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 เพื่อให้การกระจายอำนาจเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2550 โดยยึดหลักการมีส่วนร่วม

1. แนวทางการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.1 กรอบแนวคิดการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดกรอบโดยยึดหลักการและสาระสำคัญ 3 ด้าน คือ

1.1.1 ด้านความอิสระในการกำหนดนโยบาย และการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ย่อมมีอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหารจัดการ การบริหารงานบุคคล และการเงินการคลังของตน โดยยังต้องอยู่ในการกำกับดูแลต่อรัฐบาลกลางที่มีความเป็นรัฐเดี่ยว มีความเป็นเอกภาพของประเทศยังอยู่ มีสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และรักษาความมั่นคงของชาติเอาไว้ ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้ระบอบประชาธิปไตย

1.1.2 ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน และการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นรัฐ จะต้องกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพึ่งตนเอง และตัดสินใจในกิจการของตนเองได้มากขึ้น โดยปรับบทบาทและภารกิจของราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ดูแลในส่วนของภารกิจระดับมหภาค และภารกิจที่เกินขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะดำเนินการได้ กำกับดูแล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในด้านนโยบาย ด้านกฎหมายเท่าที่จำเป็น และยังให้การสนับสนุน ส่งเสริมด้านเทคนิควิชาการการตรวจสอบ

1.1.3 ด้านประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐจะต้องกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนได้รับการบริการจาก สาธารณะที่มีคุณภาพ และสนองตอบความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น การบริหารขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ และมีความรับผิดชอบต่อผู้ใช้บริการ ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงาน ติดตามงานต่างๆ

2. ขอบเขตการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแผนการกระจาย อำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 คณะกรรมการกระจายอำนาจให้องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดขอบเขต ดังนี้

2.1 รัฐกระจายอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ อำนาจการตัดสินใจ อำนาจการเงินการ คลัง และบุคลากรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สร้างความพร้อมส่งเสริมให้ประชาชนและ สังคมเขามามีส่วนร่วมมากขึ้น

2.2 รัฐจะดำเนินการปรับบทบาทของราชการส่วนกลาง และส่วนภูมิภาคปรับ โครงสร้างภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปรับปรุงกฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้องพัฒนา โครงสร้างและกลเพื่อสนับสนุนการกระจายอำนาจสร้างระบบการติดตามตรวจสอบดูแลประเมิน ประสิทธิภาพของการบริหารงาน

3. สรุปลักษณะสำคัญของการกระจายอำนาจปกครองให้แก่ท้องถิ่นคือ

3.1 มีการจัดตั้งองค์กรขึ้นเป็นนิติบุคคลเพิ่มขึ้นจากส่วนกลาง หน่วยการปกครอง ท้องถิ่นนี้มีหน้าที่ มีงบประมาณ มีทรัพย์สินเป็นของตนเองต่างหาก และไม่ขึ้นตรงกับหน่วย การบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนกลางเพียงแต่ควบคุมดูแล ให้การปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไป ตามกฎหมายเท่านั้น

3.2 มีการเลือกตั้งสภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนใน ท้องถิ่นนั้นได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างใกล้ชิด ถ้าไม่มี การเลือกตั้งคณะผู้ปกครอง ท้องถิ่นเลยก็ไม่นับเป็นการกระจายอำนาจปกครองให้แก่ท้องถิ่นอย่างแท้จริง

3.3 มีอำนาจอิสระในการปกครองตนเองได้ตามสมควร การกระจายอำนาจการปกครอง นั้นต้องกำหนดให้หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจอิสระในการบริหารงาน หรือจัดทำกิจกรรม ที่ได้รับมอบหมายได้เองพอสมควร คือ มีอำนาจวินิจฉัยและดำเนินการได้เองด้วยงบประมาณ และ เจ้าหน้าที่ของตนเอง

3.4 มีงบประมาณและรายได้เป็นของท้องถิ่น ตามหลักการกระจายอำนาจการปกครอง นั้น หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีงบประมาณของตนเอง ซึ่งแยกต่างหากจากส่วนกลาง โดยมีรายได้จากการจัดเก็บภาษีอากร ค่าธรรมเนียมต่างๆ และทรัพย์สินตลอดจนเงินอุดหนุน เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจการต่าง ๆ

3.5 มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานที่เป็นของท้องถิ่นของตนเอง นอกจากจะมีงบประมาณแยก ออกเป็นสัดส่วนของตนเองแล้ว การกระจายอำนาจปกครองนั้นจะต้องมีเจ้าหน้าที่อันเป็นพนักงาน ของตนเองเป็นส่วนใหญ่หรือทั้งหมด เจ้าหน้าที่เหล่านี้มิได้สังกัดกระทรวง ทบวง โดยตรง แต่เป็น เจ้าหน้าที่ของท้องถิ่นแต่ละแห่งนั่นเอง

จากแนวคิดดังกล่าว ผู้ศึกษาสรุปได้ว่า การกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการให้อิสระของประชาชนท้องถิ่นในการกำหนดนโยบาย การบริหารจัดการ การบริหารงานบุคคล การเงินการคลัง ให้มีอำนาจหน้าที่โดยเฉพาะ ตามกรอบของกฎหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งการกระจายอำนาจนี้จะมีการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การบริหาร โดยยังมีรัฐบาลกลางคอยกำกับดูแลท้องถิ่นเท่าที่จำเป็น

อำนาจหน้าที่ของเทศบาลตามพระราชบัญญัติเทศบาล

1. อำนาจหน้าที่ของเทศบาลตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2543 พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2543 ได้กำหนดหน้าที่ของเทศบาลไว้โดยแบ่งตามประเภทของเทศบาล ดังนี้

ตารางที่ 2.1 แสดงภารกิจหน้าที่ของเทศบาลตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2543)

ประเภทของเทศบาล	ภารกิจหน้าที่
เทศบาลตำบล (กำหนดไว้ในมาตรา ที่ 50)	(1) รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน (2) ให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำ (3) รักษาความสะอาดของถนน หรือทางเดินและที่สาธารณะรวมทั้งการกำจัด ขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล (4) ป้องกันและระงับโรคติดต่อ (5) ให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง (6) ให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม (7) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ (8) บำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของ ท้องถิ่น (9) หน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของเทศบาล
เทศบาลเมือง (กำหนดไว้ในมาตรา ที่ 53)	(1) กิจการตามที่ระบุไว้ในมาตรา 50 (2) ให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา (3) ให้มีโรงฆ่าสัตว์ (4) ให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์และรักษาคนเจ็บไข้ (5) ให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ (6) ให้มีและบำรุงส้วมสาธารณะ (7) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้า หรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น (8) ให้มีการดำเนินกิจการโรงรับจำนำหรือสถานสินเชื่อท้องถิ่น

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ประเภทของเทศบาล	ภารกิจหน้าที่
เทศบาลนคร (กำหนดไว้ในมาตรา ที่ 56)	(1) กิจการตามที่ระบุไว้ในมาตรา 53 (2) ให้มีและบำรุงการสงเคราะห์มารดาและเด็ก (3) กิจการอย่างอื่นซึ่งจำเป็นเพื่อการสาธารณสุข (4) การควบคุมสุขลักษณะและอนามัยในร้านจำหน่ายอาหาร โรงมหรสพ และสถานบริการอื่น (5) จัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยและการปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรม (6) จัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม และที่จอดรถ (7) การวางผังเมืองและการควบคุมการก่อสร้าง (8) การส่งเสริมกิจการการท่องเที่ยว (9) กิจการอื่น ๆ ตามมาตรา 54

มีข้อสงสัยเกิดต่อประเด็นเรื่องหน้าที่ของเทศบาลประการหนึ่งก็คือ หน้าที่ของเทศบาลที่กฎหมายกำหนดไว้ทั้งหมด เทศบาลจะสามารถกระทำได้ ก็ต่อเมื่อไม่มีกฎหมายอื่นๆ กำหนดให้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานอื่น ๆ อีกแล้ว เทศบาลจึงจะสามารถกระทำได้ โดยเห็นได้จากการที่กฎหมายใช้คำนำหน้ามาตร่าว่า “ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาล...มีหน้าที่ต้องทำในเขตเทศบาลดังต่อไปนี้...” คำว่า “ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย” อื่น ทำให้หน้าที่ของเทศบาลถูกจำกัดไว้ แม้กฎหมายเทศบาลจะกำหนดให้เทศบาลทำหน้าที่นั้นได้ แต่ถ้ามีกฎหมายอื่นกำหนดเป็นอย่างอื่น เทศบาลก็ไม่อาจทำหน้าที่ดังกล่าวตามที่กฎหมายเทศบาลกำหนดได้ หรือกระทำได้ด้วยข้อจำกัดตามที่กฎหมายอื่น ๆ กำหนดเท่านั้น ดังนั้น แม้นว่าในข้อกฎหมายจะได้กำหนดภารกิจหน้าที่ของเทศบาลเอาไว้อย่างกว้างขวาง แต่ก็มิได้หมายความว่าเทศบาลจะสามารถกระทำได้ในทุกหน้าที่ เนื่องจากข้อจำกัดทางกฎหมายดังกล่าว

อำนาจหน้าที่ของเทศบาลตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

นอกจากหน้าที่ของเทศบาลตามกฎหมายว่าด้วยเทศบาลแล้ว ใน พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังได้กำหนดหน้าที่ของเทศบาลไว้ด้วยเช่นกันในมาตรา 16 ให้เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเองดังนี้

แสดงภารกิจหน้าที่ของเทศบาลตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

1. การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
2. การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ และทางระบายน้ำ
3. การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม และที่จอดรถ
4. การสาธารณสุขโรคโรคและการก่อสร้างอื่น ๆ

5. การสาธารณสุขการ
6. การส่งเสริม การฝึก และประกอบอาชีพ
7. การพาณิชย์ และส่งเสริมการลงทุน
8. การส่งเสริมการท่องเที่ยว
9. การจัดการศึกษา
10. การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส
11. การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
12. การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
13. การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
14. การส่งเสริมกีฬา
15. การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน
16. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น
17. การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
18. การกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูลและน้ำเสีย
19. การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล
20. การจัดให้มีและควบคุมสุสานและฌาปนสถาน
21. การควบคุมการเลี้ยงสัตว์
22. การจัดให้มีและควบคุมการฆ่าสัตว์
23. การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการอนามัย โรงมหรสพ และสาธารณูปโภคสถานอื่น ๆ
24. การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
25. การผังเมือง
26. การขนส่งและการวิศวกรรมจราจร
27. การดูแลรักษาที่สาธารณะ
28. การควบคุมอาคาร
29. การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
30. การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
31. กิจการอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

การที่กฎหมายกำหนดหน้าที่ของเทศบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ไว้มากมาย เช่นนี้ ก็เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งรวมทั้งเทศบาล ต้องเตรียมตัวรับการถ่ายโอนภารกิจหน้าที่ งบประมาณ และบุคลากรให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากรัฐบาล ตามทิศทางที่เป็นผลมา

จากบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ซึ่งได้กำหนดแผนและขั้นตอนให้มีการถ่ายโอนภารกิจหน้าที่จากหน่วยงานราชการบริหารส่วนกลางและส่วนภูมิภาคแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. ข้อบัญญัติท้องถิ่น

ณัฐพล ใจจริง และและเกษม วงศ์วิเศษธร (2562) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรที่เกิดจาก “การกระจายอำนาจในเชิงพื้นที่” (Decentralization territorial) เพื่อให้มีความคล่องตัวการบริหารราชการแผ่นดิน การจัดทำบริการสาธารณะ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในแต่ละพื้นที่ได้มากที่สุดและตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างทันท่วงที อย่างไรก็ตาม ใน การดำเนินการอย่างใด ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีลักษณะเป็นการใช้อำนาจมหาชนไม่ว่าจะเป็นการจัดทำบริการสาธารณะ การดำเนินการเกี่ยวกับงบประมาณ หรือการกระทำอื่นใดที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะฝ่ายปกครองย่อมต้องอยู่ภายใต้หลัก “การกระทำทางปกครองต้องชอบด้วยกฎหมาย” ที่เรียกร้องให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะกระทำการอย่างใด ๆ มิได้หากไม่มีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้ และจะกระทำการขัดต่อกฎหมายไม่ได้เช่นกัน ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมไม่อาจที่จะดำเนินการใช้อำนาจได้เลยหากปราศจากกฎหมายอันเป็นแหล่งที่มาของอำนาจนั้น ดังนั้น นอกจาก รัฐธรรมนูญ และกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติแล้ว ข้อบัญญัติท้องถิ่นจึงมีความสำคัญในฐานะที่เป็นแหล่งที่มาของอำนาจประการหนึ่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเป็นเครื่องมืออันสำคัญในการจัดทำบริการสาธารณะในท้องถิ่น การทำความเข้าใจเรื่องข้อบัญญัติท้องถิ่นจึงมีความสำคัญเป็นอันมาก เพราะข้อบัญญัติท้องถิ่นนั้นมีใช้ว่าจะตราออกใช้บังคับอย่างไรก็ได้ หากทว่าว่ามีหลักเกณฑ์หลักการในการพิจารณาอยู่ซึ่งมีรายละเอียดตามที่กล่าวต่อไปนี้

2.1 สถานะของข้อบัญญัติท้องถิ่นในระบบกฎหมาย

หากพิจารณาตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาตรา 5 และพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 3 ได้บัญญัติความหมายของ “กฎ” เอาไว้ว่า

“กฎ หมายความว่า พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ประกาศกระทรวง ข้อบัญญัติท้องถิ่น ระเบียบ ข้อบังคับ หรือบทบัญญัติอื่นที่มีผลบังคับเป็นการทั่วไปโดยไม่มุ่งหมายแก่กรณีใดหรือบุคคลใดเป็นการเฉพาะ”

จะเห็นได้ว่าคำว่า “กฎ” ในทางกฎหมายปกครองหมายความรวมถึง “ข้อบัญญัติท้องถิ่น” ด้วย ดังนั้น ข้อบัญญัติท้องถิ่นจึงมีสถานะทางกฎหมายเป็น “กฎ” ซึ่งเป็นการกระทำทางปกครองประเภทหนึ่ง มีศักดิ์และลำดับเดียวกับพระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวงและประกาศกระทรวง อย่างไรก็ตามข้อบัญญัติท้องถิ่นอาจมีชื่อเรียกที่แตกต่างกันออกไปตามแต่ละประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตราข้อบัญญัติท้องถิ่นใช้บังคับ เช่น ข้อบัญญัติท้องถิ่นที่ออกโดยเทศบาลจะเรียกว่า “เทศบัญญัติ” ข้อบัญญัติท้องถิ่นที่ออกโดยกรุงเทพมหานคร เรียกว่า “ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร” เป็นต้น

ในระบบกฎหมายไทยนั้น “ข้อบัญญัติท้องถิ่น” จัดอยู่ในลำดับศักดิ์หรือลำดับชั้นกฎหมายลำดับรอง ที่ค่าต่ำกว่ากฎหมายระดับพระราชบัญญัติ (ได้แก่ พระราชบัญญัติ พระราชกำหนดและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ) ดังนั้น ตามหลักการกระทำทางปกครองต้องชอบด้วยกฎหมายซึ่งเรียกร้องให้องค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองจะต้องใช้อำนาจได้เฉพาะที่มีกฎหมายให้อำนาจนั้นไว้และต้องไม่ใช้อำนาจเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด การออกข้อบัญญัติท้องถิ่นจึงต้องอาศัยอำนาจตามกฎหมาย ซึ่งก็คือกฎหมายระดับพระราชบัญญัตินั้นเอง ซึ่งได้แก่ พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542 นอกจากนี้จะเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ให้อำนาจองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการออกข้อบัญญัติท้องถิ่นแล้ว ยังได้กำหนดขอบเขตของอำนาจหน้าที่หรือเรื่องที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะออกข้อบัญญัติท้องถิ่นมาใช้บังคับไว้อีกด้วย ซึ่งท้องถิ่นจะออกข้อบัญญัติท้องถิ่นนอกเหนือไปจากเรื่องกฎหมายให้อำนาจไว้ไม่ได้

2.2 ประเภทของข้อบัญญัติท้องถิ่น

เราอาจแบ่งประเภทข้อบัญญัติท้องถิ่นโดยพิจารณาในทางเนื้อหาได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ ได้แก่

2.2.1 ข้อบัญญัติท้องถิ่นอันเป็นอำนาจทั่วไป

ข้อบัญญัติท้องถิ่นอันเป็นอำนาจทั่วไปจะเป็นข้อบัญญัติท้องถิ่นที่เป็นเครื่องมือในการจัดทำบริการสาธารณะที่โอนภาระหน้าที่อันเกี่ยวกับท้องถิ่นนั้น ๆ โดยเฉพาะ โดยเป็นไปเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนภายในท้องถิ่นของตนเองได้ นอกจากนี้ข้อบัญญัติท้องถิ่นอันเป็นอำนาจทั่วไปจะต้องเป็นข้อบัญญัติท้องถิ่นที่กำหนดให้มีการดำเนินการจัดทำบริการสาธารณะในลักษณะกิจการที่ใกล้ชิดกับประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ เช่น ตลาด การกำจัดขยะ การจัดหาน้ำสะอาด เป็นต้น ทั้งนี้พระราชบัญญัติจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกฉบับจะกำหนดอำนาจในการออกข้อบัญญัติท้องถิ่นเพื่อปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้วยเหตุนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงสามารถออกข้อบัญญัติท้องถิ่นเป็นอำนาจทั่วไปได้โดยวิธีนี้เอง^[1]

2.2.2 ข้อบัญญัติท้องถิ่นชั่วคราวหรือฉุกเฉิน

ในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉินในระหว่างที่ไม่มีสภาท้องถิ่นหรือมีแต่ไม่สามารถเรียกประชุมได้ทันที่ พระราชบัญญัติองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางรูปแบบสามารถออกข้อบัญญัติท้องถิ่นชั่วคราวได้ ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าว ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และกรุงเทพมหานคร เท่านั้น^[2]

2.2.3 พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 มาตรา 57 บัญญัติว่า

“ในกรณีฉุกเฉินซึ่งเรียกประชุมสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดให้ทันที่ที่มีได้ นายองค์การบริหารส่วนจังหวัดอาจออกข้อบัญญัติชั่วคราวที่มีใช้ข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมได้เมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสามัญประจำสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดและเมื่อได้ประกาศไว้โดยเปิดเผย ณ ที่ทำการองค์การบริหารส่วนจังหวัดแล้วให้ใช้บังคับได้”

2.2.4 พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 มาตรา 64 บัญญัติว่า

“ในกรณีฉุกเฉินซึ่งจะเรียกประชุมสภาเทศบาลให้ทันท่วงที่มีได้ คณะเทศมนตรีอาจออกเทศบัญญัติชั่วคราวได้เมื่อได้รับอนุมัติจากผู้ว่าราชการจังหวัด และเมื่อได้ประกาศไว้โดยเปิดเผยที่สำนักงานเทศบาลแล้ว ก็ให้ใช้บังคับได้”

2.2.5 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร

พ.ศ. 2528 มาตรา 108 บัญญัติว่า

“ในระหว่างที่ไม่มีสภากรุงเทพมหานคร หรือในกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนในอันจะรักษาความปลอดภัยสาธารณะหรือป้องกันภัยพิบัติสาธารณะและจะเรียกประชุมสภากรุงเทพมหานครให้ทันท่วงที่มีได้ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครโดยอนุมัติรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยจะออกข้อกำหนดกรุงเทพมหานครให้ใช้บังคับดังเช่นข้อบัญญัติ และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ ใช้บังคับได้”

มีข้อสังเกตว่า สำหรับองค์การบริหารส่วนจังหวัดและเทศบาลนั้น การออกข้อบัญญัติท้องถิ่นชั่วคราวนั้นหมายเฉพาะกรณีที่ไม่สามารถเรียกประชุมสภาท้องถิ่นได้อย่างทันท่วงที่เท่านั้น มิได้กินความไปถึงกรณีไม่มีสภาท้องถิ่นด้วย ซึ่งแตกต่างจากกรุงเทพมหานครที่สามารถออกข้อบัญญัติชั่วคราวได้แม้ในกรณีที่มีสภาท้องถิ่นก็ตาม โดยคณะกรรมการกฤษฎีกาเคยวินิจฉัยเอาไว้ว่า การออกเทศบัญญัติชั่วคราวทำได้เฉพาะในกรณีที่ยกประชุมสภาเทศบาลให้ทันท่วงที่มิได้เท่านั้น กรณีดังกล่าวไม่ได้หมายความรวมถึงกรณีไม่มีสภาเทศบาลด้วย เพราะบทบัญญัติในกฎหมายว่าด้วยเทศบาลได้กำหนดบังคับให้นำเทศบัญญัติชั่วคราวนั้นเสนอต่อสภาเทศบาลในการประชุมคราวต่อไปเพื่ออนุมัติหรือไม่อนุมัติ ดังนั้น ในขณะที่ไม่มีสภาเทศบาล คณะเทศมนตรีจึงไม่สามารถใช้อำนาจออกเทศบัญญัติชั่วคราวได้

ภายหลังจากที่ทำการประกาศใช้ข้อบัญญัติท้องถิ่นชั่วคราวแล้วนั้น กฎหมายกำหนดให้นำข้อบัญญัติท้องถิ่นดังกล่าวเข้าสู่การพิจารณาของสภาท้องถิ่นในการประชุมคราวถัดไปด้วย หากผลการพิจารณาของสภาท้องถิ่นไม่เห็นชอบด้วยกับการออกข้อบัญญัติท้องถิ่นชั่วคราวจะส่งผลให้ข้อบัญญัติท้องถิ่นดังกล่าวสิ้นผลการใช้บังคับ ซึ่งวิธีการดังกล่าวนี้คล้ายคลึงกับการพิจารณาพระราชกำหนดที่ประกาศใช้โดยฝ่ายบริหาร

2.3 ข้อบัญญัติท้องถิ่นเกี่ยวกับการเงิน การคลัง และการพาณิชย์

ข้อบัญญัติท้องถิ่นเกี่ยวกับงบประมาณ การคลัง และการพาณิชย์จะเป็นข้อบัญญัติท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับรายรับ รายจ่าย และวิธีการใช้จ่ายเงินงบประมาณ ตลอดจนแหล่งรายได้ วิธีการหาหรือจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยสาระสำคัญเกี่ยวกับการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบ

2.4 เงื่อนไขการออกข้อบัญญัติท้องถิ่น

เงื่อนไขในการออกข้อบัญญัติท้องถิ่นสามารถแบ่งได้เป็นสองประเภท คือ เงื่อนไขในทางรูปแบบ และเงื่อนไขในทางเนื้อหา

2.4.1 เงื่อนไขในทางรูปแบบ

เงื่อนไขในทางรูปแบบ เรียกร้องให้การออกข้อบัญญัติท้องถิ่นจะต้องกระทำโดยครบถ้วนตามแบบพิธีนับตั้งแต่ผู้มีสิทธิเสนอ ผู้มีอำนาจพิจารณา และผู้มีอำนาจให้ความเห็นชอบก่อนประกาศใช้โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ผู้มีสิทธิเสนอร่างข้อบัญญัติท้องถิ่นได้แก่บุคคล 3 ประเภท คือ สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารหรือคณะผู้บริหารท้องถิ่น และราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นทั้งหมดมีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานสภาท้องถิ่นเพื่อให้สภาท้องถิ่นพิจารณาออกข้อบัญญัติท้องถิ่นได้

2) ผู้มีอำนาจในการพิจารณาข้อบัญญัติท้องถิ่นโดยทั่วไปแล้วนั้นการออกข้อบัญญัติท้องถิ่นเป็นอำนาจหน้าที่ของสภาท้องถิ่นแต่ละแห่ง เว้นแต่ในกรณีการออกข้อบัญญัติท้องถิ่นชั่วคราวที่กฎหมายให้อำนาจผู้บริหารท้องถิ่นหรือคณะผู้บริหารท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่การออกได้ อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติแล้วการตราหรือออกข้อบัญญัติท้องถิ่นของสภาท้องถิ่นมักทำตามข้อเสนอของผู้บริหารท้องถิ่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารท้องถิ่นเป็นฝ่ายบริหารที่ทราบความต้องการ หรือกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดทำบริการสาธารณะจึงทราบดีว่ามีความจำเป็นต้องออกข้อบัญญัติท้องถิ่นในเรื่องใดบ้างเพื่อมาสนับสนุน หรือเป็นเครื่องมือในทางกฎหมายที่สำคัญในการบริหารท้องถิ่นนั้น ๆ

3) การพิจารณาร่างข้อบัญญัติท้องถิ่น ต้องเป็นไปตามที่กำหนดในกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบ กล่าวคือ ภายหลังจากที่มีการเสนอร่างข้อบัญญัติท้องถิ่นเข้าสู่การพิจารณาของสภาท้องถิ่นแล้ว สภาท้องถิ่นแต่ละประเภทจะต้องดำเนินการพิจารณาร่างข้อบัญญัตินั้นโดยวิธีการที่บัญญัติไว้ในกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบนั้น ๆ

4) ภายหลังจากที่สภาท้องถิ่นให้ความเห็นชอบครบถ้วนและถูกต้องตามขั้นตอนวิธีการที่บัญญัติไว้ในกฎหมายแล้ว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่สามารถที่จะประกาศใช้ข้อบัญญัติท้องถิ่นได้จนกว่าจะได้รับความเห็นชอบจากผู้กำกับดูแลตามที่กฎหมายกำหนดเสียก่อนโดยมีรายละเอียดตามตารางดังนี้

ตารางที่ 2.2 ข้อบัญญัติท้องถิ่นได้จนกว่าจะได้รับความเห็นชอบจากผู้กำกับดูแลตามที่กฎหมาย

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	ข้อบัญญัติท้องถิ่น	ผู้มีอำนาจกำกับดูแล
องค์กรบริหารส่วนจังหวัด	ข้อบัญญัติจังหวัด	ผู้ว่าราชการจังหวัด
เทศบาล	เทศบัญญัติ	ผู้ว่าราชการจังหวัด
องค์กรบริหารส่วนตำบล	ข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล	นายอำเภอ
เมืองพัทยา	ข้อบัญญัติเมืองพัทยา	ผู้ว่าราชการจังหวัดชลบุรี
กรุงเทพมหานคร	ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร	ไม่มี

ข้อสังเกตว่ากรุงเทพมหานคร เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นองค์กรเดียวที่ไม่มีผู้ให้ความเห็นชอบในการประกาศใช้ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้อาจเนื่องด้วยกรุงเทพมหานครแม้จะมีฐานะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแบบพิเศษ แต่กรุงเทพมหานครก็มีฐานะเป็น “เมืองหลวง” และเป็น “มหานคร” ที่มีจำนวนประชากรหนาแน่น เป็นที่ตั้งของศูนย์กลางราชการส่วนกลางที่มีอำนาจวินิจฉัยสั่งการงานบริหารราชการแผ่นดิน การบริหารจัดการความซับซ้อนดังกล่าวนี้ ประกอบกับการจัดรูปแบบการบริหารราชการแผ่นดินที่ผู้ว่ากรุงเทพมหานครเป็นองค์กรบริหารกรุงเทพมหานครสูงสุด ทำให้ในหลายกรณีกฎหมายออกแบบอำนาจหน้าที่และขั้นตอนแตกต่างไปจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแบบอื่น ๆ เพื่อความสะดวกและคล่องตัวในการบริหารจัดการนั่นเอง

2.5 เงื่อนไขในทางเนื้อหา

2.5.1 การออกข้อบัญญัติท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเป็นเรื่องที่กฎหมายได้มอบอำนาจให้ออกได้ เช่น บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ กฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และรวมถึงกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นออกข้อบัญญัติท้องถิ่นโดยปราศจากอำนาจตามกฎหมาย ข้อบัญญัติท้องถิ่นดังกล่าวย่อมมีข้อขัดแย้งกับกฎหมายและอาจถูกยกเลิกเพิกถอน

2.5.2 ข้อบัญญัติท้องถิ่นมีลักษณะเป็น “กฎในทางปกครอง” อันมีลักษณะ “นามธรรม-ทั่วไป” กล่าวคือ ใช้บังคับเป็นการทั่วไปไม่เจาะจงตัวบุคคล และไม่เจาะจงกรณีใดเป็นการเฉพาะ ดังนั้นสภาท้องถิ่นไม่อาจออกข้อบัญญัติท้องถิ่นให้มีผลใช้บังคับแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเฉพาะได้

อนึ่ง สมควรกล่าวด้วยว่า การที่ข้อบัญญัติท้องถิ่นมีสถานะเป็น “กฎ” ในระบบกฎหมายซึ่งมีฐานะเป็นกฎหมายลำดับรอง ด้วยเหตุดังกล่าวนี้สภาท้องถิ่นไม่อาจออกข้อบัญญัติท้องถิ่นที่มีลักษณะเป็นการ “กำหนดความผิด” ขึ้นใหม่ได้ จะกระทำได้ก็แต่เพียงการกำหนดรายละเอียดหรือระวางโทษเท่านั้น เนื่องจากโดยหลักทั่วไปการกำหนดความผิดนั้นจะกระทำได้ก็แต่โดยกฎหมายที่มีลำดับศักดิ์เทียบเท่าหรือสูงกว่าพระราชบัญญัติเท่านั้น

2.5.3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดขึ้นจาก “หลักการกระจายอำนาจในเชิงพื้นที่ (Décentralisation territoriale) เป็นการกระจายอำนาจปกครองโดยมีพื้นที่เป็นวัตถุประสงค์ในการรองรับอำนาจ ดังนั้น ในแต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมที่มีอำนาจบริหารจัดการเฉพาะแต่ในพื้นที่ที่ตนได้รับการกระจายอำนาจมาเท่านั้น ถึงแม้ว่าข้อบัญญัติท้องถิ่นจะมีลักษณะเป็นกฎที่ใช้บังคับได้โดยทั่วไป แต่ทว่ายังคงมีข้อจำกัดในทางพื้นที่ โดยข้อบัญญัติท้องถิ่นในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหนึ่งไม่อาจใช้บังคับขยายไปยังเขตพื้นที่ของอีกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหนึ่งได้ เว้นแต่เป็นความร่วมมือระหว่างท้องถิ่นซึ่งมีขั้นตอนและวิธีการต่างหากตามที่กฎหมายกำหนด

2.6 การควบคุมความชอบด้วยกฎหมายของข้อบัญญัติท้องถิ่น

อาจจำแนกการควบคุมความชอบด้วยกฎหมายของข้อบัญญัติท้องถิ่นได้ดังนี้

2.6.1 การควบคุมก่อนใช้บังคับ

การควบคุมก่อนประกาศใช้ข้อบัญญัติท้องถิ่นจะเป็นการควบคุมในลักษณะภายในฝ่ายปกครองแบบหนึ่งอันเกิดจากอำนาจกำกับดูแลที่รัฐมีต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดย

กฎหมายกำหนดให้ก่อนการประกาศใช้ข้อบัญญัติท้องถิ่นจะต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้กำกับดูแลเสียก่อน ซึ่งได้กล่าวไว้แล้วในหัวข้อก่อนหน้า

การควบคุมข้อบัญญัติท้องถิ่นด้วยวิธีนี้ ผู้ให้ความเห็นชอบจะต้องตรวจสอบดูว่า “รูปแบบ” ของการออกข้อบัญญัติท้องถิ่นนั้นเป็นไปโดยชอบด้วยกระบวนการหรือขั้นตอนตามที่กฎหมายกำหนดไว้หรือไม่ และนอกจากนี้ ก็ยังจะต้องตรวจสอบเนื้อหาของข้อบัญญัติท้องถิ่นว่ามีเนื้อความที่ขัดหรือแย้งกับกฎหมายอื่นใดหรือไม่ หรือเรื่องดังกล่าวอยู่ในอำนาจในการออกข้อบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นหรือไม่

2.6.2 การควบคุมหลังใช้บังคับ

ตามที่ได้กล่าวไว้แล้วในข้างต้นว่า ข้อบัญญัติท้องถิ่นมีสถานะในระบบกฎหมายเป็น “กฎ” หรือ “กฎหมายลำดับรอง” การควบคุมความชอบด้วยกฎหมายจึงมีลักษณะเช่นเดียวกับการควบคุมกฎหมายปกครอง เมื่อพิจารณาตามความในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 9 (1) ซึ่งบัญญัติเกี่ยวกับเขตอำนาจศาลปกครองเอาไว้ว่า

“ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งในเรื่องดังต่อไปนี้

1) คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายไม่ว่าจะเป็นการออกกฎ คำสั่งหรือการกระทำอื่นใดเนื่องจากกระทำโดยไม่มีอำนาจหรือนอกเหนืออำนาจหน้าที่หรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือโดยไม่ถูกต้องตามรูปแบบขั้นตอน หรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำนั้นหรือโดยไม่สุจริตหรือมีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม หรือมีลักษณะเป็นการสร้างขั้นตอนโดยไม่จำเป็นหรือสร้างภาระให้เกิดกับประชาชนเกินสมควร หรือเป็นการใช้ดุลพินิจโดยมิชอบ”

ดังนั้นศาล จะเป็นองค์กรผู้ทำหน้าที่ในการตรวจสอบและควบคุมความชอบด้วยกฎหมายของข้อบัญญัติท้องถิ่น โดยผู้ที่มีอำนาจฟ้องคดีปกครองเกี่ยวกับความชอบด้วยกฎหมายของข้อบัญญัติท้องถิ่นอาจเป็นเด็ตร้อนเสียหายหรืออาจจะเด็ตร้อนเสียหายจากข้อบัญญัติท้องถิ่นนั้น ๆ หรือที่เรียกว่าถูกระทบสิทธินั้นเอง นอกจากนี้กรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าข้อบัญญัติท้องถิ่นใดไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญให้มีสิทธิเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลปกครองได้ และเมื่อพบว่าข้อบัญญัติท้องถิ่นไม่ชอบด้วยกฎหมาย ศาลปกครองสามารถวินิจฉัยยกเลิกเพิกถอนข้อบัญญัติท้องถิ่นได้ ทั้งนี้ตามความในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 72 (1)

อนึ่ง ในประเทศอังกฤษนั้น องค์กรที่ทำหน้าที่ควบคุมความชอบด้วยกฎหมายของข้อบัญญัติท้องถิ่น (byelaws) คือ The Department for Communities and Local Government (DCLG) โดยจะพิจารณาจากเงื่อนไข 5 ประการคือ

หนึ่ง การตราข้อบัญญัติท้องถิ่นจะต้องเป็นเรื่องที่อยู่ในขอบอำนาจ (intra vires) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ

สอง ข้อบัญญัติท้องถิ่นจะต้องไม่ซ้ำซ้อน ขัดหรือแย้งกับกฎหมายทั่วไป (general law) ข้อบัญญัติท้องถิ่นอื่นที่ใช้บังคับอยู่ หรือพระราชบัญญัติที่เกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (local Act) หรือคอมมอน ลอว์

สาม ข้อบัญญัติท้องถิ่นจะต้องไม่ไปกำหนดฐานความผิดแก่บุคคล และต้องไม่กำหนดพระราชโทษเป็นผลร้ายแก่บุคคลเกินสมควรกว่าเหตุ

สี่ ข้อบัญญัติท้องถิ่นต้องมีเนื้อหาหรือประเด็นที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับท้องถิ่นนั้น ๆ มิใช่เรื่องหรือประเด็นทั่วไปในระดับชาติ

ห้า ข้อบัญญัติท้องถิ่นต้องไม่ขัดหรือแย้งกับนโยบายของรัฐบาล

จะเห็นได้ว่ามีหลักเกณฑ์บางประการที่คล้ายกับเงื่อนไขในการออกข้อบัญญัติท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศ

บริบทเทศบาลเมืองมหาสารคาม

ท้องถิ่นเทศบาลเมืองมหาสารคาม ได้รับการยกฐานะขึ้นเป็น เทศบาลเมืองมหาสารคาม เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2479 มีคณะเทศมนตรีชุดแรก เมื่อวันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2480 โดยนายบุญช่วย อรรถากร เป็นนายกเทศมนตรี สำนักงานเทศบาลเมืองมหาสารคาม ระยะเริ่มแรกได้อาศัยสถานที่สโมสรเสื่อป่า เป็นที่ทำการของ สำนักงานเทศบาลเมืองมหาสารคาม จนถึง พ.ศ. 2483 จึงย้ายไปอยู่สุขศาลา อำเภอเมืองมหาสารคาม เป็นเวลา 5 ปีเศษ แล้วย้ายสำนักงานมาอยู่ชั้นบนตึกแถว 2 ชั้น (ปัจจุบันคือบริเวณตลาดสด) จนถึง พ.ศ. 2501 จึงย้ายมาอยู่อาคารหลังใหม่ และต่อมาในปี พ.ศ. 2519 ได้ย้ายสำนักงานไปสร้างในที่ดินซึ่งมีผู้อุทิศให้ จำนวน 10 ไร่ เป็นอาคารคอนกรีต 2 ชั้น ดังในปัจจุบันนี้ เทศบาลเมืองมหาสารคาม เป็นศูนย์กลางทุกด้านของมหาสารคาม ประกอบด้วย 30 ชุมชน ชุมชนตักสิลา ชุมชนศรีสวัสดิ์ 1 ชุมชนศรีสวัสดิ์ 2 ชุมชนศรีสวัสดิ์ 3 ชุมชนปัจฉิมทัศน์ 1 ชุมชนปัจฉิมทัศน์ 2 ชุมชนธัญญา 1 ชุมชนธัญญา 2 ชุมชนธัญญา 3 ชุมชนธัญญา 4 ชุมชนสามัคคี 1 ชุมชนสามัคคี 2 ชุมชนศรีมหาสารคาม ชุมชนเครือวัลย์ 1 ชุมชนเครือวัลย์ 2 ชุมชนนาควิชัย 1 ชุมชนนาควิชัย 2 ชุมชนนาควิชัย 3 ชุมชนมหาชัย ชุมชนโพธิ์ศรี 1 ชุมชนโพธิ์ศรี 2 ชุมชนอภิสิทธิ์ 1 ชุมชนอภิสิทธิ์ 2 ชุมชนอุทัยทิศ 1 ชุมชนอุทัยทิศ 2 ชุมชนอุทัยทิศ 3 ชุมชนอุทัยทิศ 4 ชุมชนส่องเหนือ ชุมชนส่องใต้ และชุมชนบ้านแมด (วิกิพีเดีย, 2562)

1. ผังเมืองรวมเมืองมหาสารคาม (ปรับปรุงครั้งที่ 2)

1.1 ผังเมืองรวมมหาสารคาม ได้ประกาศเป็นกฎกระทรวงครั้งแรก ฉบับที่ 325 (พ.ศ. 2540) ใช้บังคับเมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2540 ถึงวันที่ 25 มิถุนายน 2545 ถึงวันที่ 25 มิถุนายน 2550 และได้ขยายระยะเวลาการใช้บังคับ 2 ครั้ง ๆ ละ 1 ปี สิ้นสุดการใช้บังคับวันที่ 25 มิถุนายน 2552 มีพื้นที่วางผัง 41.86 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่เทศบาลเมืองมหาสารคาม องค์การบริหารส่วนตำบลเกิ้ง องค์การบริหารส่วนตำบลแวงนาง และพื้นที่บางส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าสองคอน องค์การบริหารส่วนตำบลแก่งเลิงจาน และองค์การบริหารส่วนตำบลเขวา กรมโยธาธิการและผังเมือง ได้ถ่ายโอนภารกิจงานวางผังให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาล เมืองมหาสารคาม เป็นผู้รับผิดชอบหลักแล้ว เมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2548

1.2 เทศบาลเมืองมหาสารคาม องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตผังเมืองรวมเมืองมหาสารคาม ร่วมกับสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดมหาสารคาม ได้ดำเนินการปรับปรุงผัง

เมืองรวมเมืองมหาสารคาม (ปรับปรุงครั้งที่ 2) ตามขั้นตอนของกฎหมายมาโดยลำดับ และได้นำเสนอคณะกรรมการผังเมืองพิจารณาแล้วในการประชุม ครั้งที่ 7/2553 วันที่ 28 กรกฎาคม 2553 เพื่อขอปรับปรุงแก้ไขผังเมืองรวมเมืองมหาสารคาม (ปรับปรุงครั้งที่ 2) โดยสรุปรายละเอียดดังนี้

1.2.1 ด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน

- 1) การปรับปรุงผังเมืองรวมในครั้งนี้ ได้ขยายขอบเขตพื้นที่ผังเมืองรวม จากเดิม 41.86 ตารางกิโลเมตร เป็น 155.73 ตารางกิโลเมตร
- 2) ได้ปรับปรุงและเพิ่มเติมการใช้ประโยชน์ที่ดินจากผังเดิมที่กำหนดไว้ 9 ประเภท เพิ่มเติมอีก 3 ประเภท ได้แก่ ที่ดินประเภทอนุรักษ์เพื่อการอยู่อาศัย (สีเหลืองมีเส้นทแยงสีขาว) ที่ดินประเภทที่โล่งเพื่อการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม (สีฟ้า) และที่ดินประเภทอนุรักษ์เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมไทย (สีน้ำตาลอ่อน) รวมเป็น 12 ประเภท
- 3) เปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรม (สีเขียว) เป็นที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย (สีเหลือง) 14 บริเวณ
- 4) เปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย (สีเหลือง) เป็นที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง (สีส้ม) 4 บริเวณ
- 5) เปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง (สีส้ม) เป็นที่ดินประเภทพาณิชยกรรมและที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก (สีแดง) 6 บริเวณ
- 6) เปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่โล่งเพื่อนันทนาการและการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม (สีเขียวอ่อน) บริเวณอ่างเก็บน้ำแก่งเลิงจาน เป็นที่ดินประเภทที่โล่งเพื่อการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม (สีฟ้า)

1.2.2 ด้านโครงการคมนาคมและขนส่ง มีจำนวนถนนโครงการคมนาคมและขนส่งทั้งสิ้น 25 สาย เป็นถนนเดิมขยายเขตทาง จำนวน 18 สาย และถนนโครงการก่อสร้างใหม่ จำนวน 7 สาย ได้กำหนดรูปแบบของถนนโครงการไว้ 5 ประเภท ได้แก่ 1) ถนนสาย ก ขนาดเขตทาง 17.00 เมตร จำนวน 4 สาย 2) ถนนสาย ข ขนาดเขตทาง 20.00 เมตร จำนวน 9 สาย 3) ถนนสาย ค ขนาดเขตทาง 25.00 เมตร จำนวน 6 สาย 4) ถนนสาย ง ขนาดเขตทาง 30.00 เมตร จำนวน 5 สาย และ 5) ถนนสาย จ ขนาดเขตทาง 40.00 เมตร จำนวน 1 สาย

1.2.3 ด้านข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดิน มีการปรับปรุงข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินในแต่ละประเภทเป็นไปตามมาตรฐานของกรมฯ และเพิ่มเติมบัญชีแนบท้ายประเภทโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งที่ประชุมคณะกรรมการผังเมืองได้มีมติให้วางผังและกรมโยธาธิการและผังเมืองนำข้อเสนอของคณะกรรมการผังเมืองไปปรับปรุงแก้ไขร่างผังเมืองรวมเมืองมหาสารคาม (ปรับปรุงครั้งที่ 2) แล้วนำเสนอคณะกรรมการผังเมืองอีกครั้ง โดยคณะกรรมการผังเมืองมีข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ รวม 5 ประเด็น ดังนี้

- 1) ควรพิจารณาเพิ่มเติมบัญชีแนบท้ายให้โรงงานประกอบกิจการเกี่ยวกับการคัดแยกวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว ซึ่งมีขนาดเล็กดำเนินการได้ ก่อนที่จะส่งไปยังพื้นที่ฝังกลบขยะและสิ่งปฏิกูล ซึ่งอยู่นอกเขตผัง

2) บริเวณพื้นที่ชนบทและเกษตรกรรม (สีเขียว) จากที่ตั้งสถานีไฟฟ้าย่อยขึ้นไป ด้านเหนือ มีแนวสายส่งไฟฟ้าศัณษีสูงขึ้นไปถึงจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เกิดโรงงาน ประเภทต่าง ๆ และในข้อกำหนดบัญชีแนบท้าย มีข้อกำหนดให้โรงงานหลายประเภทดำเนินการได้ทั้ง ในจำพวกที่ 1,2 และ 3 แต่โรงงานประกอบกิจการเกี่ยวกับผลิตผลเกษตรกรรมในการเก็บรักษา ผลิตผลจากพืช หรือไซโล ไม่มีกำหนดให้ดำเนินการได้ทั้งจำพวกที่ 1,2 และ 3 จึงเห็นควรพิจารณา กำหนดเพิ่มเติม

3) การใช้ประโยชน์ที่ดินปัจจุบันและแนวโน้มการขยายตัวของชุมชนมี การกระจายตัวจากศูนย์กลางเมืองมหาสารคามไปตามสองข้างเส้นทางคมนาคม และปัจจุบันก็มี อยู่บ้างแล้วในลักษณะเมืองศูนย์กลางเดี่ยว ควรพิจารณาปรับการใช้ประโยชน์ที่ดินให้สอดคล้อง เหมาะสม และในบริเวณพื้นที่ก่อนเข้าเมืองควรกำหนดให้มีพื้นที่บริการกำหนดไว้ในจุดต่าง ๆ ให้เหมาะสม แต่ไม่ควรให้อยู่ไกลจากเส้นทางคมนาคม

4) ควรปรับปรุงข้อกำหนดพื้นที่สีเขียวเพิ่มเติมให้มีข้อห้ามเข้มข้นขึ้น เช่น การประกอบกิจการอื่นเพื่อการค้าขายไม่ควรให้ใช้พื้นที่เกิน 200 ตารางเมตร

1.2.4 เทศบาลเมืองมหาสารคาม องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตผังเมืองรวมเมือง มหาสารคาม และสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดมหาสารคาม ได้นำข้อสังเกตข้อเสนอแนะ ของคณะกรรมการผังเมืองดังกล่าว ไปพิจารณาแล้ว ขอยืนยันตามเหตุผลเดิมที่ได้เสนอมานี้ ยกเว้น ประเด็นที่ 5 เรื่องการเพิ่มเติมนโยบาย เรื่อง การบำบัดน้ำเสียรวม และเรื่องการจัดขยะ และ สิ่งปฏิกูล ซึ่งได้เพิ่มเติมในเอกสารประกอบการวางผังหน้าที่ 4 – 27 แล้ว

ดังนั้น เพื่อให้การพิจารณาเป็นไปด้วยความเรียบร้อย เนื่องจากเทศบาลเมืองมหาสารคาม มีความเห็นต่างจากคณะกรรมการผังเมืองที่ได้ให้ไปปรับปรุงแก้ไข กรมโยธาธิการและผังเมืองจึงได้ นำเสนอร่างผังเมืองรวมดังกล่าวเสนอต่อที่ประชุมคณะอนุกรรมการผังเมืองเพื่อพิจารณาด้านผังเมือง พิจารณาอีกครั้งเมื่อวันที่ 24 มกราคม 2554 ซึ่งที่ประชุมมีมติเห็นชอบร่างผังเมืองรวมเมือง มหาสารคาม (ปรับปรุงครั้งที่ 2) โดยให้เทศบาลเมืองมหาสารคาม ร่วมกับสำนักงานโยธาธิการและ ผังเมืองจังหวัดมหาสารคาม นำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของคณะอนุกรรมการฯ ไปปรับปรุงแก้ไข และให้สำนักผังเมืองรวมและผังเมืองเฉพาะตรวจสอบก่อนนำเสนอที่ประชุมคณะอนุกรรมการฯ ไปปรับปรุงแก้ไข และให้สำนักผังเมืองรวมและผังเมืองเฉพาะตรวจสอบก่อนนำเสนอที่ประชุม คณะกรรมการฯ ไปปรับปรุงแก้ไข และให้สำนักผังเมืองรวมและผังเมืองเฉพาะตรวจสอบ ก่อนนำเสนอที่ประชุมคณะกรรมการผังเมืองเพื่อพิจารณาต่อไป รวม 4 ประเด็น ดังนี้

1. ให้เพิ่มเติมบัญชีแนบท้าย ให้โรงงานประกอบกิจการเกี่ยวกับการคัดแยกวัสดุที่ไม่ใช่ แล้ว และไซโล ให้สามารถประกอบกิจการได้ในที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรม (สีเขียว) โดยให้ เพิ่มเติมเงื่อนไข เช่น ในเรื่องของ OSR หรือระยะถอยร่น หรือขนาดของโรงงาน ทั้งนี้ให้ปรึกษา กองนิติการ

2. สำหรับเรื่องการใช้ประโยชน์ที่ดินปัจจุบัน และแนวโน้มการขยายตัวของชุมชนมี การขยายตัวจากศูนย์กลางเมืองมหาสารคาม ไปตามสองข้างเส้นทางคมนาคม ควรพิจารณาปรับ การใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสม เนื่องจากได้พิจารณาเห็นว่า ผังเมืองรวมเมืองมหาสารคาม ที่ขอปรับปรุงมี Node และ Sub Center อยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องปรับการใช้ประโยชน์ที่ดิน

เพียงแต่เวลานำเสนอควรจะนำเสนอให้ชัดเจน สำหรับการอธิบายเรื่องของ Polycentric ควรจะต้องมีข้อมูล เหตุผล หลักฐาน ประกอบที่เพียงพอ เช่น ข้อมูลด้านประชากรที่เพิ่มขึ้น ปริมาณสัดส่วนของการใช้ประโยชน์ที่ดินแต่ละประเภท สำหรับในประเด็นที่ 2 เทศบาลเมืองมหาสารคาม จะได้นำเสนอชี้แจงต่อไป

3. ให้เพิ่มเติมเรื่อง ขยะมูลฝอย ในนโยบาย และวัตถุประสงค์

4. ให้ปรับปรุงข้อกำหนดพื้นที่สีเขียวเพิ่มเติม ให้มีข้อห้ามเข้มข้นขึ้น เช่น การประกอบกิจการอื่นเพื่อการค้าขายควรให้ใช้พื้นที่ไม่เกิน 300 ตารางเมตร เพื่อให้สอดคล้องกับประกาศกรมโยธาธิการและผังเมือง เช่น การกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินเพื่อประโยชน์กรมโยธาธิการและผังเมือง เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์การใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ในการวางและจัดทำผังเมืองรวมในท้องที่จังหวัดมหาสารคาม

เทศบาลเมืองมหาสารคาม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตผังเมืองรวมเมืองมหาสารคาม และสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองมหาสารคาม ได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะคณะกรรมการผังเมืองฯ ใน 3 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 1, 3 และ 4 ส่วนในประเด็นที่ 2 ยังคงยืนยันตามความเห็นเดิมด้วย เนื่องจากทางผู้วางผังได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ผังเมืองรวมมหาสารคามที่ขอปรับปรุงนั้น มี Node และ Sub Center อยู่แล้ว และอยู่ในตำแหน่งที่มีความเหมาะสมซึ่งอยู่ไม่ไกลจากเทศบาลเมืองมหาสารคามมากนัก รวมทั้งมีแนวโน้มการเจริญเติบโตที่จะเป็นศูนย์กลางย่อยในอนาคตจึงไม่จำเป็นต้องปรับการใช้ประโยชน์ที่ดินเพียงแต่เวลานำเสนอควรนำเสนอให้ชัดเจนตามเจตนารมณ์ของผังเมืองรวม สำหรับรายละเอียดเจ้าหน้าที่ผู้วางผังจะได้ชี้แจงต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นิพล กุลชล (2555) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการลดภาวะโลกร้อนของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ มีส่วนร่วมในการลดภาวะโลกร้อนในระดับมาก มีความรู้เกี่ยวกับภาวะโลกร้อนในระดับมาก การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับภาวะโลกร้อนในระดับปานกลาง มีความคาดหวังผลประโยชน์จากการลดภาวะโลกร้อนในระดับมากที่สุด นักศึกษาที่มี เพศ และสถานที่พักอาศัย ต่างกันมีส่วนร่วมในการลดภาวะโลกร้อนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 นักศึกษาที่มีค่าใช้จ่ายต่อเดือน ต่างกัน มีส่วนร่วมในการลดภาวะโลกร้อนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักศึกษาที่มี อายุ ชั้นปีที่ศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในการลดภาวะโลกร้อนไม่แตกต่างกัน และความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของนักศึกษาในการลดภาวะโลกร้อน ($r = .013$) การรับรู้ข่าวสารมีความสัมพันธ์กันต่ำทางบวกกับการมีส่วนร่วมของนักศึกษาในการลดภาวะโลกร้อน ($r = .418$) และความคาดหวังผลประโยชน์ มีความสัมพันธ์กันต่ำทางบวกกับการมีส่วนร่วมของนักศึกษาในการลดภาวะโลกร้อน ($r = .225$)

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา คือ มหาวิทยาลัยควรกำหนดนโยบายเป้าหมาย แนวทางการลดภาวะโลกร้อนที่ชัดเจน สร้างกฎระเบียบ มาตรการหรือแรงจูงใจให้นักศึกษามีส่วนร่วมลดภาวะโลกร้อนใน 5 กิจกรรมหลัก ได้แก่ 1) ด้านการจราจร เช่น สร้างทางเท้าเดินหลักคาคลุมเพิ่มขึ้น ให้เชื่อมต่อระหว่างอาคารต่าง ๆ มีรถขนส่งวิ่งภายในมหาวิทยาลัยให้ครอบคลุมทุกเส้นทาง สนับสนุนการใช้รถจักรยาน และจัดระเบียบการจอดรถ 2) ด้านการอนุรักษ์พลังงาน ควรรณรงค์การเดินขึ้นบันได 1-2 ชั้นแทนการใช้ลิฟท์ ปิดเครื่องใช้ไฟฟ้าหลังใช้งาน ปิด – เปิดแอร์ตามเวลา การปิดไฟในบางเวลาหรือปิดไปสักระยะที่ไม่จำเป็น 3) การจัดการขยะ เช่น มหาวิทยาลัยควรสร้างเครือข่ายธนาคารขยะที่มีอยู่ให้ครอบคลุมทั่วทั้งมหาวิทยาลัย มีการใช้เคลือบอาหาร เศษพืชผัก เป็นแก๊สชีวภาพและปุ๋ย อย่างครบวงจร และการบำบัดน้ำเสียควรใช้หลักธรรมชาติ เช่น ใช้พืชน้ำ 4) การเพิ่มพื้นที่สีเขียว ควรปลูกไม้ยืนต้นที่มีอายุยืน อนุรักษ์ต้นไม้ที่มีอยู่เดิม เช่น การออกแบบสิ่งก่อสร้าง ควรออกแบบเป็นพิเศษไม่ให้เกิดผลกระทบกับต้นไม้ที่มีอยู่เดิม การจัดกิจกรรมปลูกต้นไม้ทุกๆ ปี ทั้งในและนอกมหาวิทยาลัย และ 5) ด้านการศึกษา / วิจัย ทุกหลักสูตรควรสอดแทรกเนื้อหาและสนับสนุนกิจกรรม งานวิจัยของนักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม เพิ่มขึ้น

สุนีย์ มัลลิกะมาลย์ และพาวพรรณราย มัลลิกะมาลย์ (2556) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในชุมชนเมืองเพื่อลดภาวะโลกร้อน พบว่า มาตรการทางสังคม คือ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการปลูกต้นไม้ในชุมชนได้ใช้เทคนิคการตลาดสังคมฐานชุมชน โดยการสร้างแรงจูงใจให้เกิดการมีส่วนร่วมในพฤติกรรมที่ต้องการ ด้วยการสร้างรับรู้และตระหนักในปัจจุบันและผลกระทบต่อลูกหลานโดยสื่อที่ น่าเชื่อถือ คือ ผู้บรรยาย และสื่อวีดิทัศน์ และการกำจัดปัจจัยที่เป็นอุปสรรคที่จะทำให้การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนไม่เกิด ประกอบด้วย เวลา (Time) เงิน (Money) การใช้ความพยายามมากเกินไป (Physical Efforts) การใช้ความคิดมากเกินไป (Brain Cycles) การสวนกระแสสังคม (Social Deviance) และความไม่เป็นกิจวัตร (Non-Routine) การวิจัยพบว่า วิธีการนี้สามารถจูงใจให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการปลูกต้นไม้ในชุมชนได้ มาตรการทางเศรษฐศาสตร์ที่เหมาะสม คือ การจัดเก็บภาษีการใช้ประโยชน์ที่ดิน โดยมีมาตรการทางกฎหมายรองรับ คือ พระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ. 2508 พระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518

การวิจัยเสนอแนะให้ใช้กลไกของภาษีสิ่งแวดล้อม โดยการออกเป็นกฎกระทรวงของพระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ. 2508 พระราชบัญญัติจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 กำหนดให้มีการปลูกต้นไม้ยืนต้น สำหรับพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518 ใช้วิธีการกำหนดเป็นเงื่อนไขให้มีการปลูกต้นไม้ยืนต้นเพิ่มในที่ดินเช่าเมื่อมีการต่ออายุสัญญาเช่า ส่วนมาตรการทางสังคมนั้นหากจะนำเอาเทคนิคการตลาดสังคมฐานชุมชนมาใช้ก็ควรจะต้องศึกษาบริบทของคนในชุมชนด้านสังคม เศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนก่อน เพื่อค้นหาสิ่งที่เป็นปัจจัยให้เกิดแรงจูงใจ และอุปสรรคที่จะทำให้พฤติกรรมไม่เกิดเพื่อกำจัดให้อุปสรรคเหล่านั้นให้หมดไป

กนกวรรค์ โสภักดี (2559) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางความสำเร็จของการสร้างพื้นที่สีเขียว ในแหล่งอุตสาหกรรม ชุมชนตรอกไฟไหม้ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง กรณีศึกษา โครงการธนาคารต้นไม้ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร พบว่า ความสำเร็จของชาวบ้านในชุมชนตรอกไฟไหม้ เริ่มจากการพยายามทดลองปลูกต้นไม้หลายชนิด ชาวบ้านสังเกตเห็นว่ามีต้นยางนาขึ้นอยู่ภายในบริเวณพื้นที่วัดเป็นจำนวนมาก จึงเริ่มเก็บลูกยางนามาเพาะและทดลองปลูกปรากฏว่า เจริญเติบโตได้เป็นอย่างดีจึงนิยมนำมาปลูก เมื่อปลูกแล้วสามารถทำประโยชน์และสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน ต้นยางนามีอายุ 17 ปี ขึ้นไปสามารถนำเอาน้ำมันยางมาทำไบโอดีเซลถ้ามีอายุมากขึ้นทำให้ราคาของต้นยางเพิ่มสูงขึ้นด้วย ปัจจุบันชุมชนตรอกไฟไหม้กลายเป็นศูนย์การเรียนรู้ เศรษฐกิจพอเพียง แหล่งดูงานและสถานที่ฝึกอบรมสำหรับเกษตรกรที่สนใจทำเกษตรแบบพึ่งพาตนเองและนำไปสู่การทำเกษตรกรรมอย่างยั่งยืนนอกจากนั้นการศึกษาวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคของชาวบ้านในชุมชนตรอกไฟไหม้ที่มีอยู่ในปัจจุบันเกิดจากการเช่าที่ดินของคนอื่นมาทำ พื้นดินบริเวณนี้เป็นดินเค็มไม่เหมาะสมต่อการทำเกษตรกรรม ใช้ระยะเวลาอันต่อการมองเห็นถึงผลของความสำเร็จ และชาวบ้านยังขาดทักษะความรู้ด้านเกษตรกรรม

ภาวดี ทะไกรราช (2560) ได้ศึกษา เรื่อง การจัดการป่าชุมชนในพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้นที่ 3 จังหวัดศรีสะเกษ โดยมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า

1. บริบทการจัดการป่าชุมชนในพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้นที่ 3 จังหวัดศรีสะเกษ หรือป่าชุมชนวัดพระบาทภูสิงห์ ตำบลโคกตาล อำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าฝั่งขวาห้วยศาลา ที่อยู่ตามแนวชายแดนประเทศไทย - ประเทศกัมพูชาประชาธิปไตย สถานภาพและบริบทป่าชุมชนได้รับการบริหารจัดการและการฟื้นฟู ดูแลร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐด้านป่าไม้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนในพื้นที่ ทำให้มีความอุดมสมบูรณ์บางพื้นที่พบว่า มีปัญหาการบุกรุกลักลอบตัดไม้ทำลายป่า และการเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่า ขณะที่ประชาชนในพื้นที่มีวิถีชีวิตพึ่งพาททรัพยากรป่าชุมชนนี้ เพราะมีความอุดมสมบูรณ์ของพรรณไม้นานาชนิดที่กระจายไปทั่วบริเวณพื้นที่บริเวณป่าชุมชน นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งรวมอาหารของชุมชนในพื้นที่ มีทั้งพืชผัก ผลไม้ นานาชนิด สมุนไพรที่ประชาชนในชุมชนได้นำมาใช้ประโยชน์ ทั้งทางตรงและทางอ้อม

2. การค้นหากิจกรรมและแนวทางการจัดการป่าชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 3 โดยมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ การทำกิจกรรมรณรงค์ป้องกันการบุกรุกป่าชุมชน การสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชุมชนสนับสนุนให้ความร่วมมือกับหน่วยงานรัฐในการป้องกันรักษาป่าชุมชนและกิจกรรมฟื้นฟูป่า การปลูกป่า การเพิ่มพื้นที่ป่าตามบริเวณพื้นที่ในชุมชน การรายงานและแจ้งข้อมูล กรณีเกิดเหตุภัยพิบัติทางเขตพื้นที่ป่าชุมชน การประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลด้านการจัดการป่าชุมชนในพื้นที่ การจัดการป่าชุมชนผ่านมิติวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาและความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในผืนป่า การจัดทำศาลเจ้าปู่ตา ศาลเจ้าที่ พิธีบวชป่า การส่งเสริมสนับสนุนและเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน

3. การเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการป่าชุมชนในพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้นที่ 3 จังหวัดศรีสะเกษ ในระดับครอบครัวและชุมชน ได้แก่ การจัดทำแผนงานพัฒนาและฟื้นฟูทรัพยากรป่าชุมชน การจัดตั้งคณะกรรมการป่าชุมชนและพัฒนาศักยภาพแกนนำชุมชนในการเฝ้า

ระวังป่าชุมชน การสร้างแผนงานในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ การปลูกฝังจิตสำนึกในการดูแลรักษาป่าชุมชนแก่เด็กและเยาวชน การกำหนดการกฎ ระเบียบการจัดการป่าชุมชน แนวทางในระดับหน่วยงานท้องถิ่น และจังหวัด ได้แก่ การประสานงานทำงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่น เพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าชุมชน การกำหนดแนวทางการจัดการระยะยาวเพื่อพัฒนาทรัพยากรป่าชุมชน พัฒนาระบบฐานข้อมูล พัฒนาระบบฐานข้อมูลที่ทันสมัยและเป็นปัจจุบัน สนับสนุนให้มีแผนพัฒนาตำบลในการจัดการทรัพยากรป่าชุมชนในพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้นที่ 3 ปลูกฝังให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีความรู้สึกรักและหวงแหน รู้จักใช้ทรัพยากรป่าชุมชน สร้างอาชีพ สร้างป่าเศรษฐกิจของชุมชนในระดับนโยบายและระดับประเทศ ได้แก่ การสนับสนุนการดำเนินงาน สร้างขวัญกำลังใจแก่หน่วยงานป่าไม้ในระดับพื้นที่ ส่งเสริมด้านงานวิชาการ สนับสนุนอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ในการจัดการป่าชุมชน และสร้างแนวทางในการลดความขัดแย้งกับประชาชนในพื้นที่ พิจารณานโยบายและแนวทางปฏิบัติงานที่เหมาะสมเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชนในระดับพื้นที่

พระมหาไถยน้อย ญาณเมธี (สลางสิงห์) (2561) ได้ศึกษาเรื่อง นโยบายและกลไกการจัดการป่าชุมชนของภาคประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า

1. นโยบายและกลไกการจัดการป่าชุมชนของภาคประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำเป็นต้องอาศัยร่วมมือ ความต้องการของชุมชนเป็นหลัก โดยให้ชุมชน เป็นผู้วางแผนและควบคุมการดำเนินงานตามที่ชุมชนต้องการ โดยอาศัยกฎระเบียบ ข้อบังคับที่เป็นผลมาจากขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อต่าง ๆ ของชุมชน บนพื้นฐานจากภูมิปัญญาท้องถิ่น พิธีกรรมศาสนา วัฒนธรรม ตามวิถีชีวิตและวัฒนธรรมภายในชุมชน รวมถึงการรักษาทรัพยากรส่วนรวมของชุมชนผสมผสานกับการตั้งกฎกติกา เพื่อดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติในป่าชุมชน โดยการมีส่วนร่วมกระบวนการจัดการป่าชุมชน การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และการใช้กระบวนการวิจัยช่วยสนับสนุนเชื่อมโยงกิจกรรมของป่าชุมชนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ
2. กระบวนการสร้างกลไกการจัดการป่าชุมชนของภาคประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า มีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภายใต้หลักการกระจายอำนาจการปกครองจากรัฐบาลสู่ท้องถิ่น โดยการประชาสัมพันธ์ การประชุม เสวนา การสร้างกิจกรรมชุมชน ต้องอาศัยความร่วมมือผู้นำที่เข้มแข็ง สามารถดำเนินกิจกรรมให้บรรลุความสำเร็จได้อย่างยั่งยืน
3. การประเมินผลนโยบายและการจัดการป่าชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า การบริหารจัดการป่าชุมชน โดยการกำหนดแนวทางการจัดการป่าชุมชน การปลูกต้นไม้ทดแทน การจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ สร้างจิตสำนึกให้คนในชุมชนช่วยกันอนุรักษ์ป่าชุมชน และการจัดการทรัพยากรป่าชุมชนให้ได้รับผลประโยชน์ ทั้งทางด้านการอนุรักษ์ เพื่อให้เกิดความสมดุลของธรรมชาติและมีทรัพยากรป่าไม้ว้อย่างยั่งยืน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การใช้มาตรการทางข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน ผู้วิจัยได้กำหนดผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม การปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน

ระยะที่ 2 ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน

ระยะที่ 3 ศึกษาแนวทางการมาตรการทางข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน

ระยะที่ 1 ศึกษาข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม การปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน

1.1 วิธีดำเนินการวิจัย

1.1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary analysis) ทั้งในและต่างประเทศเกี่ยวกับข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม การปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน จากเอกสารที่เกี่ยวข้องสรุปเป็นร่างกรอบแนวคิดมาตรการทางกฎหมายเพื่อสังเคราะห์กรอบแนวคิดการวิจัย

1.1.2 การสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม การปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน

1.1.3 การประเมินจากผู้เชี่ยวชาญได้วิเคราะห์ข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม การปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน

1.2 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการศึกษามาตรการทางข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรเป้าหมาย ดังนี้

1.2.1 ผู้วิจัยได้ดำเนินศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับมาตรการทางข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน เพื่อเป็นกรอบแนวคิดเบื้องต้น

1.2.2 การสัมภาษณ์ (Interview) ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มเป้าหมายการสัมภาษณ์ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 10 คน

1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 1 ประกอบด้วย

1.3.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างชนิดปลายเปิด (Opened end) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวมข้อมูลปัญหาความเข้าใจของมาตรการทางข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อนจากนักวิชาการทั้งภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จำนวน 3 คน ประกอบด้วย

1) รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ นักวิชาการภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

2) รองศาสตราจารย์ ดร.ประสพสุข ฤทธิ์เดช นักวิชาการภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

3) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อธิภัทร์ ลอยวิรัตน์ นักวิชาการภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

1.3.2 แบบบันทึก เป็นแบบฟอร์มที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลและข้อสรุปจากการศึกษาเอกสาร

1.3.3 แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของมาตรการทางข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน

1.4 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1.4.1 เครื่องมือ ตามข้อ 3.1 และ 3.2 ผู้วิจัยร่างเครื่องมือเสร็จเรียบร้อยแล้วนำไปปรึกษากับที่ปรึกษาเพื่อปรับปรุงแก้ไข ให้ครอบคลุมกรอบแนวคิด ตรวจสอบสำนวนภาษาให้ถูกต้องเหมาะสม จึงจะนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

1.4.2 เครื่องมือตามข้อ 3.3 ผู้วิจัยได้ยกร่างแบบประเมินตามกรอบแนวคิดการวิจัยเสร็จแล้วนำไปปรึกษากับที่ปรึกษาการทำวิจัย ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอ เพื่อให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น และนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เนื้อหา การใช้ภาษา

1.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 1 ผู้วิจัยได้วางแผนไว้ดังนี้

1.5.1 ขอนหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามเพื่อนำเรียนผู้เกี่ยวข้อง

1.5.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยจะทำหนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิในการเข้าร่วมสนทนากลุ่มและจะแนบแบบประเมินมอบให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณาประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของปัญหาความเข้าใจของมาตรการทางข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อนพร้อมนัดวัน เวลา ในการเข้าร่วมในการสนทนากลุ่ม

1.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูลตามข้อ 5 และตรวจสอบความสมบูรณ์ เสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยวางแผนการวิเคราะห์ ดังนี้ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ข้อมูลการบันทึกและข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร (Documentary study) ผู้วิจัยจะนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ระยะที่ 2 ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1.1. ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ได้สร้างขึ้นมาจากการศึกษา ทฤษฎี แนวคิด วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน โดยข้อคำถามได้ครอบคลุม ถึงวัตถุประสงค์ที่ต้องการวิจัย แล้วนำมาสร้างเป็นข้อคำถาม ภายใต้การให้คำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการนำมาวิเคราะห์ข้อมูลไป โดยใช้วิธีการสอบถาม จากประชากรกลุ่มเป้าหมายด้วยการใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยแบ่ง เนื้อหาของคำถาม ออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล เมืองมหาสารคาม ประกอบด้วย เพศ อายุ และชุมชนที่อยู่อาศัย ซึ่งข้อคำถามมีลักษณะเป็น แบบตัวเลือก (Checklist) จำนวน 3 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นใน ชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน ซึ่งลักษณะของเครื่องมือเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยให้ผู้ตอบเลือกตอบ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด แบ่งออกเป็นจำนวน 20 ข้อ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2547 : 102-103) จำนวน 4 ด้าน ด้านการจราจร ด้านการอนุรักษ์พลังงาน ด้านการจัดการขยะและน้ำเสีย และด้านการเพิ่มพื้นที่สีเขียว

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้น ในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อนลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด

2.1.2 การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเองเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยอยู่ใน การควบคุมดูแลและให้คำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือในการวิจัย ดังต่อไปนี้

1) ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อนเพื่อกำหนดตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับ

การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานทำแผนกลยุทธ์ทางการเงิน เพื่อให้ได้ความคิดรวบยอด (Concept) ที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมากำหนดเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ

2) ศึกษาวิธีสร้างแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของรังสรรค์สิงห์เลิศ. (2551 : 107)

3) สร้างแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าตามกรอบแนวคิดในการวิจัยที่จะนำมาวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน

4) นำแบบสอบถามฉบับร่างที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง ความเหมาะสมและความถูกต้อง

5) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามผู้เชี่ยวชาญแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้อง ความถูกต้อง ชัดเจนของภาษา

6) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ของเนื้อหาเพื่อให้ถูกต้องตามหลักวิชาและเพื่อความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม โดยพิจารณาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยวิธีการ IOC (Index of Item Objective Congruence) เลือกคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไปทุกข้อ มีผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้แก่

6.1) รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ นักวิชาการภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

6.2) รองศาสตราจารย์ ดร.ประสพสุข ฤทธิ์เดช นักวิชาการภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

6.3) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อธิภัทร์ ลอยวิรัตน์ นักวิชาการภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

7) นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้ว ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตชุมชนเทศบาลเมืองมหาสารคาม จำนวน 400 คน

2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

2.2.1 ทำหนังสือขออนุญาต การเก็บข้อมูลจาก มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยสำเนาหนังสือแนบไปพร้อมกับแบบสอบถามในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

2.2.2 ดำเนินการเก็บข้อมูลจากประชาชนในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม ด้วยตนเอง

2.2.3 ตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของเนื้อหา ในแบบสอบถาม

2.3 การหาคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการจัดกระทำข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

2.3.1 การจัดกระทำข้อมูล

1) นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา เพื่อนำมาลงรหัสสำหรับประมวลผลข้อมูลทางคอมพิวเตอร์ และให้คะแนนตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดระดับค่าเฉลี่ยของการวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

2) นำข้อมูลมาบันทึกในเครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

2.3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม ได้แก่ เพศ อายุ และชุมชนที่อยู่อาศัย (แบบสอบถามตอนที่ 1) โดยวิธีการแจกแจงความถี่ (Frequency) และสรุปออกมาเป็นค่าร้อยละ (Percentage)

2) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน ประกอบด้วย 4 ด้าน ด้านการจราจร ด้านการอนุรักษ์พลังงาน ด้านการจัดการขยะและน้ำเสีย และด้านการเพิ่มพื้นที่สีเขียว

โดยใช้วิธีการประมวลผลทางหลักสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางควบคู่กับการบรรยายและสรุปผลการดำเนินการวิจัยจากแบบสอบถามตอนที่ 2 เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ซึ่งการกำหนดการให้คะแนนคำตอบของแบบสอบถาม ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 102-108) เกณฑ์การให้น้ำหนักคะแนนสำหรับแบบสอบถามตอนที่ 2 ผู้วิจัยได้กำหนดระดับคะแนนโดยขึ้นอยู่กับลักษณะของข้อความดังนี้ ให้คะแนนดังนี้

ระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด	กำหนดให้	5	คะแนน
ระดับการมีส่วนร่วมมาก	กำหนดให้	4	คะแนน
ระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง	กำหนดให้	3	คะแนน
ระดับการมีส่วนร่วมน้อย	กำหนดให้	2	คะแนน
ระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด	กำหนดให้	1	คะแนน

แล้วหาค่าเฉลี่ยของคำตอบของแบบสอบถาม โดยใช้เกณฑ์ในการแปลผลค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 103)

คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 - 5.00 หมายถึง มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.51 - 4.50 หมายถึง มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.50 - 3.50 หมายถึง มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.51 - 2.50 หมายถึง มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 - 1.50 หมายถึง มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

นำผลการวิจัยเสนอตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดของการวิจัย โดยใช้ตาราง

วิเคราะห์ผล

3) การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน โดยการจัดกลุ่มประเด็นสำคัญ (Grouping) แล้ว Coding ถ้อยคำสำคัญ จากนั้นสรุปเรียบเรียงถ้อยคำใหม่โดยการอธิบายขยายความ (Explanation) เพื่อให้เกิดความชัดเจน รายละเอียดได้เรียงลำดับจากความสำคัญมากไปหาน้อย

2.4 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาได้นำสถิติมาประกอบการวิเคราะห์ ดังนี้

2.4.1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2.4.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลระดับการดำเนินงาน สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ระยะที่ 3 ศึกษาแนวทางมาตรการทางข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน

3.1 วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้วางแผนในการจัดทำศึกษาแนวทางมาตรการทางข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน โดยการประสานกับมหาวิทยาลัยเพื่อเสนอโครงการพัฒนาตลอดจนการเสนอขอรับการสนับสนุนด้านงบประมาณและประชาสัมพันธ์ให้ผู้สนใจที่จะเข้าร่วมในการพัฒนาตนเอง ซึ่งได้วางแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

3.1.1 ดำเนินการประสานงานกับผู้นำชุมชนสำหรับการเตรียมความพร้อมในการให้สัมภาษณ์ ในแต่ละประเด็น

3.1.2 การประเมินผลการพัฒนาและการสรุปผลมาตรการทางข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

3.2 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยในระยะที่ 3 จากประชาชนที่อยู่อาศัยในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม โดยผู้วิจัยมาวิเคราะห์กับผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 คน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยผู้วิจัย นำผลจากการวิเคราะห์ ระยะที่ 1 และระยะที่ 2 มาสรุปและจัดทำประเด็นเป็นตัวบ่งชี้ในแต่ละประเด็น เพื่อประเมินความสำเร็จในการดำเนินการวิจัย

3.4 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นแบบสอบถามและ แบบบันทึกจากการสัมภาษณ์ ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการค้นพบในระยะที่ 1 และระยะที่ 2 มาสรุปและจัดทำปัญหาความเข้าใจของประชาชนสำหรับแนวทางมาตรการทางข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน ที่จะประเมินในภาพรวมโดยการตอบสอบถามและจัดทำ

แบบบันทึกและแบบสัมภาษณ์นำไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องชัดเจน ก่อนนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยในระยยะที่ 3 ผู้วิจัยได้กำหนดการเก็บรวบรวมเป็น 2 ส่วน คือ

3.5.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เข้าร่วมพัฒนาโดยการวิเคราะห์ผลจากแบบประเมินแบบสัมภาษณ์ ระยะที่ 1 และทำแบบสอบถามระยะที่ 2 ซึ่งมีข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่ปรากฏในแบบประเมิน

3.5.2 การสร้างรูปแบบสำหรับการสร้างแนวทางมาตรการทางข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชนเพื่อลดภาวะโลกร้อน

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยระยะที่ 1 และระยะที่ 2 มาวิเคราะห์สังเคราะห์สำหรับการสร้างมาตรการทางข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชนเพื่อลดภาวะโลกร้อน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การใช้มาตรการทางข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน

ระยะที่ 1 ศึกษาข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม การปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน

ระยะที่ 2 ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน

ระยะที่ 3 ศึกษาแนวทางมาตรการทางข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน

ระยะที่ 1 ข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม การปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน

ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาความเข้าใจของข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม การปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary analysis) ทั้งในและต่างประเทศเกี่ยวกับข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม การปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน จากเอกสารที่เกี่ยวข้องสรุปเป็นร่างกรอบแนวคิด ซึ่งได้จากการจัดตั้งผังเมืองรวมมหาสารคาม มาศึกษาเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

1.1.1 พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาตรา 5 และพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 3 ได้บัญญัติความหมายของ “กฎ”

1.1.2 ผังเมืองรวมมหาสารคาม ได้ประกาศเป็นกฎกระทรวงครั้งแรก ฉบับที่ 325 (พ.ศ. 2540) ใช้บังคับเมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2540 ถึงวันที่ 25 มิถุนายน 2545 ถึงวันที่ 25 มิถุนายน 2550 และได้ขยายระยะเวลาการใช้บังคับ 2 ครั้ง ๆ ละ 1 ปี สิ้นสุดการใช้บังคับวันที่ 25 มิถุนายน 2552 (ฉบับร่าง ปี พ.ศ. 2562) มีพื้นที่วางผัง 41.86 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่เทศบาลเมืองมหาสารคาม องค์การบริหารส่วนตำบลแก้ง องค์การบริหารส่วนตำบลเวียงนาง และพื้นที่บางส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าสองคอน องค์การบริหารส่วนตำบลแก้งเลิงจาน และองค์การบริหารส่วนตำบลเขวาสินรินทร์ และผังเมือง ได้ถ่ายโอนภารกิจงานวางผังให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาล เมืองมหาสารคาม เป็นผู้รับผิดชอบหลักแล้ว เมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2548

1.1.3 เทศบาลเมืองมหาสารคาม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตผังเมืองรวมเมืองมหาสารคาม ร่วมกับสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดมหาสารคาม ได้ดำเนินการปรับปรุงผังเมืองรวมเมืองมหาสารคาม (ปรับปรุงครั้งที่ 2) ตามขั้นตอนของกฎหมายมาโดยลำดับ และได้นำเสนอคณะกรรมการผังเมืองพิจารณาแล้วในการประชุม ครั้งที่ 7/2553 วันที่ 28 กรกฎาคม 2553 เพื่อขอปรับปรุงแก้ไขผังเมืองรวมเมืองมหาสารคาม (ปรับปรุงครั้งที่ 2) โดยสรุปรายละเอียดดังนี้

1) ด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน

1.1) การปรับปรุงผังเมืองรวมในครั้งนี้ ได้ขยายขอบเขตพื้นที่ผังเมืองรวมจากเดิม 41.86 ตารางกิโลเมตร เป็น 155.73 ตารางกิโลเมตร

1.2) ได้ปรับปรุงและเพิ่มเติมการใช้ประโยชน์ที่ดินจากผังเดิมที่กำหนดไว้ 9 ประเภท เพิ่มเติมอีก 3 ประเภท ได้แก่ ที่ดินประเภทอนุรักษ์เพื่อการอยู่อาศัย (สีเหลืองมีเส้นทแยงสีขาว) ที่ดินประเภทที่โล่งเพื่อการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม (สีฟ้า) และที่ดินประเภทอนุรักษ์เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมไทย (สีน้ำตาลอ่อน) รวมเป็น 12 ประเภท

1.3) เปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรม (สีเขียว) เป็นที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย (สีเหลือง) 14 บริเวณ

1.4) เปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย (สีเหลือง) เป็นที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง (สีส้ม) 4 บริเวณ

1.5) เปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง (สีส้ม) เป็นที่ดินประเภทพาณิชยกรรมและที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก (สีแดง) 6 บริเวณ

1.6) เปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่โล่งเพื่อนันทนาการและการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม (สีเขียวอ่อน) บริเวณอ่างเก็บน้ำแก่งเลิงจาน เป็นที่ดินประเภทที่โล่งเพื่อการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม (สีฟ้า)

2) ด้านโครงการคมนาคมและขนส่ง มีจำนวนถนนโครงการคมนาคมและขนส่งทั้งสิ้น 25 สาย เป็นถนนเดิมขยายเขตทาง จำนวน 18 สาย และถนนโครงการก่อสร้างใหม่จำนวน 7 สาย ได้กำหนดรูปแบบของถนนโครงการไว้ 5 ประเภท ได้แก่ 1) ถนนสาย ก ขนาดเขตทาง 17.00 เมตร จำนวน 4 สาย 2) ถนนสาย ข ขนาดเขตทาง 20.00 เมตร จำนวน 9 สาย 3) ถนนสาย ค ขนาดเขตทาง 25.00 เมตร จำนวน 6 สาย 4) ถนนสาย ง ขนาดเขตทาง 30.00 เมตร จำนวน 5 สาย และ 5) ถนนสาย จ ขนาดเขตทาง 40.00 เมตร จำนวน 1 สาย

2.1) ด้านข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดิน มีการปรับปรุงข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินในแต่ละประเภทเป็นไปตามมาตรฐานของกรมฯ และเพิ่มเติมบัญชีแนบท้ายประเภทโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งที่ประชุมคณะกรรมการผังเมืองได้มีมติให้วางผังและกรมโยธาธิการและผังเมืองนำข้อเสนอของคณะกรรมการผังเมืองไปปรับปรุงแก้ไขร่างผังเมืองรวมเมืองมหาสารคาม (ปรับปรุงครั้งที่ 2) แล้วนำเสนอคณะกรรมการผังเมืองอีกครั้ง โดยคณะกรรมการผังเมืองมีข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ รวม 5 ประเด็น ดังนี้

2.1.1) ควรพิจารณาเพิ่มเติมบัญชีแนบท้ายให้โรงงานประกอบกิจการ เกี่ยวกับการตัดแยกวัสดุที่ไม่ใช่แล้ว ซึ่งมีขนาดเล็กดำเนินการได้ ก่อนที่จะส่งไปยังพื้นที่ฝังกลายขยะ และสิ่งปฏิกูล ซึ่งอยู่นอกเขตผัง

2.1.2) บริเวณพื้นที่ชนบทและเกษตรกรรม (สีเขียว) จากที่ตั้งสถานีไฟฟ้า ย่อยขึ้นไปด้านเหนือ มีแนวสายส่งไฟฟ้าค้ำยสูงขึ้นไปถึงจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ เกิดโรงงานประเภทต่าง ๆ และในข้อกำหนดบัญชีแนบท้าย มีข้อกำหนดให้โรงงานหลายประเภท ดำเนินการได้ทั้งในจำพวกที่ 1,2 และ 3 แต่โรงงานประกอบกิจการเกี่ยวกับผลิตผลเกษตรกรรมในการ เก็บรักษาผลิตผลจากพืช หรือไซโล ไม่มีกำหนดให้ดำเนินการได้ทั้งจำพวกที่ 1,2 และ 3 จึงเห็นควร พิจารณากำหนดเพิ่มเติม

2.1.3) การใช้ประโยชน์ที่ดินปัจจุบันและแนวโน้มการขยายตัวของชุมชนมี การกระจายตัวจากศูนย์กลางเมืองมหาสารคามไปตามสองข้างเส้นทางคมนาคม และปัจจุบันก็มี อยู่บ้างแล้วในลักษณะเมืองศูนย์กลางเดี่ยว ควรพิจารณาปรับการใช้ประโยชน์ที่ดินให้สอดคล้อง เหมาะสม และในบริเวณพื้นที่ก่อนเข้าเมืองควรกำหนดให้มีพื้นที่บริการกำหนดไว้ในจุดต่าง ๆ ให้เหมาะสม แต่ไม่ควรให้อยู่ไกลจากเส้นทางคมนาคม

2.1.4) ควรปรับปรุงข้อกำหนดพื้นที่สีเขียวเพิ่มเติมให้มีข้อห้ามเข้มข้นขึ้น เช่น การประกอบกิจการอื่นเพื่อการค้าขายไม่ควรให้ใช้พื้นที่เกิน 200 ตารางเมตร

4) เทศบาลเมืองมหาสารคาม องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตผังเมืองรวม เมืองมหาสารคาม และสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดมหาสารคาม ได้นำข้อสังเกต ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการผังเมืองดังกล่าว ไปพิจารณาแล้ว ขอยืนยันตามเหตุผลเดิมที่ได้เสนอ มา ยกเว้นประเด็นที่ 5 เรื่องการเพิ่มเติมนโยบาย เรื่อง การบำบัดน้ำเสียรวม และเรื่องการจัดขยะ และสิ่งปฏิกูล ซึ่งได้เพิ่มเติมในเอกสารประกอบการวางผังหน้าที่ 4 – 27 แล้ว

ดังนั้น เพื่อให้การพิจารณาเป็นไปด้วยความเรียบร้อย เนื่องจากเทศบาลเมืองมหาสารคาม มีความเห็นต่างจากคณะกรรมการผังเมืองที่ได้ให้ไปปรับปรุงแก้ไข กรมโยธาธิการและผังเมืองจึงได้ นำเสนอร่างผังเมืองรวมดังกล่าวเสนอต่อที่ประชุมคณะอนุกรรมการผังเมืองเพื่อพิจารณาด้านผังเมือง พิจารณาอีกครั้งเมื่อวันที่ 24 มกราคม 2554 ซึ่งที่ประชุมมีมติเห็นชอบร่างผังเมืองรวมเมือง มหาสารคาม (ปรับปรุงครั้งที่ 2) โดยให้เทศบาลเมืองมหาสารคาม ร่วมกับสำนักงานโยธาธิการและ ผังเมืองจังหวัดมหาสารคาม นำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของคณะอนุกรรมการฯ ไปปรับปรุงแก้ไข และให้สำนักผังเมืองรวมและผังเมืองเฉพาะตรวจสอบก่อนนำเสนอที่ประชุมคณะอนุกรรมการฯ ไปปรับปรุงแก้ไข และให้สำนักผังเมืองรวมและผังเมืองเฉพาะตรวจสอบ ก่อนนำเสนอที่ประชุมคณะกรรมการผังเมืองเพื่อพิจารณาต่อไป รวม 4 ประเด็น ดังนี้

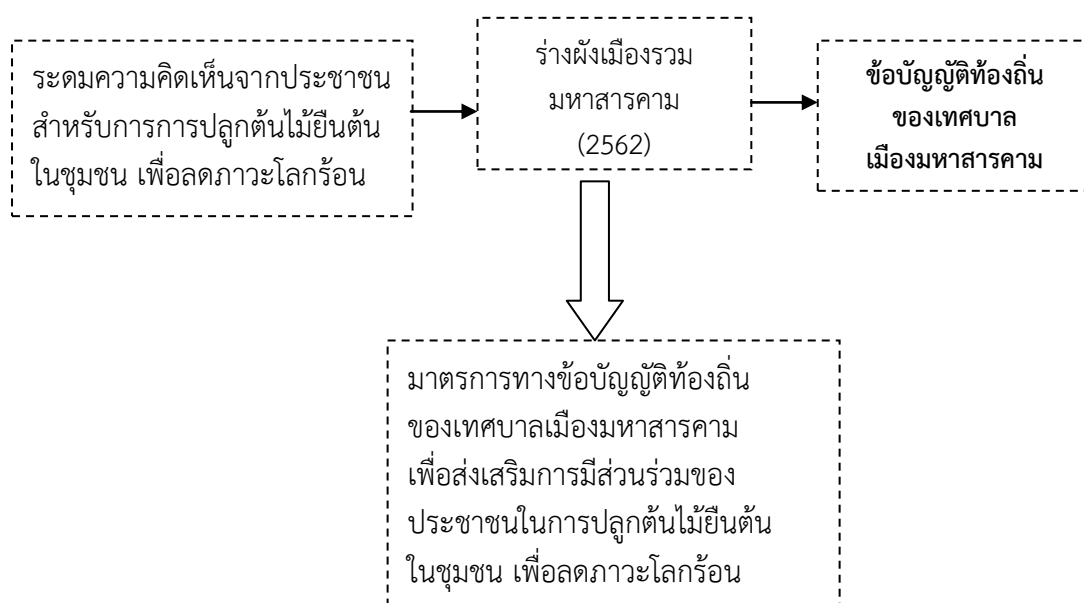
1. ให้เพิ่มเติมบัญชีแนบท้าย ให้โรงงานประกอบกิจการเกี่ยวกับการตัดแยกวัสดุที่ไม่ใช่ แล้ว และไซโล ให้สามารถประกอบกิจการได้ในที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรม (สีเขียว) โดยให้ เพิ่มเติมเงื่อนไข เช่น ในเรื่องของ OSR หรือระยะถอยร่น หรือขนาดของโรงงาน ทั้งนี้ให้ปรึกษา กองนิติการ

2. สำหรับเรื่องการใช้ประโยชน์ที่ดินปัจจุบัน และแนวโน้มการขยายตัวของชุมชนมีการขยายตัวจากศูนย์กลางเมืองมหาสารคาม ไปตามสองข้างเส้นทางคมนาคม ควรพิจารณาปรับการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสม เนื่องจากได้พิจารณาเห็นว่า ผังเมืองรวมเมืองมหาสารคามที่ขอปรับปรุงมี Node และ Sub Center อยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องปรับการใช้ประโยชน์ที่ดิน เพียงแต่เวลานำเสนอควรจะนำเสนอให้ชัดเจน สำหรับการอธิบายเรื่องของ Polycentric ควรต้องมีข้อมูล เหตุผล หลักฐาน ประกอบที่เพียงพอ เช่น ข้อมูลด้านประชากรที่เพิ่มขึ้น ปริมาณสัดส่วนของการใช้ประโยชน์ที่ดินแต่ละประเภท สำหรับในประเด็นที่ 2 เทศบาลเมืองมหาสารคาม จะได้นำเสนอชี้แจงต่อไป

3. ให้เพิ่มเติมเรื่อง ขยะมูลฝอย ในนโยบาย และวัตถุประสงค์

4. ให้ปรับปรุงข้อกำหนดพื้นที่สีเขียวเพิ่มเติม ให้มีข้อกำหนดเข้มข้นขึ้น เช่น การประกอบกิจการอื่นเพื่อการค้าขายควรให้ใช้พื้นที่ไม่เกิน 300 ตารางเมตร เพื่อให้สอดคล้องกับประกาศกรมโยธาธิการและผังเมือง เช่น การกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินเพื่อประโยชน์กรมโยธาธิการและผังเมือง เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์การใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ในการวางและจัดทำผังเมืองรวมในท้องที่จังหวัดมหาสารคาม

เทศบาลเมืองมหาสารคาม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตผังเมืองรวมเมืองมหาสารคาม และสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองมหาสารคาม ได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะคณะกรรมการผังเมืองฯ ใน 3 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 1, 3 และ 4 ส่วนในประเด็นที่ 2 ยังคงยืนยันตามความเห็นเดิมด้วย เนื่องจากทางผู้วางผังได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ผังเมืองรวมมหาสารคามที่ขอปรับปรุงนั้น มี Node และ Sub Center อยู่แล้ว และอยู่ในตำแหน่งที่มีความเหมาะสมซึ่งอยู่ไม่ไกลจากเทศบาลเมืองมหาสารคามมากนัก รวมทั้งมีแนวโน้มการเจริญเติบโตที่จะเป็นศูนย์กลางย่อยในอนาคตจึงไม่จำเป็นต้องปรับการใช้ประโยชน์ที่ดินเพียงแต่เวลานำเสนอควรนำเสนอให้ชัดเจนตามเจตนารมณ์ของผังเมืองรวม สำหรับรายละเอียดเจ้าหน้าที่ผู้วางผังจะได้ชี้แจงต่อไป

แผนภาพที่ 4.1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

1.2 สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างชนิดปลายเปิด (Opened end) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวม ข้อมูลปัญหาความเข้าใจของมาตรการทางข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม ซึ่งสอดคล้องกับผังเมืองรวมมหาสารคาม ได้ประกาศเป็นกฎกระทรวงครั้งแรก ฉบับที่ 325 (พ.ศ. 2540) ใช้บังคับเมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2540 ถึงวันที่ 25 มิถุนายน 2545 ถึงวันที่ 25 มิถุนายน 2550 และได้ขยายระยะเวลาการใช้บังคับ 2 ครั้ง ๆ ละ 1 ปี สิ้นสุดการใช้บังคับวันที่ 25 มิถุนายน 2552 (ฉบับร่าง ปี พ.ศ. 2562) จำนวน 10 คน

“ในฐานะที่ผมเป็นผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม มีความต้องการให้ผู้นำ ท้องถิ่นได้นึกถึงความจำเป็นสำคัญสำหรับเรื่องข้อบัญญัติสำหรับการปลูกต้นไม้ยืนต้น เพื่อให้ชุมชน ลดภาวะโลกร้อน”

ผู้นำชุมชนชุมชนตักศิลา
วันที่ 20 มกราคม 2562

“ดิฉันอยู่ในชุมชนศรีสวัสดิ์ 1 มีความต้องการให้ผู้นำชุมชนมีการประชาสัมพันธ์และ ส่งเสริมให้ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมในการปลูกต้นไม้ยืนต้นภายในชุมชนให้เคร่งครัดและชัดเจน”

ประชาชนอาศัยอยู่ในชุมชนศรีสวัสดิ์ 1
วันที่ 20 มกราคม 2562

“กระผมต้องการให้ผู้นำชุมชนมีการจัดทำป้ายสำหรับข้อบัญญัติสำหรับการปลูกต้นไม้ยืน ต้นภายในชุมชนให้ชัดเจน และมีมาตรการสำหรับให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในแต่ละชุมชนได้ปฏิบัติที่ ชัดเจน”

ประชาชนอาศัยอยู่ในชุมชนศรีสวัสดิ์ 2
วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2562

“ดิฉันต้องการให้มีการแบ่งสัดส่วนสำหรับการปลูกต้นไม้ยืนต้นที่จะสามารถลดภาวะโลก ร้อนภายในชุมชนได้อย่างชัดเจน เพื่อสำหรับให้ประชาชนอยู่ในแต่ละชุมชนมีที่เดินออกกำลังกายเพื่อ ส่งเสริมสุขภาพ”

ประชาชนอาศัยอยู่ในชุมชนปัจฉิมทัศน์ 1
วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2562

“ผมต้องการให้มีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้เกี่ยวกับการปลูกต้นไม้ยืนต้นและการสร้างความรู้ เกี่ยวการลดภาวะโลกร้อนให้ประชาชนที่อาศัยในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม ได้ทราบเพื่อที่จะ ปฏิบัติให้ถูกต้อง”

ประชาชนอาศัยอยู่ในชุมชนปัจฉิมทัศน์ 2
วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2562

“ดิฉันต้องการให้ชุมชนที่อาศัยอยู่มีการลดในเรื่องของการบำบัดน้ำเสียรวมและการกำจัดขยะ และสิ่งปฏิกูล เพื่อให้ชุมชนน่าอยู่และมีสุขภาพที่ดีต่อไป”

ประชาชนอาศัยอยู่ในชุมชนปจฉิมทัศน์ 3
วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2562

“จากที่ดิฉันได้เป็นบุคลากรทางการศึกษาได้อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม มีต้องการให้หน่วยงานเทศบาลเมืองมหาสารคาม ได้จัดตั้งป้ายและประชาสัมพันธ์สำหรับข้อบัญญัติสำหรับการปลูกต้นไม้ยืนต้น ให้ชัดเจนและทั่วถึงทุกชุมชน”

ประชาชนอาศัยอยู่ในชุมชนปจฉิมทัศน์ 3
วันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2562

“ผมในนามผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตชุมชนเทศบาลเมืองมหาสารคาม ต้องการให้ผู้นำชุมชนได้สร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการการปลูกต้นไม้ยืนต้น สำหรับลูกบ้านให้ปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและสามารถปฏิบัติได้”

ประชาชนอาศัยอยู่ในชุมชนชุมชนอุทัยทิศ 3
วันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2562

“ดิฉันได้อาศัยอยู่ในเขตชุมชนเทศบาลเมืองมหาสารคาม ได้พบกับปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ในเรื่องของน้ำเสียที่ส่งกลิ่นรบกวนผู้อยู่อาศัย ซึ่งส่งผลให้สุขภาพจิตไม่ค่อยดี ดังนั้นจึงต้องการให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบมาตรวจสอบและแก้ไขปัญหาให้โดยเร่งด่วน”

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY
ประชาชนอาศัยอยู่ในชุมชนชุมชนอุทัยทิศ 4
วันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2562

“ผมเป็นนักศึกษาที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม มีความต้องการให้ชุมชนมีการจัดสรรพื้นที่สีเขียวสำหรับการเดินออกกำลังกายให้มากกว่านี้ ซึ่งในขณะนี้มีการขายสินค้าข้างฟุตบาทสำหรับคนเดิน ซึ่งส่งผลต่อการเดินออกกำลังกายและเดินมาเรียนให้ล่าช้า”

ประชาชนอาศัยอยู่ในชุมชนชุมชนศรีสวัสดิ์ 3
วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2562

สรุปการสัมภาษณ์ พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเทศบาลเมืองมหาสารคาม ส่วนใหญ่ต้องการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐได้มาให้ความรู้เกี่ยวกับปลูกต้นไม้ยืนต้น และการแก้ไขปัญหในเรื่องของน้ำเสียที่ส่งกลิ่นรบกวนประชาชน อีกทั้งต้องการให้เร่งแก้ไขปัญหในเรื่องของการแบ่งจัดสรรสัดส่วนให้ชัดเจนในเรื่องของถนนคนเดินให้ชัดเจน และการปลูกต้นไม้ยืนต้นเพื่อสร้างความร่มเย็น

ระยะที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน

ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน

ตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลทั่วไปของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม จากการสุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะทั่วไป

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	287	71.80
1.2 หญิง	113	28.20
รวม	400	100
2. อายุ		
2.1 อายุ 18-25 ปี	61	15.30
2.2 อายุ 26 ปี – 45 ปี	141	35.20
2.3 อายุ 46 ปี – 55 ปี	98	24.50
2.4 อายุตั้งแต่ 56 ปีขึ้นไป	100	25.00
รวม	400	100
3. ชุมชนที่อาศัย		
3.1 ชุมชนตักสิลา	16	4.00
3.2 ชุมชนศรีสวัสดิ์ 1	14	3.50
3.3 ชุมชนศรีสวัสดิ์ 2	16	4.00
3.4 ชุมชนศรีสวัสดิ์ 3	14	3.50
3.5 ชุมชนปัจฉิมทัศน์ 1	14	3.50
3.6 ชุมชนปัจฉิมทัศน์ 2	14	3.50
3.7 ชุมชนธัญญา 1	13	3.30
3.8 ชุมชนธัญญา 2	13	3.30
3.9 ชุมชนธัญญา 3	13	3.30
3.10 ชุมชนธัญญา 4	13	3.30
3.11 ชุมชนสามัคคี 1	13	3.30
3.12 ชุมชนสามัคคี 2	13	3.30
3.13 ชุมชนศรีมหาสารคาม	13	3.30

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
3.14 ชุมชนเครือข่าย 1	13	3.30
3.15 ชุมชนเครือข่าย 2	13	3.30
3.16 ชุมชนนาควิชัย 1	13	3.30
3.17 ชุมชนนาควิชัย 2	13	3.30
3.18 ชุมชนนาควิชัย 3	13	3.30
3.19 ชุมชนมหาชัย	13	3.30
3.20 ชุมชนโพธิ์ศรี 1	13	3.30
3.21 ชุมชนโพธิ์ศรี 2	13	3.30
3.22 ชุมชนอภิสิทธิ์ 1	13	3.30
3.23 ชุมชนอภิสิทธิ์ 2	13	3.30
3.24 ชุมชนอุทัยทิศ 1	13	3.30
3.25 ชุมชนอุทัยทิศ 2	13	3.30
3.26 ชุมชนอุทัยทิศ 3	13	3.30
3.27 ชุมชนอุทัยทิศ 4	13	3.30
3.28 ชุมชนส่องเหนือ	13	3.30
3.29 ชุมชนส่องใต้	13	3.30
3.30 ชุมชนบ้านแมด	13	3.30
รวม	400	100

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเทศบาลเมืองมหาสารคาม ตอบคำถามเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง เพศชาย จำนวน 287 คน คิดเป็นร้อยละ 71.80 และเพศหญิง จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 28.20 ส่วนใหญ่มีอายุ 26- 45 ปี จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 35.20 รองลงมา อายุตั้งแต่ 56 ปีขึ้นไป จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 และน้อยที่สุด มีอายุ 18-20 ปี จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 15.30

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน โดยใช้วิธีการประมวลผลทางหลักสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางควบคู่กับการบรรยายและสรุปผลการดำเนินการวิจัยจากแบบสอบถาม ตอนที่ 2 โดยข้อมูลที่สามารถจำแนกได้ตามรายละเอียดในตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน โดยรวม

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการจราจร	3.53	0.51	มาก
2. ด้านการอนุรักษ์พลังงาน	3.51	0.50	มาก
3. ด้านการจัดการขยะและน้ำเสีย	3.48	0.54	ปานกลาง
4. ด้านการเพิ่มพื้นที่สีเขียว	3.48	0.53	ปานกลาง
รวม	3.50	0.31	มาก

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.50$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านการจราจร ($\bar{X} = 3.53$) และด้านการอนุรักษ์พลังงาน ($\bar{X} = 3.51$) อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านการจัดการขยะและน้ำเสีย ($\bar{X} = 3.48$) และด้านการเพิ่มพื้นที่สีเขียว ($\bar{X} = 3.48$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน ด้านการจราจร

ด้านการจราจร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การประชาสัมพันธ์กฎระเบียบสำหรับการจราจร สำหรับรถยนต์และการเดินทางเท้า	3.60	0.97	มาก
2. การวางแผนสำหรับการจราจรภายในเขตเทศบาล เมืองมหาสารคาม	3.62	0.93	มาก
3. แบ่งช่องทางสำหรับการเดินทาง และการเดินทางเท้า ให้ชัดเจน	3.45	0.94	ปานกลาง
4. ปฏิบัติต่อบุคคลที่ทำผิดกฎจราจรอย่างเคร่งครัด	3.49	0.98	ปานกลาง
5. ส่งเสริมความรู้ด้านจราจรสำหรับประชาชน ในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม	3.49	1.00	ปานกลาง
รวม	3.50	0.31	มาก

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม มีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน ด้านการจราจร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.50$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ข้อ คือ ข้อ 2 การวางแผนสำหรับการจราจรภายในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม ($\bar{X} = 3.62$) และข้อ 1 การประชาสัมพันธ์กฎระเบียบสำหรับการจราจรสำหรับรถยนต์และการเดินทางเท้า ($\bar{X} = 3.60$) อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 3 ข้อ โดยเรียงลำดับความสำคัญค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้อ 4 ปฏิบัติต่อบุคคลที่ทำให้ผิดกฎจราจรอย่างเคร่งครัด ($\bar{X} = 3.49$) รองลงมา ข้อ 5 ส่งเสริมความรู้ด้านจราจรสำหรับประชาชนในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม ($\bar{X} = 3.49$) และ ข้อ 3 แบ่งช่องทางสำหรับการเดินรถ และการเดินทางเท้าให้ชัดเจน ($\bar{X} = 3.45$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน ด้านการอนุรักษ์พลังงาน

ด้านการอนุรักษ์พลังงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. สร้างแรงจูงใจสำหรับประชาชนในการอนุรักษ์พลังงาน	3.57	0.97	มาก
2. ส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการประหยัดพลังงานอย่างต่อเนื่อง	3.50	0.87	มาก
3. การควบคุมการใช้ไฟฟ้าภายในครอบครัว	3.47	0.90	ปานกลาง
4. การส่งเสริมกิจกรรมสำหรับการลดพลังงานภายในครัวเรือน	3.57	0.87	มาก
5. ประชาสัมพันธ์ในเรื่องของกฎ เกณฑ์สำหรับการใช้พลังงานภายในครัวเรือน	3.44	0.93	ปานกลาง
รวม	3.51	0.50	มาก

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม มีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน ด้านการอนุรักษ์พลังงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ข้อ คือ ข้อ 1 สร้างแรงจูงใจสำหรับประชาชนในการอนุรักษ์พลังงาน ($\bar{X} = 3.57$) รองลงมา ข้อ 4 การส่งเสริมกิจกรรมสำหรับการลดพลังงานภายในครัวเรือน ($\bar{X} = 3.57$) และข้อ 2 ส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการประหยัดพลังงานอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 3.50$) อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ ข้อ 3 การควบคุมการใช้ไฟฟ้าภายในครอบครัว ($\bar{X} = 3.47$) และข้อ 5 ประชาสัมพันธ์ในเรื่องของกฎ เกณฑ์สำหรับการใช้พลังงานภายในครัวเรือน ($\bar{X} = 3.44$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน ด้านการจัดการขยะและน้ำเสีย

ด้านการจัดการขยะและน้ำเสีย	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะและน้ำเสีย	3.47	0.93	ปานกลาง
2. ประชาสัมพันธ์การลดธงการค้าควบคุมขยะ	3.48	0.92	ปานกลาง
3. ออก กฎ ระเบียบ ข้อบังคับสำหรับการจัดการขยะและน้ำเสีย	3.48	0.97	ปานกลาง
4. ส่งเสริมการสร้างขยะเป็นมูลค่าเพิ่ม	3.45	0.97	ปานกลาง
5. การบำบัดน้ำเสียด้วยธรรมชาติ	3.52	0.91	มาก
รวม	3.48	0.54	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม มีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน ด้านการจัดการขยะและน้ำเสีย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.48$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ข้อ คือ ข้อ 5 การบำบัดน้ำเสียด้วยธรรมชาติ ($\bar{X} = 3.52$) อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 4 ข้อ โดยเรียงลำดับความสำคัญค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้อ 2 ประชาสัมพันธ์การลดธงการค้าควบคุมขยะ ($\bar{X} = 3.48$) รองลงมา ข้อ 3 ออก กฎ ระเบียบ ข้อบังคับสำหรับการจัดการขยะและน้ำเสีย ($\bar{X} = 3.48$) ข้อ 1 การส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะและน้ำเสีย ($\bar{X} = 3.47$) และข้อ 4 ส่งเสริมการสร้างขยะเป็นมูลค่าเพิ่ม ($\bar{X} = 3.45$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน ด้านการเพิ่มพื้นที่สีเขียว

ด้านการเพิ่มพื้นที่สีเขียว	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การประชาสัมพันธ์สำหรับการอนุรักษ์ธรรมชาติภายในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม	3.56	0.91	มาก
2. การส่งเสริมสำหรับการปลูกต้นไม้ยืนต้น	3.65	1.00	มาก
3. แบ่งสัดส่วนสำหรับการปลูกต้นไม้ยืนต้น	3.52	0.93	มาก
4. การแจกพันธุ์ไม้สำหรับการปลูกต้นไม้ยืนต้น	3.41	0.93	ปานกลาง
5. การติดตามและประเมินจากการส่งเสริมการปลูกต้นไม้ยืนต้น	3.28	0.94	ปานกลาง
รวม	3.48	0.53	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม มีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน ด้านการเพิ่มพื้นที่สีเขียวโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.48$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ข้อ โดยเรียงลำดับความสำคัญค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้อ 2 การส่งเสริมสำหรับการปลูกต้นไม้ยืนต้น ($\bar{X} = 3.65$) รองลงมา ข้อ 1 การประชาสัมพันธ์สำหรับการอนุรักษ์ธรรมชาติภายในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม ($\bar{X} = 3.56$) และข้อ 3 แบ่งสัดส่วนสำหรับการปลูกต้นไม้ยืนต้น ($\bar{X} = 3.52$) อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ข้อ คือ ข้อ 5 การติดตามและประเมินจากการส่งเสริมการปลูกต้นไม้ยืนต้น ($\bar{X} = 3.28$) และข้อ 4 การแจกพันธุ์ไม้สำหรับการปลูกต้นไม้ยืนต้น ($\bar{X} = 3.41$) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อนลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด

ตารางที่ 4.7 ข้อเสนอแนะ ค่าความถี่ของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน จำแนกเป็นรายด้าน

ข้อที่	ข้อเสนอแนะ	ค่าความถี่
ด้านการจราจร		
1	ควรมีการบดลงโทษสำหรับผู้ปฏิบัติผิดกฎจราจรอย่างเคร่งครัด	10
2	ควรมีการส่งเสริมความรู้ด้านจราจรสำหรับประชาชนในเขตเทศบาล	8
3	ควรกำหนดแบ่งช่องทางสำหรับการเดินทาง และการเดินทางทำให้ชัดเจน	2
รวม		20
ด้านการอนุรักษ์พลังงาน		
1	ควรมีการควบคุมการใช้ไฟฟ้าภายในครอบครัว	20
2	ควรส่งเสริมให้มีประชาสัมพันธ์ในเรื่องของกฎ เกณฑ์สำหรับการใช้พลังงานภายในครัวเรือน	10
รวม		30
ด้านการจัดการขยะและน้ำเสีย		
1	ควรส่งเสริมการประชาสัมพันธ์การลดมลรงค์การควบคุมขยะ	20
2	ควรออก กฎ ระเบียบ ข้อบังคับสำหรับการจัดการขยะและน้ำเสีย	10
3	ควรเพิ่มงบประมาณสำหรับการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะและน้ำเสีย	8
4	ควรจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการสร้างขยะเป็นมูลค่าเพิ่ม	2
รวม		40

ข้อที่	ข้อเสนอแนะ	ค่าความถี่
1	ด้านการเพิ่มพื้นที่สีเขียว ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการสำหรับติดตามและประเมินจากการส่งเสริมการปลูกต้นไม้ยืนต้น	30
2	ควรมีการเพิ่มการแจกพันธุ์ไม้สำหรับการปลูกต้นไม้ยืนต้น	20
	รวม	50
	รวม	140

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ข้อเสนอแนะของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน มีค่าความถี่ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้

1. ด้านการจราจร พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม มีค่าความถี่ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ควรมีการบดทวงโทษสำหรับผู้ปฏิบัติผิดกฎจราจรอย่างเคร่งครัด ($f = 10$) รองลงมา ควรมีการส่งเสริมความรู้ด้านจราจรสำหรับประชาชนในเขตเทศบาล ($f = 8$) และควรกำหนดแบ่งช่องทางสำหรับการเดินทาง และการเดินทางทำให้ชัดเจน ($f = 2$)

2. ด้านการอนุรักษ์พลังงาน พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม มีค่าความถี่ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ควรมีการควบคุมการใช้ไฟฟ้าภายในครอบครัว ($f = 20$) และควรส่งเสริมให้มีประชาสัมพันธ์ในเรื่องของกฎ เกณฑ์สำหรับการใช้พลังงานภายในครัวเรือน ($f = 30$)

3. ด้านการจัดการขยะและน้ำเสีย พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม มีค่าความถี่ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ควรส่งเสริมการประชาสัมพันธ์การลดบรรจุภัณฑ์การควบคุมขยะ ($f = 20$) รองลงมา ควรออก กฎ ระเบียบ ข้อบังคับสำหรับการจัดการขยะและน้ำเสีย ($f = 10$) ควรเพิ่มงบประมาณสำหรับการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะและน้ำเสีย ($f = 8$) และควรจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการสร้างขยะเป็นมูลค่าเพิ่ม ($f = 2$)

4. ด้านการเพิ่มพื้นที่สีเขียว พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม มีค่าความถี่ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการสำหรับติดตามและประเมินจากการส่งเสริมการปลูกต้นไม้ยืนต้น ($f = 30$) และควรมีการเพิ่มการแจกพันธุ์ไม้สำหรับการปลูกต้นไม้ยืนต้น ($f = 20$)

สรุปได้ว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม มีความคิดเห็นในการมีส่วนร่วมในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อนส่วนใหญ่ต้องการให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบมีการแต่งตั้งคณะกรรมการสำหรับติดตามและประเมินจากการส่งเสริมการปลูกต้นไม้ยืนต้น และควรมีการเพิ่มการแจกพันธุ์ไม้สำหรับการปลูกต้นไม้ยืนต้น เพื่อสร้างพื้นที่สีเขียวให้มากที่สุดเพื่อลดภาวะโลกร้อนได้เป็นอย่างดี

ระยะที่ 3 แนวทางมาตรการทางข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน

ต่อบัวตฤประสงค์ ข้อ 3 จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เข้าร่วมพัฒนาโดยการวิเคราะห์ ผลจากแบบประเมินแบบสัมภาษณ์ ระยะที่ 1 และทำแบบสอบถามระยะที่ 2 ซึ่งมีข้อมูลทั้งเชิง ปริมาณและเชิงคุณภาพที่ปรากฏในแบบประเมินมาวิเคราะห์และสังเคราะห์สร้างเป็น มาตรการทาง ข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูก ต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน ได้ดังนี้

1. ผู้วิจัยยึดตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาตรา 5 และพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 3 ได้บัญญัติ ความหมายของ “กฎ” ซึ่งประกอบด้วย 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน แลด้านโครงการ คมนาคมและขนส่ง และผลการสัมภาษณ์ สรุปได้ว่า ประชาชนควรมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน และผลการสัมภาษณ์สรุปได้ว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเทศบาลเมืองมหาสารคาม ส่วนใหญ่ต้องการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐได้มาให้ ความรู้เกี่ยวกับปลูกต้นไม้ยืนต้น และการแก้ไขปัญหาในเรื่องของน้ำเสียที่ส่งกลิ่นรบกวนประชาชน อีกทั้งต้องการให้เร่งแก้ไขปัญหาในเรื่องของการแบ่งจัดสรรสัดส่วนให้ชัดเจนในเรื่องของถนนคนเดิน ให้ชัดเจน และการปลูกต้นไม้ยืนต้นเพื่อสร้างความร่มเย็น

2. ผู้วิจัยได้ยึดถือตามผังเมืองรวมมหาสารคาม โดยแบ่งเป็น 4 ประเด็น ดังนี้

2.1 ให้เพิ่มเติมบัญชีแนบท้าย ให้โรงงานประกอบกิจกรรมเกี่ยวกับการตัดแยกวัสดุที่ไม่ ใช้แล้ว และไซโล ให้สามารถประกอบกิจการได้ในที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรม (สีเขียว) โดยให้เพิ่มเติมเงื่อนไข เช่น ในเรื่องของ OSR หรือระยะถอยร่น หรือขนาดของโรงงาน ทั้งนี้ให้ปรึกษา กองนิติการ

2.2 สำหรับเรื่องการใช้ประโยชน์ที่ดินปัจจุบัน และแนวโน้มการขยายตัวของชุมชนมี การขยายตัวจากศูนย์กลางเมืองมหาสารคาม ไปตามสองข้างเส้นทางคมนาคม ควรพิจารณาปรับ การใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสม เนื่องจากได้พิจารณาเห็นว่า ผังเมืองรวมเมืองมหาสารคาม ที่ขอปรับปรุงมี Node และ Sub Center อยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องปรับการใช้ประโยชน์ที่ดิน เพียงแต่เวลานำเสนอควรจะนำเสนอให้ชัดเจน สำหรับการอธิบายเรื่องของ Polycentric ควรจะต้อง มีข้อมูล เหตุผล หลักฐาน ประกอบที่เพียงพอ เช่น ข้อมูลด้านประชากรที่เพิ่มขึ้น ปริมาณสัดส่วนของ การใช้ประโยชน์ที่ดินแต่ละประเภท สำหรับในประเด็นที่ 2 เทศบาลเมืองมหาสารคาม จะได้นำเสนอ ชี้แจงต่อไป

2.3 ให้เพิ่มเติมเรื่อง ขยะมูลฝอย ในนโยบาย และวัตถุประสงค์

2.4 ให้ปรับปรุงข้อกำหนดพื้นที่สีเขียวเพิ่มเติม ให้มีข้อห้ามเข้มข้นขึ้น เช่น การประกอบ กิจการอื่นเพื่อการค้าขายควรให้ใช้พื้นที่ไม่เกิน 300 ตารางเมตร เพื่อให้สอดคล้องกับประกาศกรม โยธาธิการและผังเมือง เช่น การกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินเพื่อประโยชน์กรม

โยธาธิการและผังเมือง เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์การใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ในการวาง และจัดทำผังเมืองรวมในท้องที่จังหวัดมหาสารคาม

3. แนวทางมาตรการทางข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม เพื่อส่งเสริม การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน ซึ่งสรุปได้ จากการวิเคราะห์จากผู้วิจัย ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเทศบาลเมืองมหาสารคาม และผู้เชี่ยวชาญ ได้กำหนดแนวทางมาตรการทางข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม เพื่อส่งเสริม การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน ได้ดังนี้

การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม ศึกษาวิเคราะห์ วิจัย เพื่อแก้ไขฟื้นฟู ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของเทศบาลเมืองมหาสารคาม ภารกิจสำคัญ ได้แก่ การควบคุมและลดมลพิษทางอากาศและเสียง การบำรุงรักษาและการเพิ่มพื้นที่สีเขียวของ เทศบาลเมืองมหาสารคาม การปรับปรุงตกแต่งภูมิทัศน์ของเมืองและการอนุรักษ์พลังงาน การเพิ่ม ประสิทธิภาพการจัดการมูลฝอยสิ่งปฏิกูลและของเสียอันตราย เพิ่มประสิทธิภาพการกำจัดมูลฝอย โดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม การเพิ่มประสิทธิภาพด้านการให้บริการขนถ่ายและกำจัดสิ่งปฏิกูล การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อใช้ในการบริหารจัดการและการบริการ ประชาชน การอนุรักษ์พลังงานและพลังงานทดแทน และการลดภาวะโลกร้อน โดยมีแผนบริหาร ราชการตามผังรวมมหาสารคาม ผังเมืองรวมมหาสารคาม (ฉบับร่าง ปี พ.ศ. 2562) และการวิเคราะห์ จากองค์ประกอบสำคัญเพิ่มเติม จำนวน 5 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการจัดการคุณภาพอากาศและเสียง

การดำเนินการแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศและเสียงในภาพรวมของเทศบาลเมือง มหาสารคาม โดยการควบคุมตรวจสอบลดมลพิษจากแหล่งกำเนิดประเภทอื่น ได้แก่ การก่อสร้าง การควบคุมรถบรรทุกคลุมผ้าใบ การล้างล้อรถบรรทุกก่อนออกจากสถานที่ก่อสร้าง การดำเนินการ ตรวจสอบและควบคุมสถานประกอบการไม่ให้ก่อมลพิษ การควบคุมมลพิษจากยานพาหนะ ได้แก่ การตรวจวัดมลพิษจาก

2. ด้านการเพิ่มพื้นที่สีเขียว

การปลูกต้นไม้ในวันสำคัญต่างๆ การจัดสวนบนดาดฟ้า เพื่อใช้ในการพักผ่อนหย่อนใจ และลดความร้อนของอาคาร นอกจากนั้นได้ดำเนินการตกแต่งเมืองและสถานที่สำคัญ ถนนสายสำคัญ และในสวนสาธารณะในเทศกาลหรือวันสำคัญพิเศษให้มีความสวยงามด้วยไม้ดอกไม้ประดับนานา ชนิด ได้แก่ การประดับตกแต่งเมืองเนื่องในวันอาสาฬหบูชาวันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ วันเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพล อดุลยเดช

3. ด้านการจัดการขยะ สิ่งปฏิกูลและของเสียอันตราย

เทศบาลเมืองมหาสารคาม เป็นจังหวัดที่เป็นเมืองแห่งการศึกษาจำนวนมาก ซึ่งมี นักศึกษาเข้ามาเรียนจำนวนมาก จึงส่งผลให้มีขยะ และสิ่งปฏิกูลของเสียอันตรายเกิดขึ้นมากตาม นั้นจึงต้องเร่งดำเนินการในเรื่องของการจัดการมูลฝอยในปีที่ผ่านมาได้เพิ่มประสิทธิภาพการบริการ เก็บขนมูลฝอยให้สม่ำเสมอ ลดปัญหามูลฝอยตกค้าง โดยการจัดการรถเก็บขนมูลฝอยที่พร้อมใช้ งานอย่างเต็มประสิทธิภาพให้เพียงพอกับความต้องการใช้รถเก็บขนมูลฝอยของสำนักงานเขตเพื่อลด

ปัญหาเรื่องรถเก็บขนมูลฝอยเสียหรือชำรุด การนัดเวลาที่ทิ้ง เวลาเก็บ การเก็บมูลฝอยแยกประเภท การปรับปรุงระบบการบริหารจัดการเกี่ยวกับกระบวนการปฏิบัติงานของรถเก็บขน และแหล่งทำลายขยะให้มีผลกระทบต่อมลพิษน้อยที่สุด

4. ด้านการอนุรักษ์พลังงานและพลังงานทดแทน

จังหวัดมหาสารคาม มีความต้องการใช้พลังงานเพิ่มขึ้นทุกปีตามการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจมากขึ้นเรื่อยๆ ทุกปี มีการใช้พลังงานมากที่สุด รองลงมาเป็นการใช้ในการคมนาคมขนส่ง ในบ้านที่อยู่อาศัย และธุรกิจการค้า การเกษตรกรรม และอื่นๆ จังหวัดมหาสารคาม จึงได้ตระหนักในปัญหาการลดลงของพลังงานฟอสซิลซึ่งนับวันจะหมดไป เนื่องจากมีความต้องการใช้ในปริมาณที่มากขึ้น ทำให้มีราคาไม่แน่นอน และปัญหาอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ จึงได้ศึกษาและพัฒนาแนวทางการอนุรักษ์พลังงานและการใช้พลังงานทดแทนโดยจัดกิจกรรมรณรงค์ลดการใช้พลังงานอย่างต่อเนื่อง ดังนี้ ด้านการอนุรักษ์ ด้านพลังงานทดแทน

5. ด้านการร่วมแก้ไขปัญหาภาวะโลกร้อน

ภาวะโลกร้อน (Global Warming) เป็นปรากฏการณ์อันเนื่องมาจากการที่โลกไม่สามารถระบายความร้อนออกไปได้ จึงทำให้อุณหภูมิสูงขึ้น ปัจจุบันโลกของเรากำลังถูกปกคลุมด้วยก๊าซเรือนกระจก (Greenhouse Gases) ที่มากเกินไปของธรรมชาติ ซึ่งก๊าซเรือนกระจก จะทำการเก็บกักความร้อนไม่ให้สะท้อนออกนอกผิวโลก ทำให้อุณหภูมิพื้นผิวโลกเพิ่มสูงขึ้น เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาภาวะโลกร้อน ทำให้ได้แนวทางความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาภาวะโลกร้อนใน 7 ประเด็นหลัก ได้แก่

5.1 ลดและควบคุมการใช้พลังงาน ได้แก่ การใช้หลอดตะเกียบแทนหลอดไส้ เป็นต้น

5.2 การใช้รถยนต์/รถจักรยาน ได้แก่ การดับเครื่องยนต์ระหว่างรอเติมน้ำมัน เป็นต้น

5.3 ลดปริมาณขยะโดยใช้หลัก 3R คือ Reuse Reduce Recycle

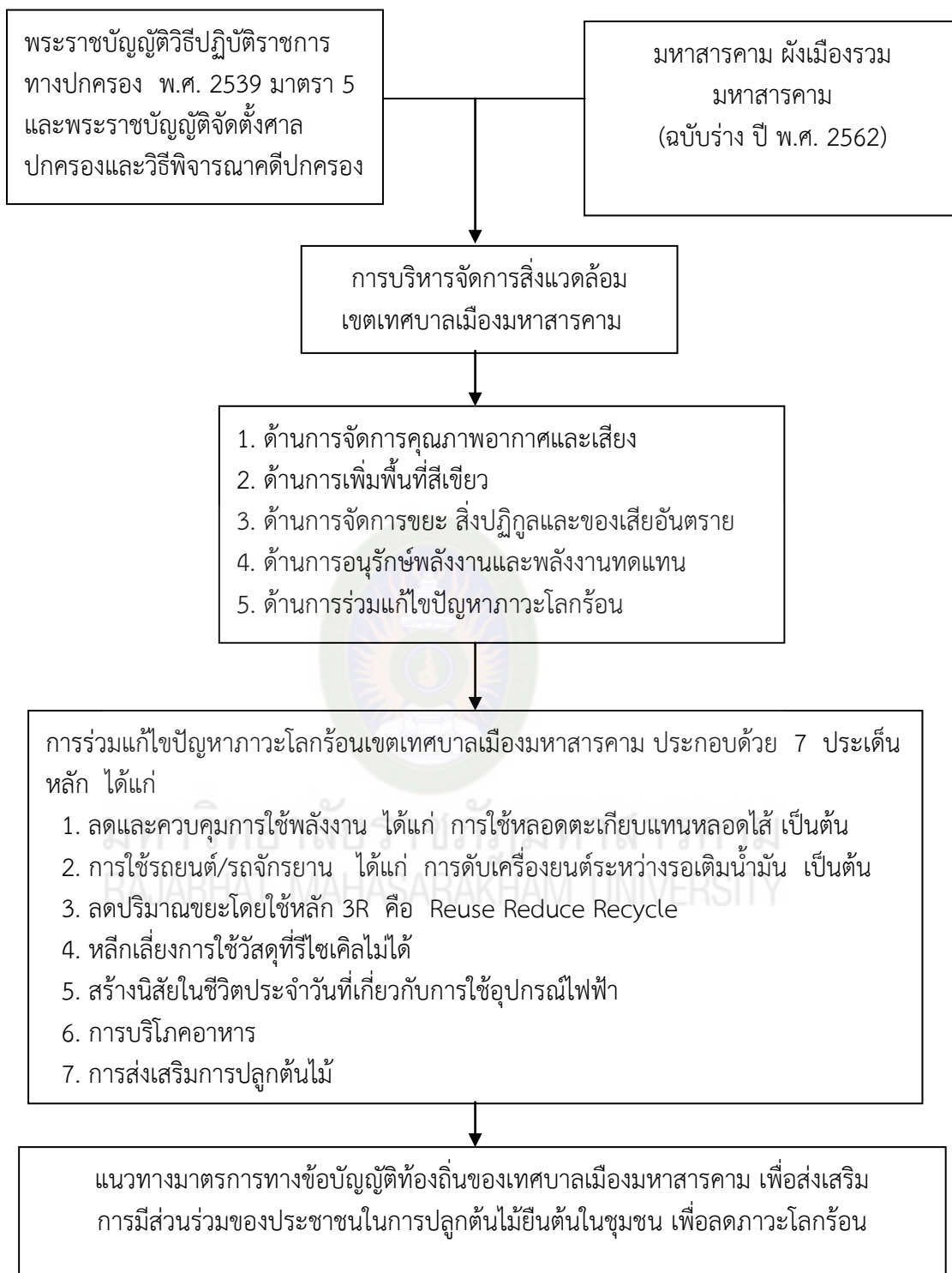
5.4 หลีกเลี่ยงการใช้วัสดุที่รีไซเคิลไม่ได้

5.5 สร้างนิสัยในชีวิตประจำวันที่เกี่ยวข้องกับการใช้อุปกรณ์ไฟฟ้า

5.6 การบริโภคอาหาร

5.7 การส่งเสริมการปลูกต้นไม้

สรุปจากการวิเคราะห์จากผู้วิจัย ประชาชน และผู้เชี่ยวชาญมาเป็นรูปแบบมาตรการ แนวทางมาตรการทางข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน ดังนี้

แผนภาพที่ 4.2 รูปแบบแนวทางมาตรการทางข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม เพื่อส่งเสริม การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง การใช้มาตรการทางข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน ผู้วิจัย ได้ศึกษาขอเสนอสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ตามลำดับ ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง การใช้มาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมเกี่ยวกับมาตรการทางข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน ปรากฏผลการวิจัย ดังนี้

ตอบวัตถุประสงค์ ข้อ 1 ศึกษาข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม การปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน เทศบาลเมืองมหาสารคาม ยึดตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาตรา 5 และพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 3 ได้บัญญัติความหมายของ “กฎ” ซึ่งประกอบด้วย 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน แลด้านโครงการคมนาคมและขนส่ง และผลการสัมภาษณ์ สรุปได้ว่า ประชาชนควรมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน และผลการสัมภาษณ์สรุปได้ว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเทศบาลเมืองมหาสารคาม ส่วนใหญ่ต้องการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐได้มาให้ความรู้เกี่ยวกับปลูกต้นไม้ยืนต้น และการแก้ไขปัญหาในเรื่องของน้ำเสียที่ส่งกลิ่นรบกวนประชาชน อีกทั้งต้องการให้เร่งแก้ไขปัญหาในเรื่องของการแบ่งจัดสรรสัดส่วนให้ชัดเจนในเรื่องของถนนคนเดินให้ชัดเจน และการปลูกต้นไม้ยืนต้นเพื่อสร้างความร่มเย็น

ตอบวัตถุประสงค์ ข้อ 2 ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน เทศบาลเมืองมหาสารคาม ยึดปฏิบัติผังเมืองรวมมหาสารคาม โดยแบ่งเป็น 4 ประเด็น ดังนี้

2.1 ให้เพิ่มเติมบัญชีแนบท้าย ให้โรงงานประกอบกิจกรรมเกี่ยวกับการคัดแยกวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว และไซโล ให้สามารถประกอบกิจการได้ในที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรม (สีเขียว) โดยให้เพิ่มเติมเงื่อนไข เช่น ในเรื่องของ OSR หรือระยะถอยร่น หรือขนาดของโรงงาน ทั้งนี้ให้ปรึกษากองนิติการ

2.2 สำหรับเรื่องการใช้ประโยชน์ที่ดินปัจจุบัน และแนวโน้มการขยายตัวของชุมชนมีการขยายตัวจากศูนย์กลางเมืองมหาสารคาม ไปตามสองข้างเส้นทางคมนาคม ควรพิจารณาปรับการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสม เนื่องจากได้พิจารณาเห็นว่า ผังเมืองรวมเมืองมหาสารคาม

ที่ขอปรับปรุงมี Node และ Sub Center อยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องปรับการใช้ประโยชน์ที่ดิน เพียงแต่เวลานำเสนอควรจะนำเสนอให้ชัดเจน สำหรับการอธิบายเรื่องของ Polycentric ควรจะต้องมีข้อมูล เหตุผล หลักฐาน ประกอบที่เพียงพอ เช่น ข้อมูลด้านประชากรที่เพิ่มขึ้น ปริมาณสัดส่วนของการใช้ประโยชน์ที่ดินแต่ละประเภท สำหรับในประเด็นที่ 2 เทศบาลเมืองมหาสารคาม จะได้นำเสนอชี้แจงต่อไป

2.3 ให้เพิ่มเติมเรื่อง ขยะมูลฝอย นโยบาย และวัตถุประสงค์

2.4 ให้ปรับปรุงข้อกำหนดพื้นที่สีเขียวเพิ่มเติม ให้มีข้อกำหนดเข้มข้นขึ้น เช่น การประกอบกิจการอื่นเพื่อการค้าขายควรให้ใช้พื้นที่ไม่เกิน 300 ตารางเมตร เพื่อให้สอดคล้องกับประกาศกรมโยธาธิการและผังเมือง เช่น การกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินเพื่อประโยชน์กรมโยธาธิการและผังเมือง เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์การใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ในการวางและจัดทำผังเมืองรวมในท้องที่จังหวัดมหาสารคาม

2.5 จากการแจกแบบสอบถามให้แก่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.50$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านการจราจร ($\bar{X} = 3.58$) และด้านการอนุรักษ์พลังงาน ($\bar{X} = 3.51$) อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านการจัดการขยะและน้ำเสีย ($\bar{X} = 3.48$) และด้านการเพิ่มพื้นที่สีเขียว ($\bar{X} = 3.48$) ตามลำดับ

ตอบวัตถุประสงค์ ข้อ 3 แนวทางมาตรการทางข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน ซึ่งสรุปได้จากการวิเคราะห์จากผู้วิจัย ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเทศบาลเมืองมหาสารคาม และผู้เชี่ยวชาญ ได้กำหนดแนวทางมาตรการทางข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน ได้ดังนี้

การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม ศึกษาวิเคราะห์ วิจัย เพื่อแก้ไขฟื้นฟู ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของเทศบาลเมืองมหาสารคาม ภารกิจสำคัญ ได้แก่ การควบคุมและลดมลพิษทางอากาศและเสียง การบำรุงรักษาและการเพิ่มพื้นที่สีเขียวของเทศบาลเมืองมหาสารคาม การปรับปรุงตกแต่งภูมิทัศน์ของเมืองและการอนุรักษ์พลังงาน การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการมูลฝอยสิ่งปฏิกูลและของเสียอันตราย เพิ่มประสิทธิภาพการกำจัดมูลฝอยโดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม การเพิ่มประสิทธิภาพด้านการให้บริการขนถ่ายและกำจัดสิ่งปฏิกูล การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อใช้ในการบริหารจัดการและการบริการประชาชน การอนุรักษ์พลังงานและพลังงานทดแทน และการลดภาวะโลกร้อน โดยมีแผนบริหารราชการตามผังรวมมหาสารคาม ผังเมืองรวมมหาสารคาม (ฉบับร่าง ปี พ.ศ. 2562) และการวิเคราะห์จากองค์ประกอบสำคัญเพิ่มเติม จำนวน 5 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการจัดการคุณภาพอากาศและเสียง

การดำเนินการแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศและเสียงในภาพรวมของเทศบาลเมืองมหาสารคาม โดยการควบคุมตรวจสอบลดมลพิษจากแหล่งกำเนิดประเภทอื่น ได้แก่ การก่อสร้าง การควบคุมรถบรรทุกทุกกลุ่มผ้าใบ การล้างล้อรถบรรทุกก่อนออกจากสถานที่ก่อสร้าง การดำเนินการตรวจสอบและควบคุมสถานประกอบการไม่ให้ก่อมลพิษ การควบคุมมลพิษจากยานพาหนะ ได้แก่ การตรวจวัดมลพิษจาก

2. ด้านการเพิ่มพื้นที่สีเขียว

การปลูกต้นไม้ในวันสำคัญต่างๆ การจัดสวนบนดาดฟ้า เพื่อใช้ในการพักผ่อนหย่อนใจ และลดความร้อนของอาคาร นอกจากนี้ได้ดำเนินการตกแต่งเมืองและสถานที่สำคัญ ถนนสายสำคัญ และในสวนสาธารณะในเทศกาลหรือวันสำคัญพิเศษให้มีความสวยงามด้วยไม้ดอกไม้ประดับนานาชนิด ได้แก่ การประดับตกแต่งเมืองเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ วันเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช

3. ด้านการจัดการขยะ สิ่งปฏิกูลและของเสียอันตราย

เทศบาลเมืองมหาสารคาม เป็นจังหวัดที่เป็นเมืองแห่งการศึกษาจำนวนมาก ซึ่งมีนักศึกษาเข้ามาเรียนจำนวนมาก จึงส่งผลให้มีขยะ และสิ่งปฏิกูลของเสียอันตรายเกิดขึ้นมากตามนั้นจึงต้องเร่งดำเนินการในเรื่องของการจัดการมูลฝอยในปีที่ผ่านมาได้เพิ่มประสิทธิภาพการบริการเก็บขนมูลฝอยให้สม่ำเสมอ ลดปัญหามูลฝอยตกค้าง โดยการจัดการรถเก็บขนมูลฝอยที่พร้อมใช้งานอย่างเต็มประสิทธิภาพให้เพียงพอกับความต้องการใช้รถเก็บขนมูลฝอยของสำนักงานเขตเพื่อลดปัญหาเรื่องรถเก็บขนมูลฝอยเสียหรือชำรุด การนัดเวลาที่ทิ้ง เวลาเก็บ การเก็บมูลฝอยแยกประเภท การปรับปรุงระบบการบริหารจัดการเกี่ยวกับกระบวนการปฏิบัติงานของรถเก็บขน และแหล่งทำลายขยะให้มีผลกระทบต่อมลพิษน้อยที่สุด

4. ด้านการอนุรักษ์พลังงานและพลังงานทดแทน

จังหวัดมหาสารคาม มีความต้องการใช้พลังงานเพิ่มขึ้นทุกปีตามการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจมากขึ้นเรื่อย ๆ ทุกปี มีการใช้พลังงานมากที่สุด รองลงมาเป็นการใช้ในการคมนาคมขนส่ง ในบ้านที่อยู่อาศัย และธุรกิจการค้า การเกษตรกรรม และอื่นๆ จังหวัดมหาสารคาม จึงได้ตระหนักในปัญหาการลดลงของพลังงานฟอสซิลซึ่งนับวันจะหมดไป เนื่องจากมีความต้องการใช้ในปริมาณที่มากขึ้น ทำให้มีราคาไม่แน่นอน และปัญหาอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ จึงได้ศึกษาและพัฒนาแนวทางการอนุรักษ์พลังงานและการใช้พลังงานทดแทนโดยจัดกิจกรรมรณรงค์ลดการใช้พลังงานอย่างต่อเนื่อง ดังนี้ ด้านการอนุรักษ์ ด้านพลังงานทดแทน

5. ด้านการร่วมแก้ไขปัญหภาวะโลกร้อน

ภาวะโลกร้อน (Global Warming) เป็นปรากฏการณ์อันเนื่องมาจากการที่โลกไม่สามารถระบายความร้อนออกไปได้ จึงทำให้อุณหภูมิสูงขึ้น ปัจจุบันโลกของเรากำลังถูกปกคลุมด้วยก๊าซเรือนกระจก (Greenhouse Gases) ที่มากเกินไปของธรรมชาติ ซึ่งก๊าซเรือนกระจก จะทำการเก็บกักความร้อนไม่ให้สะท้อนออกนอกผิวโลก ทำให้อุณหภูมิพื้นผิวโลกเพิ่มสูงขึ้น

เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหามลภาวะโลกร้อน ทำให้ได้แนวทางความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา
มลภาวะโลกร้อนใน 7 ประเด็นหลัก ได้แก่

5.1 ลดและควบคุมการใช้พลังงาน ได้แก่ การใช้หลอดตะเกียบแทนหลอดไส้
เป็นต้น

5.2 การใช้รถยนต์/รถจักรยาน ได้แก่ การดับเครื่องยนต์ระหว่างรอเติม
น้ำมัน เป็นต้น

5.3 ลดปริมาณขยะโดยใช้หลัก 3R คือ Reuse Reduce Recycle

5.4 หลีกเลี่ยงการใช้วัสดุที่รีไซเคิลไม่ได้

5.5 สร้างนิสัยในชีวิตประจำวันที่เกี่ยวข้องกับการใช้อุปกรณ์ไฟฟ้า

5.6 การบริโภคอาหาร

5.7 การส่งเสริมการปลูกต้นไม้

สรุปจากการวิเคราะห์จากผู้วิจัย ประชาชน และผู้เชี่ยวชาญมาเป็นรูปแบบมาตรการ
แนวทางมาตรการทางข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วม
ของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดมลภาวะโลกร้อน ดังนี้

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง การใช้มาตรการทางข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม
เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดมลภาวะโลกร้อน ซึ่งได้
อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์ ข้อ 1 ศึกษาข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม การ
ปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดมลภาวะโลกร้อน เทศบาลเมืองมหาสารคาม ยึดตามพระราชบัญญัติวิธี
ปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาตรา 5 และพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธี
พิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 3 ได้บัญญัติความหมายของ “กฎ” ซึ่งประกอบด้วย 2 ด้าน
ได้แก่ ด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน แลด้านโครงการคมนาคมและขนส่ง และผลการสัมภาษณ์ สรุปได้
ว่า ประชาชนควรมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลด
มลภาวะโลกร้อน และผลการสัมภาษณ์สรุปได้ว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเทศบาลเมืองมหาสารคาม
ส่วนใหญ่ต้องการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐได้มาให้ความรู้เกี่ยวกับปลูกต้นไม้ยืนต้น และการแก้ไขปัญหาใน
เรื่องของน้ำเสียที่ส่งกลิ่นรบกวนประชาชน อีกทั้งต้องการให้เร่งแก้ไขปัญหานี้เรื่องของการแบ่งจัดสรร
สัดส่วนให้ชัดเจนในเรื่องของถนนคนเดินให้ชัดเจน และการปลูกต้นไม้ยืนต้นเพื่อสร้างความร่มเย็น
อาจเป็นเพราะว่า การที่จะสามารถลดมลภาวะโลกร้อนภายในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคามได้นั้น ต้อง
ได้รับส่วนร่วมจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม ซึ่งต้องการควบคุมด้วย
พรบ. ที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมในการสร้างข้อบัญญัติท้องถิ่นนั้นให้เกิดผลประโยชน์มากที่สุด
ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิพล กุลชล (2555) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการลดมลภาวะ
โลกร้อนของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ พบว่า นักศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ มีส่วนร่วมในการลดมลภาวะโลกร้อนในระดับมาก

มีความรู้เกี่ยวกับภาวะโลกร้อนในระดับมาก การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับภาวะโลกร้อนในระดับปานกลาง มีความคาดหวังผลประโยชน์จากการลดภาวะโลกร้อนในระดับมากที่สุด นักศึกษาที่มี เพศ และ สถานที่พักอาศัย ต่างกันมีส่วนร่วมในการลดภาวะโลกร้อนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 นักศึกษาที่มีค่าใช้จ่ายต่อเดือน ต่างกัน มีส่วนร่วมในการลดภาวะโลกร้อนแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักศึกษาที่มี อายุ ชั้นปีที่ศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในการลด ภาวะโลกร้อนไม่แตกต่างกัน และความไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของนักศึกษาในการลด ภาวะโลกร้อน ($r = .013$) การรับรู้ข่าวสารมีความสัมพันธ์กันต่ำทางบวกกับการมีส่วนร่วมของ นักศึกษาในการลดภาวะโลกร้อน ($r = .418$) และความคาดหวังผลประโยชน์ มีความสัมพันธ์กันต่ำ ทางบวกกับการมีส่วนร่วมของนักศึกษาในการลดภาวะโลกร้อน ($r=.225$)

วัตถุประสงค์ ข้อ 2 ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นใน ชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน เทศบาลเมืองมหาสารคาม ยึดปฏิบัติผังเมืองรวมมหาสารคาม โดยแบ่งเป็น 4 ประเด็น 1) ให้เพิ่มเติมบัญชีแนบท้าย ให้โรงงานประกอบกิจการเกี่ยวกับการคัด แยกวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว และไซโล ให้สามารถประกอบกิจการได้ในที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรม (สีเขียว) โดยให้เพิ่มเติมเงื่อนไข เช่น ในเรื่องของ OSR หรือระยะถอยร่น หรือขนาดของโรงงาน ทั้งนี้ ให้ปรึกษากองนิติการ 2) สำหรับเรื่องการใช้ประโยชน์ที่ดินปัจจุบัน และแนวโน้มการขยายตัว ของชุมชนมีการขยายตัวจากศูนย์กลางเมืองมหาสารคาม ไปตามสองข้างเส้นทางคมนาคม ควร พิจารณาปรับการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสม เนื่องจากได้พิจารณาเห็นว่า ผังเมืองรวมเมือง มหาสารคามที่ขอปรับปรุงมี Node และ Sub Center อยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องปรับการใช้ประโยชน์ ที่ดินเพียงแต่เวลานำเสนอควรจะนำเสนอให้ชัดเจน สำหรับการอธิบายเรื่องของ Polycentric ควร จะต้องมีข้อมูล เหตุผล หลักฐาน ประกอบที่เพียงพอ เช่น ข้อมูลด้านประชากรที่เพิ่มขึ้น ปริมาณ สัดส่วนของการใช้ประโยชน์ที่ดินแต่ละประเภท สำหรับในประเด็นที่ 2 เทศบาลเมืองมหาสารคาม จะได้นำเสนอชี้แจงต่อไป 3) ให้เพิ่มเติมเรื่อง ขยะมูลฝอย นโยบาย และวัตถุประสงค์ และ 4) ให้ปรับปรุงข้อกำหนดพื้นที่สีเขียวเพิ่มเติม ให้มีข้อห้ามเข้มข้นขึ้น เช่น การประกอบกิจการอื่น เพื่อการค้าขายควรให้ใช้พื้นที่ไม่เกิน 300 ตารางเมตร เพื่อให้สอดคล้องกับประกาศกรมโยธาธิการ และผังเมือง เช่น การกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินเพื่อประโยชน์กรมโยธาธิการ และผังเมือง เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์การใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ในการวางและ จัดทำผังเมืองรวมในท้องที่จังหวัดมหาสารคาม ผลจากการแจกแบบสอบถาม พบว่า ประชาชน ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น รายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านการจราจร และด้านการอนุรักษ์พลังงาน อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านการจัดการขยะและน้ำเสีย และด้านการเพิ่มพื้นที่ สีเขียว ตามลำดับ อาจเป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม นั้นต้องมี เจ้าหน้าที่ ที่คอยให้ความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องของการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลก ร้อน ด้วยวิธีที่ถูกต้องและได้ผลมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาไถยน้อย ญาณเมธี (สลาภสิงห์) ได้ศึกษาเรื่อง นโยบายและกลไกการจัดการป่าชุมชนของภาคประชาชนและองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า

1. นโยบายและกลไกการจัดการป่าชุมชนของภาคประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำเป็นต้องอาศัยร่วมมือ ความต้องการของชุมชนเป็นหลัก โดยให้ชุมชน เป็นผู้วางแผนและควบคุมการดำเนินงานตามที่ชุมชนต้องการ โดยอาศัยกฎระเบียบ ข้อบังคับที่เป็นผลมาจากขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อต่าง ๆ ของชุมชน บนพื้นฐานจากภูมิปัญญาท้องถิ่น พิธีกรรมศาสนา วัฒนธรรม ตามวิถีชีวิตและวัฒนธรรมภายในชุมชน รวมถึงการรักษาทรัพยากรส่วนรวมของชุมชนผสมผสานกับการตั้งกฎกติกา เพื่อดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติในป่าชุมชน โดยการมีส่วนร่วมกระบวนการจัดการป่าชุมชน การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และการใช้กระบวนการวิจัยช่วยสนับสนุนเชื่อมโยงกิจกรรมของป่าชุมชนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ

2. กระบวนการสร้างกลไกการจัดการป่าชุมชนของภาคประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า มีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภายใต้หลักการกระจายอำนาจการปกครองจากรัฐบาลสู่ท้องถิ่น โดยการประชาสัมพันธ์ การประชุมเสวนา การสร้างกิจกรรมชุมชน ต้องอาศัยความร่วมมือผู้นำที่เข้มแข็ง สามารถดำเนินกิจกรรมให้บรรลุความสำเร็จได้อย่างยั่งยืน

3. การประเมินผลนโยบายและการจัดการป่าชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า การบริหารจัดการป่าชุมชน โดยการกำหนดแนวทางการจัดการป่าชุมชน การปลูกต้นไม้ทดแทน การจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ สร้างจิตสำนึกให้คนในชุมชนช่วยกันอนุรักษ์ป่าชุมชน และการจัดการทรัพยากรป่าชุมชนให้ได้รับผลประโยชน์ ทั้งทางด้านการอนุรักษ์ เพื่อให้เกิดความสมดุลของธรรมชาติและมีทรัพยากรป่าไม้ว้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ ข้อ 3 แนวทางมาตรการทางข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาล

เมืองมหาสารคาม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน ซึ่งสรุปได้จากการวิเคราะห์จากผู้วิจัย ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเทศบาลเมืองมหาสารคาม และผู้เชี่ยวชาญ ได้กำหนดแนวทางมาตรการทางข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน ได้ดังนี้ การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม ศึกษาวิเคราะห์ วิจัย เพื่อแก้ไขฟื้นฟู ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของเทศบาลเมืองมหาสารคาม ภารกิจสำคัญ ได้แก่ การควบคุมและลดมลพิษทางอากาศและเสียง การบำรุงรักษาและการเพิ่มพื้นที่สีเขียวของเทศบาลเมืองมหาสารคาม การปรับปรุงตกแต่งภูมิทัศน์ของเมืองและการอนุรักษ์พลังงาน การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการมูลฝอยสิ่งปฏิกูลและของเสียอันตราย เพิ่มประสิทธิภาพการกำจัดมูลฝอย โดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม การเพิ่มประสิทธิภาพด้านการให้บริการขนถ่ายและกำจัดสิ่งปฏิกูล การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อใช้ในการบริหารจัดการและการบริการประชาชน การอนุรักษ์พลังงานและพลังงานทดแทน และการลดภาวะโลกร้อน โดยมีแผนบริหารราชการตามผังรวมมหาสารคาม ผังเมืองรวมมหาสารคาม (ฉบับร่าง ปี พ.ศ. 2562) และการวิเคราะห์จากองค์ประกอบสำคัญเพิ่มเติม จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการคุณภาพอากาศและเสียง ด้านการเพิ่มพื้นที่สีเขียว ด้านการจัดการขยะ สิ่งปฏิกูลและของเสียอันตราย ด้านการอนุรักษ์พลังงานและพลังงานทดแทน ด้านการร่วมแก้ไขปัญหามลภาวะโลกร้อน ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม นั้นต้องได้รับความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของ แนวทางมาตรการ

ทางข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน ที่ชัดเจนและสามารถปฏิบัติได้ ซึ่งได้ยึดตามแนวทางของพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาตรา 5 และพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 3 ได้บัญญัติความหมายของ “กฎ” ซึ่งประกอบด้วย 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน แลด้านโครงการคมนาคมและขนส่ง และผังรวมเมืองมหาสารคาม (ฉบับร่าง ปี พ.ศ. 2562) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนีย์ มัลลิกะมาลย์ และพาวพรณราย มัลลิกะมาลย์ (2556) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในชุมชนเมืองเพื่อลดภาวะโลกร้อน พบว่า มาตรการทางสังคม คือ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการปลูกต้นไม้ในชุมชนได้ใช้เทคนิคการตลาดสังคมชุมชน โดยการสร้างแรงจูงใจให้เกิดการมีส่วนร่วมในพฤติกรรมที่ต้องการ ด้วยการสร้างรับรู้และตระหนักในปัจจุบันและผลกระทบต่อลูกหลานโดยสื่อที่น่าเชื่อถือ คือ ผู้บรรยายและสื่อวีดิทัศน์ และการกำจัดปัจจัยที่เป็นอุปสรรคที่จะทำให้การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนไม่เกิด ประกอบด้วยเวลา (Time) เงิน (Money) การใช้ความพยายามมากเกินไป (Physical Efforts) การใช้ความคิดมากเกินไป (Brain Cycles) การสวนกระแสสังคม (Social Deviance) และความไม่เป็นกิจวัตร (Non-Routine) การวิจัยพบว่า วิธีการนี้สามารถจูงใจให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการปลูกต้นไม้ในชุมชนได้ มาตรการทางเศรษฐศาสตร์ที่เหมาะสม คือ การจัดเก็บภาษีการใช้ประโยชน์ที่ดิน โดยมีมาตรการทางกฎหมายรองรับ คือ พระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ. 2508 พระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติราชพัสดุ พ.ศ. 2518

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม การปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน ควรมีการสร้างข้อบัญญัติท้องถิ่นที่เกี่ยวกับการการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน ประกาศให้ประชาชนที่อยู่อาศัยในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม ชัดเจน และส่งเสริมการประชาสัมพันธ์อยู่เสมอ เพื่อให้ประชาชนทุกคนเข้าใจ และสามารถปฏิบัติได้

1.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน การสร้างความเข้าใจสำหรับประชาชนให้มีส่วนร่วมในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน นั้นต้องควรมีการส่งเจ้าหน้าที่มาให้ความรู้สำหรับการปลูกต้นไม้ยืนต้น ให้กับผู้นำชุมชนให้เข้าใจ และสามารถให้ผู้นำชุมชนมาถ่ายทอดให้แก่ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตชุมชนเทศบาลเมืองมหาสารคาม นำมาปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและเกิดประสิทธิผลมากที่สุด

1.3 แนวทางมาตรการทางข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน ควรมีการสร้างแนวทางและมาตราสำหรับการส่งเสริมให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม โดยมีการจัดโครงการ หรือกิจกรรม ที่ให้ความรู้สำหรับประชาชนและให้ผู้นำชุมชนได้มีการศึกษาดู

งานของการการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน ในสถานที่จริง เพื่อสามารถเป็น
แนวทางสำหรับการนำมาปฏิบัติภายในหมู่บ้านให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษานโยบายและกลไกเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูก
ต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน

2.2 ควรศึกษาการจัดการสำหรับประชาชนได้มีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูก
ต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แบบสอบถาม

มาตรการทางข้อบัญญัติท้องถิ่นของเทศบาลเมืองมหาสารคาม เพื่อส่งเสริม
การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน

คำชี้แจง โปรดข้อความทำเครื่องหมาย ✓ ลงช่องตามข้อมูลจริง

ส่วนที่ 1 ข้อพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ

- ( ) 1.1 ชาย
( ) 1.2 หญิง

2. อายุ

- ( ) 2.1 อายุ 36 ปี – 45 ปี
( ) 2.2 อายุ 46 ปี – 55 ปี
( ) 2.3 อายุตั้งแต่ 56 ปีขึ้นไป

3. ชุมชนที่อยู่อาศัย

- ( ) 3.1 ชุมชนตักสิลา
( ) 3.2 ชุมชนศรีสวัสดิ์ 1
( ) 3.3 ชุมชนศรีสวัสดิ์ 2
( ) 3.4 ชุมชนศรีสวัสดิ์ 3
( ) 3.5 ชุมชนปัจฉิมทัศน์ 1
( ) 3.6 ชุมชนปัจฉิมทัศน์ 2
( ) 3.7 ชุมชนธัญญา 1
( ) 3.8 ชุมชนธัญญา 2
( ) 3.9 ชุมชนธัญญา 3
( ) 3.10 ชุมชนธัญญา 4
( ) 3.11 ชุมชนสามัคคี 1
( ) 3.12 ชุมชนสามัคคี 2
( ) 3.13 ชุมชนศรีมหาสารคาม
( ) 3.14 ชุมชนเครือข่าย 1
( ) 3.15 ชุมชนเครือข่าย 2
( ) 3.16 ชุมชนนาวิชัย 1
( ) 3.17 ชุมชนนาวิชัย 2

- ( ) 3.18 ชุมชนนาควิชัย 3
- ( ) 3.19 ชุมชนมหาชัย
- ( ) 3.20 ชุมชนโพธิ์ศรี 1
- ( ) 3.21 ชุมชนโพธิ์ศรี 2
- ( ) 3.22 ชุมชนอภิสิทธิ์ 1
- ( ) 3.23 ชุมชนอภิสิทธิ์ 2
- ( ) 3.24 ชุมชนอุทัยทิศ 1
- ( ) 3.25 ชุมชนอุทัยทิศ 2
- ( ) 3.26 ชุมชนอุทัยทิศ 3
- ( ) 3.27 ชุมชนอุทัยทิศ 4
- ( ) 3.28 ชุมชนส่องเหนือ
- ( ) 3.29 ชุมชนส่องใต้
- ( ) 3.30 ชุมชนบ้านแมด

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน

คำชี้แจง โปรดข้อความทำเครื่องหมาย ✓ ลงช่องระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อนความคิดเห็นของท่านมากที่สุดเพียงช่องเดียว

ข้อ	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
	ด้านการจราจร					
1	การประชาสัมพันธ์กฎระเบียบสำหรับการจราจร สำหรับรถยนต์และการเดินทางเท้า					
2	การวางแผนสำหรับการจราจรภายในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม					
3	แบ่งช่องทางสำหรับการเดินทาง และการเดินทางเท้าให้ชัดเจน					
4	ปฏิบัติต่อบุคคลที่ทำผิดกฎจราจรอย่างเคร่งครัด					
5	ส่งเสริมความรู้ด้านจราจรสำหรับประชาชนในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม					
	ด้านการอนุรักษ์พลังงาน					
1	สร้างแรงจูงใจสำหรับประชาชนในการอนุรักษ์พลังงาน					

ข้อ	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูก ต้นไม้ยืนต้นในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด
2	ส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการประหยัดพลังงาน อย่างต่อเนื่อง					
3	การควบคุมการใช้ไฟฟ้าภายในครอบครัว					
4	การส่งเสริมกิจกรรมสำหรับการลดพลังงาน ภายในครัวเรือน					
5	ประชาสัมพันธ์ในเรื่องของกฎ เกณฑ์สำหรับ การใช้พลังงานภายในครัวเรือน					
	การจัดการขยะและน้ำเสีย					
1	การส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะและ น้ำเสีย					
2	ประชาสัมพันธ์การลดแรงค์การควบคุมขยะ					
3	ออก กฎ ระเบียบ ข้อบังคับสำหรับการจัดการ ขยะและน้ำเสีย					
4	ส่งเสริมการสร้างขยะเป็นมูลค่าเพิ่ม					
5	การบำบัดน้ำเสียด้วยธรรมชาติ					
	การเพิ่มพื้นที่สีเขียว					
1	การประชาสัมพันธ์สำหรับการอนุรักษ์ธรรมชาติ ภายในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม					
2	การส่งเสริมสำหรับการปลูกต้นไม้ยืนต้น					
3	แบ่งสัดส่วนสำหรับการปลูกต้นไม้ยืนต้น					
4	การแจกพันธุ์ไม้สำหรับการปลูกต้นไม้ยืนต้น					
5	การติดตามและประเมินจากการส่งเสริมการ ปลูกต้นไม้ยืนต้น					

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกต้นไม้ยืนต้น
ในชุมชน เพื่อลดภาวะโลกร้อน

3.1 ด้านการจราจร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.2 ด้านการอนุรักษ์พลังงาน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.3 ด้านการจัดการขยะและน้ำเสีย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.4 ด้านการเพิ่มพื้นที่สีเขียว

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข
ภาพประกอบการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาพที่ 1-2 สัมภาษณ์ผู้อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม

ภาพที่ 3-4 สัมภาษณ์ผู้อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Rajabhat Mahasarakham University

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ โสภักดี. (2559). “ปัจจัยความคาดหวังที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกจองห้องพักในระบบบอิลีกทรอนิกส์บนเว็บไซต์,” *วารสาร Veridian E-Journal, Silpakorn University ISSN 1906 – 3431 ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*. 9(2) เดือนพฤษภาคม – สิงหาคม 2559.
- กองนโยบายและแผนงาน.(2552). *รายงานประจำปี 2552*. กรุงเทพมหานคร : สำนักสิ่งแวดล้อม.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2548). *การเมืองการปกครองไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน*. กรุงเทพมหานคร : วิเจพรีนติ้ง.
- คณินิจ อนุโรจน์. (2548). *การสร้างความตระหนักรู้ ในองค์กร*. สืบค้นจาก <http://www.researchers.in.th.biog/hrdresearch/1276>.
- จุฬารัตน์ โสตะ. (2543). กลยุทธ์เพื่อโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ. *วารสารศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 8(1), 18-22.
- ชูวงศ์ ฉายะบุตร. (2539). *การปกครองท้องถิ่นไทย*. กรุงเทพมหานคร : ส่วนท้องถิ่นกรมการปกครอง.
- ณรงค์ ณ เชียงใหม่. (2545). การมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. *วารสารรัฐมิแล*, 23(2-3), 1-7.
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2548). *การมีส่วนร่วมแนวคิดทฤษฎีและกระบวนการ*. กรุงเทพฯ : บริษัทพาณิชย์พระนคร.
- ทงศักดิ์ คุ่มไชนะ. (2540). *หลักการพัฒนาชุมชน*. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ทวี พันธวาริสิทธิ์. (2537). *กฎหมายรัฐธรรมนูญและกฎหมายเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน*. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ทวีศักดิ์ ปึกษา. (2550). *ความคิดเห็นของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต) มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ธนศร เจริญเมือง. (2548). *100 ปี การปกครองท้องถิ่นไทย พ.ศ. 2440 – 2540*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: คบไฟ.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2547). *การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิค และกรณีตัวอย่าง*. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นันทพงศ์ ปุณชันธ์. (2560). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนโคกป่าสี ตำบลหนองห้าง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์*. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์. (2550). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2547). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประทาน คงฤทธิศึกษา. (2526). “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท” *พัฒนาบริหารศาสตร์*, 30(2) : 1 - 43 ; เมษายน - มิถุนายน 2533.

- ประทีป จันทรสิงห์. (2549). *การมีส่วนร่วมของบุคลากรเพื่อสนับสนุนการเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ*. ขอนแก่นเวชสาร. 30(3), 246-253.
- ประภัสสร เตชะประเสริฐวิทยา. (2544). *การมีส่วนร่วมของบุคลากรเพื่อสนับสนุนการเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ*. ขอนแก่นเวชสาร, 30(3), 246-253.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. (2543). *กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- พรชัย เทพปัญญา. (2541). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาประชาธิปไตย ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลและสุขาภิบาล. รายงานการวิจัย*. กรุงเทพมหานคร : กองการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- พรทิพย์ คำพอ และคณะ. (2544). *กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ*. (กทบ). กรุงเทพมหานคร.
- พระมหาไทยน้อย ญาณเมธี (สลังสิงห์). (2553). “นโยบายและกลไกการจัดการป่าชุมชนของภาคประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ,” *วารสารวิชาการแพรวา ภาพสีนรุ้*, 5(1). (มกราคม – เมษายน 2561)
- พัชรี พงษ์ศิริ. (2541). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการ: ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการการจัดหางาน*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พีรสิทธิ์ คำนวนศิลป์. (2543). *การบริหารจัดการโครงการพัฒนาสังคมแบบก้าวหน้า*. ขอนแก่น: ภาควิชาพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พูนศักดิ์ วาณิชวิเศษกุล. (2532). *การปกครองท้องถิ่นและพื้นฐานการพัฒนาพัฒนาประชาธิปไตย : กรณีศึกษาสภาตำบลบ้านม่วง อำเภอบ้านม่วง จังหวัดสกลนคร*. (สารนิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต) กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ภาวดี ทะไกรราช. (2560). “การจัดการป่าชุมชนในพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้นที่ 3 จังหวัดศรีสะเกษ โดยมีส่วนร่วมของประชาชน,” *มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*. 12(1) ประจำเดือน มกราคม-มิถุนายน 2560.
- มธุรดา ศรีรัตน์. (2554). (22 เมษายน 2554). *การบริหารแบบมีส่วนร่วม*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก [www.http://gotoknow.org/blog/mathu/33443](http://gotoknow.org/blog/mathu/33443).
- เยาวภา ประครองศิลป์ และโกวิท หน่อศรีตา. (2547). *รายงานการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานของคณะกรรมการ และหน่วยงานทางการศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษา*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ลิขิต ธีรเวคิน. (2548). *การกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท*. กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร,สำนักงาน. (2550). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550*. กรุงเทพมหานคร : สำนักการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

- วันชัย วัฒนศักดิ์. (2549). *ระบบทวิภาคีกับการแก้ไขปัญหาแรงงานในรัฐวิสาหกิจ ศูนย์สันติวิธีและ
ธรรมาภิบาล สถาบันพระปกเกล้า*. กรุงเทพฯ : กองรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ กรมสวัสดิการ
และคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน.
- วิกิพีเดีย.(2562). ประวัติเทศบาลเมืองมหาสารคาม. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มกราคม 2562 จาก
<https://th.wikipedia.org/wiki/>.
- วิญญู อังคนารักษ์. (2519). *แนวความคิดในการกระจายอำนาจปกครองส่วนท้องถิ่น,
ในเอกสารประกอบการบรรยาย*. ม.ป.ท
- สนธยา พลศรี. (2550). *เครือข่ายการเรียนรู้ในงานพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- สมพงษ์ เกษมสิน. (2532). *การบริหาร*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สมศักดิ์ พรหมดี. (2551). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหาร
ส่วนตำบลในเขตอำเภอนาคูน จังหวัดมหาสารคาม*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต
มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สิริวรรณ เดชวิถี. (2544). *พื้นฐานการศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สุทรไพศาล.
- สำนักจัดการป่าชุมชน. (2561). *ร่างพระบัญญัติป่าชุมชน (.....)*. กรุงเทพมหานคร : สำนักจัดการ
ป่าชุมชน.
- สุนีย์ มัลลิกะมาลย์ และพาวพรรณราย มัลลิกะมาลย์. (2556).
- สุรีย์ จันทรมาลี. (2541). *การมีส่วนร่วมของตัวแทนชุมชนเขตเมือง ในการเผยแพร่ความรู้โรคเอดส์.
วารสารสุขศึกษา คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล*, 21 (78), 1-11.
- อคิน รพีพัฒน์. (2547). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา*. กรุงเทพฯ : ศูนย์การศึกษา
นโยบายสาธารณสุข.
- อดิศร วงศ์คงเดช. (2539). *การพัฒนาสาธารณสุขชุมชน : การมีส่วนร่วมและการเตรียมชุมชน.
ขอนแก่น : ศูนย์ฝึกอบรมและพัฒนาการสอนสาธารณสุขมูลฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
จังหวัดขอนแก่น*.
- อรรถัย กักพล. (2546). *คู่มือ คู่มือ การมีส่วนร่วมของประชาชนสำหรับนักบริหารท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ :
จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- อุทัย หิรัญโต. (2529). *การศึกษาหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีกับระบบงบประมาณ
แบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ : ศึกษากรณีระบบการติดตามประเมินผล
ของกองทัพบก. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารทั่วไป,
วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา*.
- Ann Richardson. (1983). *Concepts in social policy*. Routledge & Kegan Paul.
- Cohen Uphoff, and Goldsmith. (1979). *Feasibility and development participation :
A state – of the art paper*. No University.
- Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1980). *Participations place in rural development: Seeking
clarity through specificity*. New York: World Developments.
- Davis & Newstrom. (1989).

Cohen, J.M. , & Uphooff, N.T. (1977). *Rural development participation : Concept and measures for project design implementation and evolution rural development committee center for international studies*. New York : Longman.

Fornaroff, A. (1980). *Community Involvement in Health System for Primary Health Care*. Geneva : World Health Organization.

Putti J.M. (1987). *Management : A Functional Approach*. Singapore : McGraw-Hill.

William W. Reeder. (1974). *Some Aspects of the Informal Social Participation of Farm Families in New York State*. Cornell University. (Unpublished Ph.D. Dissertation).

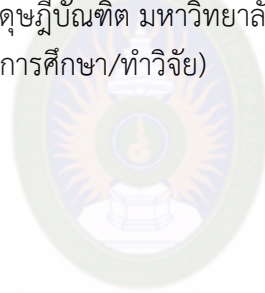
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ สุกกล ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญชนะ ยี่สารพัฒน์
ตำแหน่ง รองคณบดีฝ่ายวิชาการ/คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
สถานที่ติดต่อ : หลักสูตรสาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
มหาสารคาม ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000
หมายเลขโทรศัพท์ติดต่อ : 083 - 353 - 7828

ประวัติการศึกษา

- 2530 ปริญญาตรี นิติศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 2532 ประกาศนียบัตรวิชาชีพนายความ สภานายความ
- 2537 ปริญญาโท นิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 2555 ประกาศนียบัตรบัณฑิตทางกฎหมายปกครอง
วิทยาลัยการยุติธรรมทางปกครอง
- ปริญญาเอก นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม
(อยู่ในระหว่างการศึกษา/ทำวิจัย)

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY